

TĖVIŠKĖS ŽIBURIAI

THE LIGHTS OF HOMELAND

Nr. 35 (2686) 2001 RUGPJŪTIS-AUGUST 28 •

LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS - LITHUANIAN WEEKLY • 2185 STAVEBANK RD. • MISSISSAUGA, ONT. L5C 1T3 • CANADA • NUMERIO KAINA - \$1

Kas vadovaus?

Po vasaros atostogų prasideda vadinamoji žiemos sezono veikla. Veikėjų namuose padažnėja skambučių – šaukiami posėdžiai, susirinkimai, tariamasi, diskutuojama. Didesnėse ir mažesnėse salėse vyksta įvairūs renginiai.

DŽIUGU, kad visa tai kasmet kartojasi, nesustoja jau ir jaunesniems pradėdant vadovauti. Per daugiau kaip penkiasdešimt metų išeivijoje išvystyta plati ir gili bei šakota veiklos vaga be jokių abejonių varoma ir toliau, kai ką papildant, pagerinant bei pritaikant prie gyvenamojo laikotarpio ir iš jo kylančių naujų poreikių. Įsisiūbavęs lietuviškasis gyvenimas, kas tik jame randa savo vietą, patraukia ir senus, ir jaunus – taip viskas rieda tokia linkme, kokia ir tinka organizuotai visuomenei. Veiklos sezonui prasidedant dažnai keičiasi vadovai. Vieni jų traukiasi pajutę, kad savo duoklę bendram labui atidavę, kiti nenori per ilgai užsibūti galvodami, kad „nauja šluota“ geriau šluoja; treči – dėl įvairiausių kitų asmeninių ar neasmeninių priežasčių. Kas sužinos, kas suksiačius – kiekvienas pasitraukiantis tik pats gerai žino kodėl. Šiais laikais, kurie tolydžio dėl visokių poveikių keičiasi, vadovaujančių pasitraukimas sukelia ir problemų. Kaskart vis sunkiau darosi surasti veikėjų, kurie labai noriai imtųsi vadovavimo darbo. Daugelis nori padėti, talkinti, patarti ar kaip kitaip veikti, tik ne vadovauti. Tai būtina šių dienų visuomeninėje veikloje. Atrodo, kad geriau sekasi tik finansinėms institucijoms, turinčioms pastovesnes valdybas, ir specialų, į jas nukreiptą plačiosios visuomenės dėmesį. O kalbant apie fondus ir jų darbuotojus net pajaukaujama, kad dalinti, skirstyti lėšas yra kur kas lengviau, negu jų prašyti ir gavus tinkamai panaudoti.

MANOMA, kad norinčių vadovauti daugiausia mažėja dėl šių priežasčių: vengia atsakomybės, kuri nėra atlyginama, nenorima susilaukti priekaištų bei viešai dėstomos kritikos, dažnai paryškinamos labai šališkos išvaizdos. Kas gi norės, dirbęs kiek ir kaip galėjęs, staiga atsidurti „kaltnamųjų suole“ ir klausytis gandais bei plepalais apipintų išvedžiojimų, kurių autoriai dažniausiai yra eiliniai pasaliniai, taip ir laukiantys ką nors piktesnio tarti prieš vadovavusius ar vadovaujančius. Kai kurie asmenys sąžiningai priešinasi būti renkams vadovauti, nes žino, kad tam turi per mažai įgimtų duomenų arba neturi jokios patirties. Yra betgi ir tokių, kurie sutinka jungtis į bet kokią visuomeninę veiklą su sąlyga, kad jie vadovaus. Kiek žmonių – tiek pasaulių! Ir kaip ten bebūtų, vadovų ir vadovavimo klausimas aktualus. Blogiausia, kai kas nors vadovavimo imasi prikaltėtas, tarsi stumtų įstumtas scenon, kurioje tegali atlikti tik paprasto statisto vaidmenį. Tada sąrašuose puiku – veikloje baisu. Ir kas ką tokiais atvejais galėtų kaltinti? Užtat į organizacinę veiklą vis dėlto reikėtų rimčiau žiūrėti. Nėra dideli nuopelnai surasti pirmininką, sudaryti sąrašus, kad visos pareigavietės būtų užimtos. Ne to reikia veiklai. Tai žinoma ir matoma. Bet tai beveik visuomet daroma, kai jokios kitos išeities nebėra, kai vadovauti ir organizuoti sugebantys ar jau ir patyrimo turintys lieka nebejudinami pasyvūs stebėtojai arba tik pripuolami geros valios talkininkai. Šitaip ir susikuria paini padėtis. Valdybų sudarymas, vadovaujančių suradimas tampa kone pagrindine veiklos dalimi, o visa kita „kaip Dievas duos“. O galime tikrai geriau tvarkytis. Daugiau esmės – mažiau formalumo. Č.S.

KANADOS ĮVYKIAI

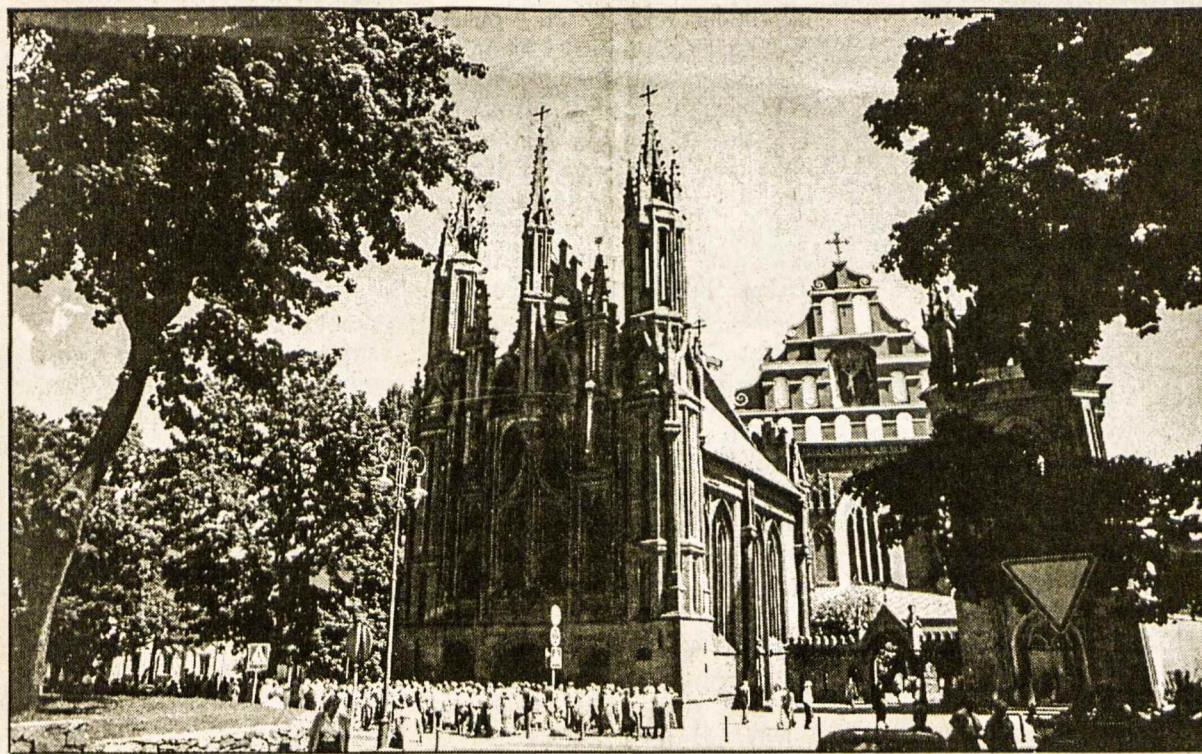
Nauji operų sezonai

Montrealio operos 2001-2002 metų sezono bus statomos šešios operos. Sezoną pradės B. Britten (1913-1976) *Peter Grimes* (š.m. rugpjūčio 15, 17, 20, 22 ir 26 d.d.); pagrindinėse rolėse John MacMaster, John Fanning, Pamela South. Sekanti bus G. Verdi (1913-1901) *Nabucco* (lapkričio 3, 5, 8, 10, 14 ir 17 d.d.) su Gaetan Laperrière ir Susan Neves. G. Verdi *La Traviata* su Gianna Corbisiero, Mark Hervieux ir John W. Avey vyks 2002 m. vasario 9, 11, 14, 16, 20 ir 23 d.d. G. Puccini (1858-1924) *Tosca* su Susan Patterson, Ernesto Grisales ir Christopher Robertson bus statoma 2002 m. kovo 9, 11, 14, 16, 20 ir 23 d.d. G. Donizetti (1797-1848) komiška opera *L'elisir d'amore* (Meilės eliksyras) su Helene Fortin, Joseph Wolverton, Thomas Hammons ir Daniel Mobbs užbaigs sezoną (2002 m. birželio 1, 2, 6, 8 ir 12 d.d.) Prieš tai, 2002 m. balandžio 24, 27, 29 ir gegužės 2, bus pasaulinė premjera Tobias Picker (1954-) operos *Therese Raquin* su Louise Guyot, Nathan Wentworth ir Diana Sovie-ro. Šią operą, kuri bus dainuojama prancūziškai, amerikietis kompozitorius T. Picker parašė pagal prancūzo rašytojo Emile

Zola novelę apie sąžinės kankinamus įsimylėjėlius XIX š. Paryžiuje.

Opera Ontario, kurią jos meno vadovas Daniel Lipton suorganizavo prieš eilę metų Hamiltono (Ontario) *Hamilton Place* didžiojoje salėje (kuri verta gali didžiulius puikia akustika), dabar jau išsiplėtė ir į Kitchener (Ontario) *Centre in the Square*. Sekanti 2001-2002 m. sezoną žadama vėl statyti tris operas ir *Popera* – tai paties D. Lipton kadaise sulipdytas pavidinimas populiarių operų arijų vakarui, kuriame dainuoja įvairūs solistai, dažnai vienas ar keli iš jų atsiradę netikėtai iš anksto nepaskelbus. Š.m. spalio 13, 18 ir 20 Hamiltone ir spalio 26 Kitchener bus G. Donizetti *L'elisir d'amore* su naujai kylančia pasaulio arenoje torontiške operos žvaigžde Isabel Bayrakdarian. *Popera* bus lapkričio 29 ir gruodžio 1 Hamiltone ir lapkričio 30 Kitchener. Sekančių metų sausio 26, 31 ir vasario 2 Hamiltone bei vasario 8 Kitchener bus W. A. Mozarto (1756-1791) *Le nozze di Figaro* (Figaro vestuvės). Ir trečioji opera bus gana retai kada statoma G. Bizet (1838-1875) *Les pecheurs de perles* (Perlių žvejai), balan-

(Nukelta į 8-tą psl.)

Vilniaus Šv. Onos gotikinė šventovė 500 metų sukakties iškilnių pamaldos, kuriose dalyvavo daug tikinčiųjų. Šalia jos – Bernardinų šventovė

„Jei galėčiau, nusineščiau Paryžiun...“

Garsiajai Vilniaus Šv. Onos gotikinei šventovei 500 metų

GENOVAITĖ GUSTAITĖ

Vilniaus, Lietuvos (Europos, pasaulio ir Užupio priemiesčio...) gotikos šėdėvas švenčia 500 metų sukaktį. Istoriuose šaltiniuose pirmą sykį jis įrašytas 1501 m. gegužės 22 d. popiežiaus Aleksandro VI privilegijoje, duotoje Šv. Onai. Privilegijoje minimas šventovės statytojas Lietuvos didysis kunigaikštis Aleksandras (1460-1506), išreiškiamas troškimas, kad šventovė būtų gausiai lankoma, rūpinamasi pastatu.

Dabartinė šventovės išvaizda beveik nepasikeitė nuo 1581 m., kada ji Lvovo arkivyskupo D. Solikovskio, Vilniaus vaivados M. Radvilos bei kardinolo J. Radvilos lėšomis buvo atstatyta po gaisro ir vėl pašventinta.

Vokiečio eilės

Plačiai žinomas Napoleonui priskiriamas prancūzų generolius Šv. Ona: „Jei galėčiau, pasiimčiau ant delno ir nusineščiau į Paryžių“. Kur kas mažiau žinomas (gal net visai nežinomas per Pirmąjį pasaulinį karą sukurtos taip pat susižavėjimo kupinos vokiečių puskarininko Karlo Bramerio eilės. Tikriausiai matęs ne vieną Europos didmiesį, jis lyg įbestas sustoja prieš Šv. Oną ir prisipažįsta: „Visa, ką mačiau svetur, skęsta rūke, išlieki tik tu. / Gatvėse, aikštėse praplaukia daugelis veidų. / Išlieki tik tu ir tavo veidas nepamirštas. / Kas esi – tikrovė? / O gal pasaka ar sapnas“.

Pavojų bangose

Iki mūsų dienų Šv. Ona ne

syki rekonstruota, remontuota, tvirtinti apirę jos bokštai. Per Antrąjį pasaulinį karą, vokiečiams traukiantis, ji vos nesugriuvo. Tuomet nuo galingos vandentiekio sprogdinimo bangos ją, tarsi naivią į gatvę išbėgusią gražuolę, sulaukydama smūgi, išgelbėjo Bernardinų šventovė – rūsti, ori senutė. Gražuolės tik bokštai apiro...

O per kitą okupaciją jau buvo kašamasi po jos pamatais – tuomet ji tyliai kentėjo, virpėjo nuo nuolatinių vibracijų, sklaidžiamos netoli įsikūrusios Tiesos spaustuvės, mašinų. Laime, nebeliko nei senosios Tiesos spaustuvės, nei sprogdintojų.

Lietuvos vyriausybės nutarimu 2000 m. Šv. Onos šventovė paskelbta kultūros paminklu. Prieš jį dabar paplatintas šaltgatvis, įklotas plytelėmis, panašios i senąsias, pasirūpinta hidroizoliacija. Visa tai atlikta ne be A. Zuoko, dabartinio mero, palankumo Šv. Onai, jo pastangų, žodžio laikymosi.

Sukaktuvių iškilnės prasidėjo per pačią šv. Oną – liepos 26, ketvirtadienį. Įprastines vakarines Mišias aukojos vysk. J. Boruta, kun. E. Merkys ir klebonas kun. J. Morkūnas. Žmonių daug, pilna baltų gėlių lėlių, rožių, ramunių, petunijų – tikra vasaros pilnatvė. Per pamokslą vyskupas kėlė šeimos reikšmę, labai svarbią ir šiandien, jos įtaką visuomenei, valstybei.

Paroda bibliotekoje

Kitą dieną, liepos 27-ąją, Mokslo akademijos bibliotekoje 10 val. atidaryta sukačiai skirta knygu, nuotraukų, senų rank-

Seinų-Punkso srities Vygrių šventovė, tolimoje praeityje pastatyta vienuolių kamaldulių

(„Aušra“, 2001 m. 13 nr.)

Lietuvos
nacionalinė
M. Mažvydo
biblioteka

RLP(LK) 2766

Savaitė Lietuvoje

Įsigalioja chartos nuostatos

Lietuvoje nuo rugpjūčio 1 d. įsigalioja socialinė Europos charta, kurioje įtvirtintos svarbiausios ekonominės, socialinės ir kultūrinės teisės, rašo ELTA/LGTIC. Lietuva nuo šiol privalės kas dvejuis metais pateikti Europos tarybai ataskaitas, kaip vykdomi įsipareigojimai. Lietuvos seimas pataisytą chartą patvirtino gegužės viduryje. Ją Lietuva pasirašė Strasburge 1997 m. Ji tuo įsipareigojo laikytis chartos II dalies dvidešimt aštuoniuose straipsniuose.

Vienas iš įsipareigojimų yra minimalų atlyginimą padidinti iki 60% vidutinio atlyginimo – šiuo metu jis sudaro 44% vidutinio atlyginimo. Kiti privalomi įsipareigojimai yra susiję su kiekvieno žmogaus teise į darbą, darbuotojų ir darbdavių teise jungtis į organizacijas, sudaryti kolektyvines sutartis, dirbančių vaikų ir paauglių ypatinga teisių apsauga ir pan.

Turto susigrąžinimas – šiemet

Rugpjūčio 3 d. Lietuvos seimas priėmė įstatymo Piliiečių nuosavybės teisių į išlikusių nekilojamą turtą atkūrimo pataisas. Pataisomis nustatyta, jog piliiečiai, norintys atkurti tokias teises, atitinkamus prašymus privalo pateikti iki šių metų gruodžio 31 d. Iki tos datos turi būti pateikti ir prašymai dėl priimtų sprendimų pakeitimo ar panaikinimo bei prašymai teises į grąžintą nuosavybę perleisti notariškai patvirtinta sutartimi, praneša BNS.

Dabar galiojančiame įstatyme galutinis prašymų padavimo terminas nebuvo nustatytas. Pataisose taip pat numatoma, jog piliiečiai, padavę prašymus atkurti nuosavybės teises, bet nepateikę nuosavybės teises bei giminystės ryšių su savininku patvirtinančių dokumentų, tai dar galės padaryti iki 2002 m. liepos 1 d. Kartu įtvirtinama galimybė žemės bendraturčių susitarimu žemę natūra grąžinti atskirais sklypais, tačiau jų padalijimo projektai turės būti rengiami šios žemės savininkų lėšomis pagal vyriausybės nustatytus vienodo dydžio darbų įkainius.

Apklauskos rezultatai

ELTA/LGTIC praneša, kad visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centro „Vilmorus“ liepos 5-9 d.d. atliktos apklauskos duomenimis, 63.5% apklaustųjų lietuvių iš visų politikų palankiausiai vertina Krikščionių demokratų vadą Kazį Bobelį. Geriausiai jų interesams atstovauja Algirdas Brazauskas 34.2% apklaustųjų nuomone. Jo populiarumas išaugo 4.4%. Prezidentas Valdas Adamkus išlaikė antrą vietą jau trečią mėnesį. Kiti iš dešimties palankiausiai vertinama politikų yra Liberalų sąjunga vicepirmininkas E. Gentvilas, seimo nariai – K. Prunskis-

nė, Č. Juršėnas, K. Glaveckas, R. Pakšas, seimo pirmininkas A. Paulauskas ir krašto apsaugos ministeris L. Linkevičius. Apklausos duomenimis, dabar Bažnyčia pasitiki 64.7% Lietuvos gyventojų, o nepasitiki – 12.2%. Pasitikėjimas ja per mėnesį padidėjo 2%. Taip pat padidėjo skaičius gyventojų, remiančių Lietuvos siekį įstoti į Europos sąjungą. Už Lietuvos narystę balsuotų 56.2% apklaustųjų – praėjusį mėnesį jų buvo tik 50.7%. Aiškios nuomonės šiuo klausimu neturi 23.2%.

Pritarė JAV ir Rusijos sutarčiai

Kaip skelbia ELTA/LGTIC, Lietuvos seimas priėmė įstatymų pataisas, reikalingas „Mažeikių naftą“ valdančios JAV bendrovės „Williams International“ bei antros pagal dydį Rusijos naftos firmos „Jukos“ sutarčiai įgyvendinti. Už akcinių bendrovių „Butingės nafta“, „Mažeikių nafta“ ir „Naftotiekis“ pertvarkymo įstatymo pataisas balsavo 98 seimo nariai, susilaikė 9.

Priėmus reikalingas pataisas seime, neeiliniame „Mažeikių naftos“ akcinių susirinkime rugpjūčio 6 d. sutvarkyti formalumai dėl susitarimo tarp JAV ir Rusijos firmų. Užbaigus sutartį Rusijos firma „Jukos“ Mažeikių bendrovei suteiks 75 mln. JAV dolerių paskolą, už tokią pat sumą įsigis 26.85% bendrovės akcijų bei įsipareigos dešimčiai metų garantuoti naftos koncentruoti 4.8 mln. tonų naftos kasmet ir po 4 mln. tonų eksportuoti per Būtingės terminalą. Tuomet 26.85% „Mažeikių naftos“ akcijų valdys ir „Williams“, vyriausybės dalis sumažės iki 40.67%. „Mažeikių naftos“ darbininkai surengtoje demonstracijoje parėmė sutartį, tikėdamiesi, kad jos pasirašymas užtikrins nuolatinį žaliavos tiekimą, pastovų bendrovės darbą ir ilgai lauktą didelius nuostolius šiais metais patyrusios įmonės modernizavimą.

Tarėsi teisėsaugininkai

Rugpjūčio 9-10 d.d. Vilniuje posėdžiavo Lietuvos policijos ir Gudijos Gardino srities milicijos pareigūnai. Jie nustatė, jog kontrabanda gabenamos prekės, vogti automobiliai, nuolat iš vienos valstybės į kitą migruojantys nusikaltėliai yra opiausias Lietuvos ir Gudijos tesėsaugos pareigūnų problemos.

Susitikime pareigūnai aptarė pernai spalio mėnesį pasirašyto bendradarbiavimo susitarimo rezultatus, pasidalino kovos su narkotikais, transporto vagysčių nusikaltimų tyrimo problemomis bei jų sprendimo būdais, susipažino su atskirų Vilniaus miesto vyriausiojo policijos komisariato (VPK) padalinių darbu. Gardino srities kriminalistai (Nukelta į 3-čią psl.)

Šiame numeryje

Kas vadovaus?

Kaskart vis sunkiau darosi surasti veikėjų

„Jei galėčiau, nusineščiau Paryžiun...“

Šv. Onos šventovė Vilniuje švenčia 500 metų sukaktį

Šimtametė kazimierietė

Sesuo Perpetua (Gudaitė), atšventusi savo 100-ji gimtadienį

Kompartijos vaidmuo Lietuvoje

Atsiliepiamas į straipsnį „Nauji pokyčiai Lietuvoje“

Išryškinti tautos naikintojai

Juozo Starkausko knyga „Stribai“

Milijonai dolerių lietuvių bei

JAV lietuvių fondas – stambiausias lietuviškų reikalų rėmėjas

Lietuva buvusio vilniečio akimis

Atostoginiai išpūdžiai aplankius krašto žymesnes vietas

„Tarp rūpesčių ir vilties“

Nauja Juozo Kojelio išleista knyga

Daina ir giesmė Mažojoje Lietuvoje I

Klaipėdos krašto lietuviškų chorų veikla

(Nukelta į 4-tą psl.)

TĖVIŠKĖS ŽIBURIAI

2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ontario L5C 1T3, Canada.
Tel. 905 275-4672. FAX 905 275-6755. E-mail: tevizi@pathoom.com

Publications Mail – PAP Registration No. 9408. CPM 1001760
LEIDĖJAS: Kanados lietuvių katalikų kultūros draugija „Žiburiai“. REDAGUOJA: kun. dr. Pr. Gaida, R. Sakalaitė-Jonaitienė, C. Senkevičius, G. Gaiztūnienė. Metinė prenumerata – \$45, rėmėjo – \$55, garbės – \$65. Oro pašto į užjūrius – \$145, paprastu pašto – \$50. Amerikoje – JAV dol. Pavieniai nr. – 1 doleris. Adresų keitimo reikalu kreiptis į „TŽ“ administraciją. Skelbimai ruošiamam nr. priimami iki ketvirtadienio. Už skelbimų turinį redakcija neatsako. Rankraščiai taisomi redakcijos nuožiūra. Bendradarbių pasirašyti straipsniai nebūtinai reiškia redakcijos nuomonę.

Tėviškės žiburiai (The Lights of Homeland, USPS 740-550) is published weekly, except 1st and 2nd week in August and 4th week in December by Lithuanian Canadian R.C. Cultural Soc. „Žiburiai“, Inc., 2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ont. L5C 1T3. Phone: 905 275-4672. U.S. office of publication, Lewiston, NY 14092. Subscriptions: regular \$45.00, patron \$55.00, sponsor \$65.00 per year. PERIODICALS Postage paid at Lewiston, NY. US POSTMASTER: send address changes to: „Tėviškės žiburiai“, P.O. Box 1195 Lewiston, NY 14092. CANADA POST: send address changes to 2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ontario L5C 1T3. Printed in Canada. ISSN 0040-4063.

We acknowledge the financial assistance of the Government of Canada, through the Publications Assistance Program (PAP), toward our mailing costs.

Šimtametė kazimierietė

Sesuo Perpetua, atšventusi šimtąjį gimtadienį, tebėra čikagiško Šv. Kazimiero vienuolyno bibliotekos ir tautodailės muziejaus vedėja. Tai įstaigos, kuriose yra daug retų rodninių, kokių neturi nė Lietuva

EDVARDAS ŠULAITIS

Sesuo Perpetua – toks jos vienuoliškas vardas, pasaulietiškaime gyvenime ji vadinosi Gudavičiūtė-Gudaitė, š.m. birželio 25 d. atšventė šimtąjį amžiaus metelių. Ir kas svarbiausia – dar veikli ir sveika. Ji dar ir šiandien yra Šv. Kazimiero seserų vienuolyno, įsikūrusio Čikagos Marquette parko rajone, bibliotekos vedėja (nuo 1976 m.), prižiūri ir šio vienuolyno tautodailės muziejų. Abiejose šiose įstaigose yra apstu reto lietuviams brangaus turto.

Su sesele Perpetua teko kalbėtis trumpai prieš šį šimtąjį gimtadienį, o taip pat ir tuoj po jo. Ji daug ką papasakojo, nes atsimena pačius seniausius laikus nuo pat praėjusio šimtmečio pradžios, kai formavosi jos lietuviškas nusiteikimas bei pašaukimas vienuolės gyvenimui.

Gimusi angliakasių rajone

„Mano gimtinė – Pensilvanijos angliakasių rajonas, kurame gyvenau ir dirbo daug senosios kartos lietuvių. Mano tėvelis – Pranciškus Gudavičius iš Lydavėnų, o mamytė – Pranciška Černauskaitė, kilusi iš Lazdijų parapijos“, – pradėjo pasakoti apie praeitį šimtametė. „Jiedu susituokė Šenandoryje (Shenandoah miestelis Pensilvanijoje) tada, kai ėjo kovos tarp lietuvių ir lenkų dėl Šv. Kazimiero šventovės. Nežinau tiksliai, ar dėl tų kivirčių, ar ieškodami geresnių darbo sąlygų, tėveliai netrukus išsikėlė į gretimą miestelį, irgi gausiai lietuvių apgyventa – Mahanoy City“.

„Šiame saulės miestelyje jie susilaukė pirmųjų penkių vaikų (iš viso turėjo net dešimt, o aš buvau penktoji iš eilės). Iš vyresniųjų seščių esu girdėjusi, jog šis laikotarpis buvo labai lietuviškas. Po penkerių metų mūsų šeima išsikėlė gyventi į N. Filadelfiją. Toje vietovėje bendraud lietuviškai dvasioje, nes tėvai buvo labai pamaldūs, o namuose kalbėjosi vien lietuviškai. Jie gerbė visa, kas lietuviška, ir mus mokė iš Lietuvos atsivėžtų tradicijų, kurias jų tėvai ir protėviai ilgus laikus buvo išsaugoję“.

„Šiame mieste gyveno ir lietuviškas laikraštis *Saulė*. Vieną skirtų (humoro) mes visada pirmiausiai skaitydavome. Iš to laikotarpio gerai atsimenu lietuviškas vestuves, būdines, gegužės mėnesio pamaldas namuose, rožančiaus giedojimą bažnyčioje ir kita. Apsigyvenus Filadelfijoje lietuviškas nusiteikimas dar padidėjo, nes čia gyveno didelis lietuvių kultūrininkas, literatas, kunigas, klebonas Antanas Milukas. Jo klebonijoje buvo įsteigta lietuviška mokykla, ir čia neblogai išmokau lietuvių kalbos. 1917 metais jau buvau kandidatė į Šv. Kazimiero seserų kongregaciją. Apie vienuolės būvau nemažai girdėjusi iš kun. Antano Staniukyno pamokslų ir pažinčių su vienuolėmis, ypač po to, kai mano vyresnioji sesutė (Anastazija) 1909 m. įstojo į vienuolyną. Mane vienuolynas žavėjo tuo, kad jame buvo daug lietuviškų knygų, o mane skaitymas labai traukė. Vienuolynė pirmoji perskaityta knyga buvo *Palangos Jūzė*“.

Studijavo ir Kaune

Šimtametės seselės gyvenimas yra išmągintas daugeliu svarbių ir nekasdieniškių įvykių. Vienas didžiausiųjų jos gyvenimo reiškinys – buvo daugiau nei dvejų metų išvyka į Lietuvą, kur 1936-38 m. VD universitete Kaune studijavo teologiją ir lituanistiką. Studijų dienomis ji daug keliavo po Lietuvą, pamėgo jos gamtą, augalus, pažino tautosaką ir kt.

Grįžusi iš kelionės Amerikon ji savo ten įgytas žinias pateikė vienuolėms mokytojomis, ruošdama paskaitas ir kursus iš lietuvių literatūros, tautosakos ir Lietuvos istorijos. 1939-49 m. ji redagavo Šv. Kazimiero akademijos (dabartinės Ma-

rijos gimnazijos žurnalą – *Aidus*, dėstė lituanistiką toje mergaičių akademijoje, o vėliau Marijos gimnazijoje bei Šv. Mergelės Marijos Gimimo (Marquette parke) ir Šv. Marijos Nekalto prasidėjimo parapijų (Brighton parke) lituanistinėse mokyklose.

Sesuo Perpetua kartu su talkininkėmis (kitomis VDU Kaune studijavusiomis vienuolėmis) per dvejus vasarų atostogas parengė keturias lietuvių kalbos *Pratimų* knygas keturioms pradžios mokyklų klasioms kazimieriečių vadovaujamos mokyklose. 1951 m. paruošė ir išleido paskutinį vadovėlį – *Tėvų dovanėlė*.

Lietuvių tautodailė ir knygos

Jau ketvirtis šimtmečio sesuo Perpetua turi ypatingas pareigas: ji yra įpareigota rūpintis vienuolyno tautodailės skyriumi bei biblioteka. Apie tai ji mums štai ką pasakojo: „Kai kas mane nuo jaunų dienų vadindavo 'knygų kirminu' arba, kaip čia Amerikoje mėgstama sakyti, *book worm*. Įstojęsi į vienuolyną 1917 metais, jame radau nemažą lietuviškų knygų. Po vienuolyno steigėjo kun. Antano Staniukyno mirties jo turimos knygos papildė mūsų vienuolyno bibliotekos lentynas. Čia atsidadė žurnalų *Ateities*, *Draugijos*, *Dirvos*, *Saltinio*, *Bažnyčios tarno*, *Tėvynės sargo* ir kitų leidinių rinkiniai. Daug dėmesio bibliotekai vėliau skyrė mūsų Motina, kurią dabar norima paskelbti palaimintąja Marija Kaupaitė. Jos pastangomis knygų ir žurnalų gaudavome iš Užsienio lietuviams remti draugijos (DULR). Knygų atsiųsdavo ir Vilniaus universiteto biblioteka, dažnai ir pavieniai žmonės“.

Sesuo Perpetua bibliotekoje garbingoje vietoje laiko stambų veikalą *Lietuvių kalbos žodyną*. Vienoje lentynoje yra išrikiuota 19 šio žodyno tomų ir jį girdėjusi, kad jau pasirodė paskutinis – 20-sis. Ir jai dabar rūpi, kaip šį tomą būtų galima gauti. Vienuolė apie tai kalbėjo su dideliu užsidegimu ir atrodė, kad gavusi šią svarbią knygą, jau galėtų ramiai numirti.

Ji parodė ir vieną didžiulę knygą, kuri vadinasi *Magnificat*, – išleista 1886 m. Italijoje, kaip vieną iš senesniųjų bibliotekos leidinių. Šiandien jai šiek tiek talkina sesuo Teresė, tačiau nežino, kas atsitiks, kai gerasis Dievilis ją pašauks pas save. „Tada gal ką nors iš Lietuvos atsiųs“, – pagalvoja sesuo Perpetua, nes tėvynėje yra amžiumi gerojai jaunesnių kazimieriečių vienuolių (beje, Čikagoje iš maždaug 70 dar gyvų kazimieriečių tik apie pusė dar yra darbingos).

Tautodailės muziejus

Beje, sesuo Perpetua papasakojo ir parodė vienuolyno tautodailės muziejų. Jis pradėtas kaupti 1920 m. Tada penkios kazimierietės išvažiavo į Lietuvą ir įsikūrė Pažaislyje. Jas palydėjusi Motina Ma-

Šimtametė kazimierietė sesuo Perpetua, čikagiško vienuolyno bibliotekos vedėja

Kompartijos vaidmuo Lietuvoje

Atsiliepiant į Vytauto Zubo straipsnį „TŽ“ 30 nr. „Naujieji pokyčiai Lietuvoje“

JONAS DAUGĖLA

Dabartinę Lietuvos vyriausybę sudarė Algirdas Brazauskas. Šio naujo mūsų min. pirminko parinkimas ir jo sudarytoji vyriausybė susilaukė labai daug įvairių pastabų ir skirtingo įvertinimo. Šiuo klausimu pasisako ir V. Zubas (TŽ 30 nr.). Jis sako, kad terminas „buvęs komunistas“ mūsų spaudoje yra vartojamas neapdairiai. Galbūt su tuo ir tektų sutikti. Juk taip neseniai, kai Brazausko bendramintį Jursėną kažkas pavadino „buvusiu komunistu“ jis atšovė, kad jis nėra joks buvęs komunistas. Jis buvo, yra ir bus komunistas. O ir pats Brazauskas netaip jau seniai yra pasakęs, kad komunizmas jam yra lyg kokia kupra, kurios turbūt jis iki amžiaus galo neatsikratys.

Toliau V. Zubas sako, kad Lietuvos komunistų p-jos atsisakymas nuo Sov. S-gos komunistų p-jos turi būti laikomas „vienu iš pagrindinių taškų Lietuvos žygyje į nepriklausomybę“. Šitokiu V. Zubo įsitikinimu tenka stipriai suabejoti. Šia proga reikia kiek giliau žvilgtelti į Brazausko asmenybę.

Brazauskas yra gimęs dar pirmosios nepriklausomybės (1932) metais. Jo tėvas savo apylinkėje buvo žinomas tautininkų ir šaulių veikėjas, dalyvaudamas žemdirbių kooperatiname judėjime. Tad šioje lietuviškoje aplinkoje savo vaikystę leido ir Algirdas. Bet užėjus komunistams įsijungė į komjaunimo organizaciją ir buvo veiklus šios organizacijos veikėjas. O kiek vėliau jis įsijungė ir į LKP-ją.

Dalyvaudamas komunistų partijos veikloje ir dar eidamas įvairias gana aukštas pareigas, Brazauskas savo akimis stebėjo visus išvežimus, nekaltų žmonių žudynes, areštus... Jis ne tik stebėjo, bet ir turėjo daugiau ar mažiau šioje veikloje dalyvauti. Tačiau iki šiol jis niekur ir jokia proga nėra šios savo veiklos apgailestavęs. Jis net ir Lietuvos pavergimo nėra viešai pripažinęs. Ir net keliomis progomis kalbose ir spaudoje bolševikmetį yra pavadinęs „kitokiu Lietuvos valstybinio gyvenimo laikotarpiu“.

Kai kas tvirtina, kad Brazauskas išsiviešėjo iš Gorbaciovo leidimą viešai giedoti Lietuvos himną, išskirti Lietuvos trispalvę. 1987-88 m. Gorbaciovas pradėjo naują „perestroiką“ vardu pavadintą politiką. Šia savo nauja politika jis bandė šiek tiek sudemokratinti Sov. S-gos komunistų partiją. Bet, deja, vos pradėjo vykdyti šią naują

riją po metų sugrįžo Amerikon su pilna skrynja įvairiausių audinių ir medžio drožinių. Kitos vienuolės vėliau iš Lietuvos irgi parsivežė juostų, staltiesių, rankšluosčių. 1935 m. antrą kartą tėvynėje viešėjusi Motina Marija jau sugrįžo su dviem skryniais, pilnom tautodailės. Iš 1938-39 m. vykusios pasaulinės parodos Niujorke, kur buvo Lietuvos paviljonas, gauta *Vargo mokyklos* skulptūra, trys vitrinės, kėdžių, keramikos.

Nemažai rodninių susilaukta iš Vokietijos lageriuose gyvenusių pabėgėlių lietuvių, kuriems ten siųsdavome maistą, o jie atsiųsdavome lietuviškais dirbiniais. Ir visą laiką šis muziejus didėja, nes gaunama įvairių naujų rodninių.

Sesuo Perpetua viską aprodė, paaiškino, nes, kaip matėsi, ji iš atminties viską žino. Jai nebereikia jokių sąrašų žiūrėti ar kur nors tikrintis.

programą, staiga sudrebėjo ir Raudonojo Kremliaus pamatai. Šį drebinimą turbūt pirmieji pajuto lietuviai, ir mūsų žmonėms nušvito išlaisvinimo iš komunizmo vergijos viltys.

Lietuvoje išlaisvinimo kovą pradėjo mūsų istorinis patriotas Vytautas Landsbergis. Jis savo ištikimus patriotiškai nusiteikusius draugus subūrė į Atgimimo Sąjūdį ir pradėjo pradinę veiklą atstatyti Lietuvos nepriklausomybę. Po pusės šimtmečio žiaurios vergijos tūkstantinė minia Vingio parke iš širdies gilumų vėl užtraukė Lietuvos himną. O milijoninė baltiečių minia gyva grandine nuo Vilniaus iki Talino apjuosė Baltiją, ir ten skambėjo šių tautų himnai bei tautinės giesmės. Tačiau nei Brazausko, nei jo bendrų šiose miniose nebuvo nė kvapo.

Landsbergio vadovaujamas Atgimimo Sąjūdis pilnu greičiu pradėjo ruošti Lietuvos nepriklausomybės atstatymui. Bet tuo pačiu metu turėjo įvykti ir nauji Aukščiausios tarybos rinkimai. Ir šį kartą be komunistų partijos kandidatų galėjo siūlyti ir kiti politiniai junginiai. Brazauskas labai gerai suprato to meto žmonių nuotaikas ir žinojo, kad šiuose rinkimuose jo partija ne tik pralaimės, bet ir gali į tarybą neišrinkti net ir nė vieno atstovo. Tad išskubėjo į Maskvą šiuo reikalu pasitarti su savo draugu Gorbaciovu.

Jam pavyko Gorbaciovą įtikinti, kad tik pasitraukusi iš Sov. S-gos LKP galėtų dar į Aukšč. Tarybą išrinkti bent kelis atstovus. Gorbaciovas su juo sutiko, manydamas, kad šis pasitraukimas yra laikinas ir nuotaukimas kiek apriimus LKP vėl sugrįš į senąją komunistų seimą. Kai Brazauskas mūsų žmonėms pranešė apie šias skrybas jo populiarumas kiek pašoko, ir mūsų žmonės į tarybą išrinko keliolika komunistų. Tarybos pirmininku buvo išrinktas V. Landsbergis. Jis ir nutarė seduriantame tarybos posėdyje paskelbti Lietuvos nepriklausomybės atstatymo deklaraciją.

Bet tas pats Brazauskas taip neseniai dar kalbėjo: „Kuriam socializmas TSR sudėtyje. Jokio kito kelio nėra ir negali būti. Kraštutiniai lozungai ištotti iš Tarybų S-gos, paskelbti nepriklausomą Lietuvą mums nepriimtini“ (Tiesa, 89.II.22.)

Bet reikia prisiminti, kad tuo metu į Vilnių dar buvo atvažiuoję ir Gorbaciovas. Jis dar kalbino Landsbergį neskelbti nepriklausomybės, bet įjungti Lietuvą ir jo kuriamą nepriklausomų valstybių s-gą. Taip pat paskelbimo išvakarėse ir JAV prezidentas George Bush ir Anglijos min. pirm. Thatcher susirio su Landsbergiu ir primygtinai jam siūlė atidėti Lietuvos nepriklausomybės paskelbimą. Bet Landsbergis jiems labai trumpai ir aiškiai atsakė – dabar arba niekad. Jis nusukubėjo į Aukšč. Tarybos rūmus ir savo tautai bei visam pasauliui pa-

skelbė, kad yra atstatoma nepriklausoma Lietuvos respublika, kuri tvarkysis demokratiniiais pagrindais. Tada ir tos tarybos nariui Brazauskui nebeliko kitos išeities kaip tik pakelti savo ranką už šį pareiškimą.

Šis Brazausko mostas turbūt ir sujaukino tauraus patrioto, bet nepatyrusio politikos Landsbergio širdį. Jis tikrai patikėjo, kad Brazauskas atsivertė į gerą kelią ir veiks nepriklausomos Lietuvos naudai. Tad jis jį drauge su jo bendraminte Prunskiene ir paskyrė vadovauti pirmajai naujai atstatytos nepriklausomos Lietuvos vyriausybei. Ir tai turbūt buvo didžiausia V. Landsbergio klaida, dėl kurios jis ir šiandien dar kenčia. Brazauskui kiek vėliau atsivėrė durys į prezidentūrą, o šiandien jis demokratiškai išrinkto seimo valia patogiai įsitvirtino premjero kėdėje ir kasdien duoda pasikalbėjimus vietinės spaudos atstovams, o be to turbūt gana dažnai pasirodo ir TV bei radijo programose.

Dabar turbūt ir būtų labai gera proga Brazauską aiškiai paklausti, kodėl jis, gimęs ir vaikystę praleidęs laisvos Lietuvos kaime, patriotiškai nusiteikęs, ir turbūt religingose šeimoje, taip staiga susižavėjo komunizmu ir pasinėrė į ateistinių pasaulių. Tikrai įdomu, kaip jis šį savo gyvenimo kelią paaiškins ir pateisintų.

Teisingai V. Zubas sako, kad šiandien socialdemokratų partijos valdo daugumą kraštų. Bet jis klaidingai vertina švedų ir norvegų socialdemokratų, tvirtindamas, kad jie yra daugiau palinkę į „kairę“ nei Lietuvos kairieji. Bet juk skandinavų socialdemokratai visada skyrėsi nuo kitų Europos socdemų vien tik dėlto, kad jie buvo daug dėšinesni ir daug artimesni liberalams. Tad tik reikia džiaugtis, kad šiandien ir kitų Europos šalių socdemai, o ypač anglų darbiečiai, yra laikomi daugiau vidurio partijomis, kurios beveik nieko bendro neturi su senovės „tradiciniais“ socialistais.

Niekur pasaulyje socdemai nesijungė su komunistais. Tokias jungtuves padarė tik Lietuvos socdemai. Bet šias politines jungtuves nulėmė grynai gyvybės išlaikymo reikalas.

Andriukaitis pajuto, kad su tvirtėjęs Brazausko darbiečiams, jie sekančiuose rinkimuose gali net nepasiekti reikiamos ribos, kad įkeltų bent kelis savo kandidatus į seimą. Vienintelė išeitis buvo jungtis su darbiečiais ir išgelbėti savo partijos gyvastį. O Brazauskui labai rūpėjo patekti į socialdemokratų internacionalo organizaciją. Jis ir susijungė su socialdemokratais, ir jo partija pradėjo veikti kitu vardu. Tad jungtuvės įvyko grynai „iš reikalo“.

Tad dabar šioje politinėje maišatyje belieka tikėti V. Zubo išvadomis: „Ir naujosios vyriausybės laukia buvusios koalicijos likimas“.

A+ ROMUALDUI PRANEVIČIUI

netikėtai mirus Lietuvoje, reiškiamame nuoširdžią užuojautą jo tėvui MEČISLOVUI PRANEVIČIUI –

Stasė ir Vytautas Liūimos

Janė ir Zenonas Mažonai

Gerda ir Albinas Tarydai

MYLIMAI SESUTEI IR SVAINIUI

A+A

STELAI ir AUGUSTINUI

PAŠKONIAMS

Čikagoje iškeliavus amžinybėn, mūsų mielą JADZYTĘ VANAGIENĘ ir jos šeimą bei artimuosius nuoširdžiai užjaučiame –

B. J. Akelaičiai

Z. J. Klevinai

K. K. Kaknevičių šeima

K. Starkutienė

S. R. Petersonai

S. A. Petraičiai

Gedimino kalno pilis Vilniuje, ant kurios nuolat plevėuoja Lietuvos vėliava

Nuotr. R. Puterio

Išryškinti tautos naikintojai

DOC. BONIFACAS RŪTA

Neseniai geras bičiulis įteikė man ką tik pasirodžiusią knygą *Stribai*, parengtą mokslininko ir tyrinėtojo, istoriko Juozo Starkausko, surinkusio gausią archyvinę medžiagą Lietuvos gyvenotojų genocido ir rezistencijos tyrimo centre.

Tai veikalas apie pokario laikotarpio sovietinių represinių struktūrų, kolaborantų, strybų veiklą, vykdančią tautos naikinimą ir Lietuvos laisvės kovotojų didvyrišką pasipriešinimą. 613 psl. knyga parengta išgildenus to meto išlikusius okupantų dokumentus, operatyvinių darbuotojų ir strybų atmintines. Todėl šis veikalas nėra grožinis, meninis, emocinis, o mokslinis pokario laikotarpio lietuvių tautos atplaišų-strybų, okupantų ir kolaborantų (partinių aktyvistų) veiklos rinkinys. Autorius nepretenduoja į užbaigtą represinių struktūrų analizę dėl dalies sunaikintų arba išgabendų į Rusiją bylų. Mat juodas darbas visada buvo bandomas nuslėpti sunaikinant, bet autoriui pavyko susisteminti strybų ir kolaborantų veiklos statistiką, paaiškinti jų nusikaltamą prigimtį, žemą mentalitetą, psichikos deformaciją.

Parodoma veikla ir kito represinio tuometinio organo milicijos, kuri J. Stalino laikais kartu su stribais žudė partizanus, nes ji priklausė tai pačiai NKVD, vėliau MVD, MDV ir KGB struktūroms.

Šis patriotinis beveik 10 metų trukęs Lietuvos partizanų karas su okupacine kariuomene, kuriai talkino tautos atplaišos, nusinešė tūkstančius mūsų sūnų aukų. Be to, buvo žalojamas tautos dvasinis ir moralinis gyvenimas, iškreipta žmogiškųjų vertybių skalė. Ir šiuo metu išplitusi girtuoklystė, moralinis palaidumas, nusikaltimai, nihilizmas yra ano meto deformacijos. Netgi kai kuriems laisvos tautos išrinktiesiems nebėra taurumo, padorumo, paprasčiausio gėdos jausmo, o dirbusiems sovietinėse struktūrose būdingas lėkštas mąstymas, mankurtinis prisirišimas prie socialinės lygybės teorijos, neužmirštant savo gerovės kitų sąskaita.

Likusiai tautos daliai išliko baimės ir nepasitikėjimo sindromai dėl anuomet buvusių „stukačių“, „tolkačių“ ir provokuo-

jančių/ partinių „anekdočių“. Dar daug kur yra išlikę prisiminimai apie savivaliaujančių girtų strybų gaujas, ypač kaimuose, kuriuos turėjai su šypsena mitinti, suvilgyti gerklę, nes ginklas kvailio rankose buvo jo tar-nyba.

Tvarkingų ūkininkų kaimui buvo negarė turėti strybą, tačiau valsciūje jie susiburdavo iš apsilėidusių, prasigėrusių vietovių. Juk tarpukario žemės reformai visiems suteikė lygias galimybes. Pvz. Aukštaitijoje likusieji kaimo vietovėje gaudavo po valaką (20 ha) žemės ir po 1.5 valako norintieji kurtis vienišajame. Tačiau greitai nemažai dalis savo žemę pragrė, apsilėido, prarado varžytinėse, tapo vadinamais „varguoliais“ arba miesto proletarais. Jie buvo pirmieji komunizmo skleidėjai ir kiršintojai, ypač paribinės vietovės, o vėliau tapo žiauriausios tautos nusikaltėliais. Matyt, nepilnavertiškumo kompleksas gali sukelti žiaurumo, sadizmo polinkius, kurie reiškėsi strybų praukiau daryti partizanų palikus viešose vietose, nekalbant jau apie plėšikavimus, girtuoklystę, žudynes.

Išliko atmintyje strybų gaujos, vedamos vadinamo liuciperiaus – apsigaubusio plosčiumi raudonkalkio. Jie atklysdavo iš mūsų sodžių krėsti sodų, reikalaujanti maisto, alkoholio, o mes, vaikai, slėpdavomės už pečiaus, nes atmosfera būdavo įtempta. Tėtis slėpdavosi, motina drėbėdama, „maloniai“ priimdavo svečius, o mes, išsigandę ilgų šautuvų verkdavome, kad greičiau išsinešdintų. Tuomet buvo ir trėmimų metas, todėl tėvai, turėję 25 ha, vakarais per trėmimų vaju slėpdavosi pas galulaukių nuošalius kaimynus ir galbūt dėl to išlikome. Gąsdindavo kaimą prasigėręs stribas-biedniokas su granata rankoje. Tuomet visas kaimas užsidarydavo lyg išmiręs. Deja, šio žmogaus likimas nebuvo pavydėtinas. Jis sušalo glausdamasis ūkininko kluone žiemos metu. Jį palaidojo tie patys kaimo žmonės, kuriuos jis terorizavo.

Taigi tik moraliniu išsigimimu galima paaiškinti „stribizmo“ perskačius J. Starkausko knygą *Stribai*. Šioje knygoje susisteminta medžiaga turi ne tik mokslinę pažintinę vertę, bet ir yra pamokanti – tautos laimė kuriama savo triūsais.

P A D Ė K A

A+A

LEONAS PRIALGAUSKAS

mirė 2001 m. rugpjūčio 11 d.

Nuoširdžiausia padėka VISIEMS atsilankiusiems laidotuvių namuose, užprašiusiems Mišias, gražias gėles, maldas šventovėje ir palydėjusiems velionį į kapines amžinam poilsiui.

Dar kartą labai ačiū!

Liūdinti žmona Ida, sūnūs – Ričardas, Viktoras ir brolis Anis su šeimomis

Lietuvos kredito unijos

RAMŪNAS STANKEVIČIUS
Administracijos vadovas

1994 m. Kanados "Societe de developpement international Desjardins" (SDID) pradėjo CIDA ir ALF finansuojamą kredito unijų projektą, kurio tikslas buvo atkurti prieškarinį veikusių Lietuvoje kredito kooperatyvų judėjimą. Projekto I fazėje vadovauti buvo pakviesta ilgametė kredito unijos "Litas" administratorė Regina Piečaitienė iš Kanados Montrealio.

Jau penkerius metus Lietuvoje veikiančių kredito unijų judėjimą, stiprinantį kooperatinius ir savitarpio pagalbos principus, stipriai remia lietuvių išeivija. Šiuo metu Lietuvoje veikia 40 kredito unijų, iš jų 33 yra susivienijusios į Lietuvos kredito unijų asociaciją. Daugiau nei pusė visų kredito unijų yra įsteigtos žemdirbių iniciatyva. Šios kredito unijos sukaupusios lėšas efektyviai naudoja plėtojant žemės ūkio, smulkaus ir vidutinio verslo sektorių ne tik kaime, bet ir kitose rajonų bendruomenėse.

Kredito unijų judėjimas sparčiai plečiasi: jau dabar Lietuvos kredito unijos vienija beveik 8 tūkst. narių. Unijos yra sukaupusios 18 mln. litų indėlių ir išdavusios 13 mln. paskolų. Kredito unijų aktyvai vien nuo 2001 metų pradžios padidėjo nuo 13.7 iki 21.2 mln. Lt.

Savaitė...

(Atkelta iš 1-mo psl.)

minalinės policijos viršininko teigimu, Gudijoje narkomanija plinta, sulaukys narkotikų suantos rodo, kad kaip ir Lietuva, Gudija yra narkotikų tranzito valstybė. Į Lietuvą taip pat plūsta kontrabandinis alkoholis.

Jungsis dešinėje

Vilniuje liepos pabaigoje posėdžiavo Demokratai, Nepriklausomybės, Tėvynės liaudies partijų, Lietuvos laisvės lygos ir Lietuvos tautininkų sąjungos koordinacinė taryba, kurią sudaro partijų pirmininkai arba jų įgaliotiniai. Ši nusprendė, kad šių metų spalio 6 d. įvykis dešiniųjų jėgų jungiamasis suvaizgimas. Kaip rašo ELTA/LGTIC, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos pozicija dėl jungimosi "nėra visiškai aiški". Į ją raštu kreiptasi, prašant sudaryti derybų grupę ir pradėti derybas dėl jungimosi. RSJ

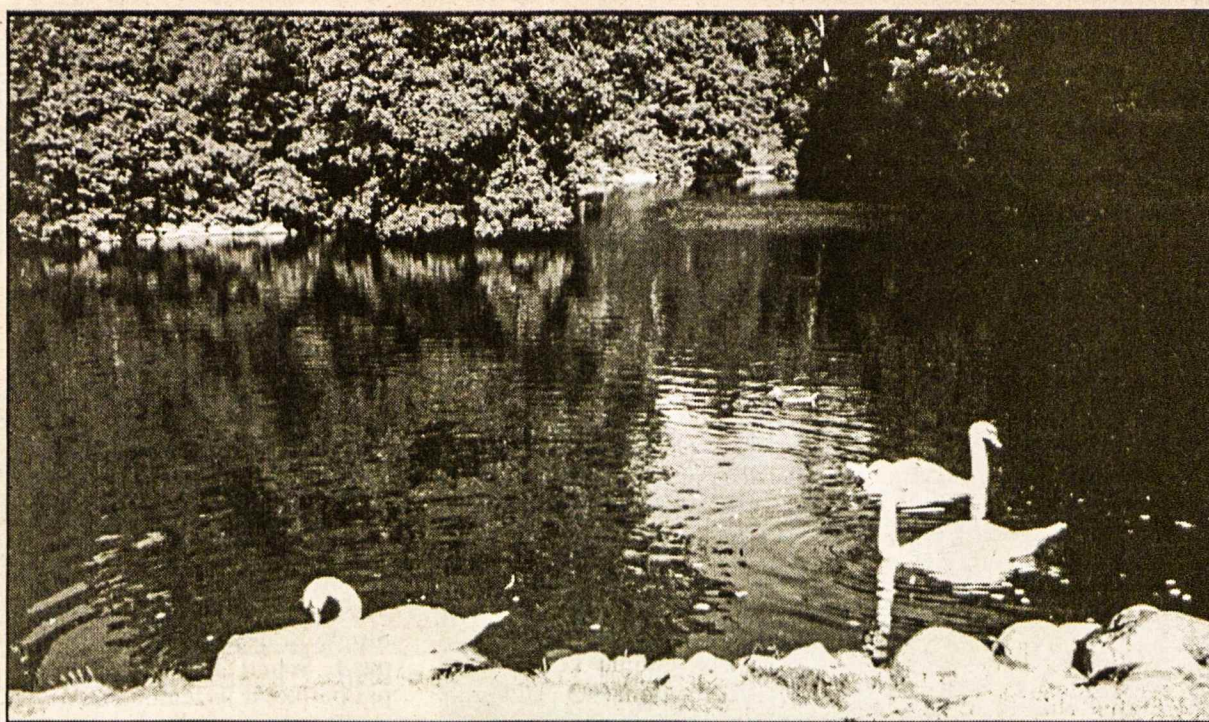
Tokiu tempu plečiantis judėjimui, kredito unijos ne visada pajėgia patenkinti susidariusią paskolų paklausą, todėl asociacija, atstovaudama kredito unijų interesus, kreipiasi į išeivijos lietuvių su pasiūlymu dėti terminuotus indėlius į kredito unijas Lietuvoje. Lietuvos kredito unijos siūlo pakankamai platų paslaugų spektrą – tai einamosios sąskaitos, įvairios taupomosios sąskaitos, terminuoti indėliai. Palūkanos, kurias moka kredito unijos, šiek tiek skiriasi atskirose kredito unijose, tačiau yra 2-4% aukštesnės nei komerciniuose bankuose (einamosios sąskaitos 1-3 %, taupomosios 4-7%, terminuoti indėliai 8-10%).

Nemažai užsienyje gyvenančių lietuvių jau ir anksčiau teiraudavosi, kaip būtų galima įdėti indėlius į kredito unijas, tačiau faktas, kad indėliai kredito unijose neapdrausti, ne viena sulaukydavo. Dabar galime pasidžiaugti, kad nuo 2001 metų pavasario visi indėliai kredito unijose yra apdrausti valstybiniame indėlių draudimo fonde (iki 10,000 Lt 100%, nuo 10,000 iki 45,000 Lt 90%, pavyzdžiui, laikant 45,000 Lt indėlį ir kredito unijai bankrotavus, bus atgauti 41,500 Lt, o laikant 10,000 Lt – bus grąžinta visa depozito suma).

Tikimės, kad atsirastų nemažai užsienio lietuvių, kurie norės paremti savo tėviškę, jos kaimą ne tik labdara, bet ir indėliais. Įdėjus terminuotus indėlius, Lietuvos kredito unijos galės išduoti daugiau paskolų unijų nariams. Išduotos paskolos kaimo žmonėms bus didžiulis ramstis, nors dalele palaikančios Lietuvos žemės ūkį, smulkųjį verslą, suteikiantis pasitikėjimo savo jėgomis. Tokia pagalba, įdedant terminuotus indėlius, plėtos vietinės bendruomenės ekonomiką: padės tiek kredito unijoms, tiek žmonėms, kurie stengiasi dirbti visos Lietuvos labui.

Tikimės abipusiai naudingos bendradarbiavimo. Dėl papildomos informacijos maloniai kviečiame teirautis nurodytais telefonais, elektroniniu paštu arba apsilankyti internetiniame asociacijos puslapyje <http://www.lku.lt>

Adresas: Lietuvos kredito unijos, K. Donelaičio g. 2-316, Kaunas LT-3000, Lithuania. Tel. (+3707) 20 96 37, faksas (+3707) 20 04 54, e.p. alku@lku.lt.

Palangoje. Tiškevičiaus rūmų sode

Nuotr. V. Baliūnienės

Žvali partizanų ryšininkė

Kaimo mergaitė Stefanija, Kaune baigusi mokslus, ištekėjusi už teisininko partizanų talkininko, pati tapo jų talkininke kovoje už Lietuvos laisvę ir sumaniai darbavosi ištisą dešimtmetį sovietmečiu

GIEDRĖ MILUKAITĖ

Stefanija buvo keturiolikta vaikas šeimoje. Viena jos sesutė mirė maža nuo traumos, visi kiti užaugo sveiki. Jos tėvas turėjo lenkišką šeimos gydytojo knygą ir buvo lyg kaimo gydytojas.

Dukrelė Stefanija nedidelė, guvi, ilgomis gelsvomis kasomis ir skaisčiai mėlynomis akimis į pasaulį žvelgė drąsiai ir troško mokslo šviesos.

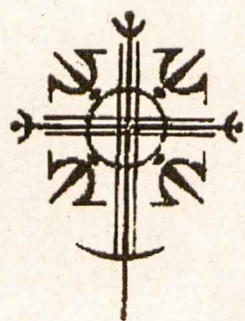
Jos teta turėjo Kaune valgyklą ir sutiko Stefaniją paimti savo globon, išleisti į mokslo. Taip, palikusi savo gimtąjį kaimą, Stefanija atsikėlė mieste. Metai greit bėgo. Už tetos gerumą ji laisvu nuo mokslo laiku mielai pagelbėdavo valgyklos darbuose.

Teta sąžiningai gamindavo maistą. Valgiai buvo skanūs, o ir kainos prieinamos, todėl atsirado nuolatinis lankytojų studentų, mėgstančių pavalgyti kaip namuose gerų patiekalų. Jauna graži gimnazistė, kartais betriušiančią valgykloje, greit pastebėjo jauni vyrai. Taip ji susipažino su savo būsimoju, studijuojančiu teise.

Studentiškos vestuvės buvo kuklios, bet labai įsimintinos ir linksmos. Ejo pilni meilės ir šviesių svajonių metai. Vienas po kito gimė keturi vaikai, bet šeima gyveno pasiturinčiai, mat Stefanija nebuvo išlepta ponina, nesamė tarnaitės. Ji, pati prižiūrinėdama vaikus, sugebėjo dar jiems prisiūti gražių drabužėlių ir, tetos patarimu, dar atidarė savo namė nedidelę valgyklėlę, kurioje maitinosi būrelis nuolatinųjų klientų, daugiausia studentų. Jos vyro tėvai turėjo gražų ūkį, tai mažai ką mieste jiems reikėdavo pirkti iš maisto gaminių.

Bet nelemtas karas, bolševikų okupacija, sugriovė visą jų gyvenimą. Maža jų valgyklėlė buvo konfiskuota, dviaukštis jų namas taip pat pasidarė raudonosios valdžios nuosavybė. Teko bėgti iš savo namų, slapstyti, kad išvengtų Sibiro. Dažnai keitė gyvenamą vietą...

Jos vyras per vieną pažįstamą gavo darbą fabrike. Po kurio laiko gavo ir mažą valdišką butuką vieno kambario ir virtuvės. Tačiau vyras, dažnai važinėdamas į tėviškę, laisvu nuo darbo metu susipažino su partizaniais ir pradėjo jiems gabenti šovinius, apavą bei kitus reikmenis. Vienoje tokioje kelionėje labai sulytas peršlapo ir smarkiai susirgęs jau nepasikėlė, o Stefanija laukėsi penktojo... Vos pa-

"Dievas teikia mums meilę, kad mylėtume tą, kurį Jis mums duoda"

Lougheed Funeral Home

Žmonės, kurie atjaunčia kitus

Sudbury

Ontario

laidojus mylimą vyrą, po kelių savačių pagimdė sūnelį Mikutį.

Taip ji liko be jokio turto-mažame butelyje su penkiais mažyiais raudonųjų okupantų niokiojamoje Lietuvoje.

Kaimynas našlys turėjo gražų nedidelį namelį su puikiu sodu. Dažnai jis Stefanijos vaikams atnešdavo krepšį obuolių ar kriaušių, rudeni – daržovių, vieną kitą maišelį.

Geras žmogus buvo. O ir dailioji našlė į akį krito. Juk vos dvidešimt penktuosius buvo persiritus. Motinystė ją tik pagrazino, tik sutaurino jos bruožus.

Tekė už manęs ir tavo vargai baigsis. Nereikės pasuosių ir kaimą kas savaitę važinėti, kad maisto parsivežtum. Tokiems mažiems vaikučiams reikia rūpestingos globos. Aš tau padėsiu juos užauginti, – tarė jai kartą kaimynas.

Padėkojo Stefanija tam gerajam žmogui už jo pasiūlymą, bet tekėti atsisakė, nes nenorėjo jam bėdos užtraukti, o pagalbos partizanams nenorėjo mesti, jautė šventą pareigą tėvynei, niokiojamai bolševikinių budelių.

Kartą ji pasakoją mano mamai.

– Šventas buvo žmogus tas mano kaimynas, man pasipiršęs ir geros širdies... Bet aš tęsiau savo vyro žygius... Ar galėjau suriši savo likimą su nieko neutuokiančiu apie mano kelionę ir miškus? Nebūtų jis leidęs man į tokias pavojaus liūti... O padėti partizanams reikėjo... Aš jaučiau, kad jiems esu labai reikalinga... Todėl viskam ryžausi... Išvažiavau pas partizanų su ryšuliais peržegnodavau savo vaikus ir karštai meldavau Dievą leisti man vėl pas juos sugrįžti.

Vieną kartą einu pamiškės keliu, ryšuliais apsikrovus su vystytu mažiausiuoju sūneliu ant rankų... Kol visai mažas buvo, tampa jį visur su savim, mažiems likusiems namie nepatikėjau, nemokėsi prižiūrėti juk tokio lėliuko... taip keliaujant paveja mane pusrūgį stribų vežimas, ir vienas jų kiken-damas šaukia:

– Kur keliauji, panaitėle, šitaip apsigavus? Sėsk, pavėžėsim, smagiau bus?!

Man šiurpuliai per nugarą nuėjo, kojos suakmenėjo, bet susitvardžiusi atsakiau ramiai: – Einu duoneliaudama per gimines. Esu našlė, likusi su būriu vaikų mieste, tai taip ir vargstau... čia vyro giminių daug... uošvė padeda maistu. Kartais pasirenku miške grybų, uogų. Juk vaikams visko reikia.

– Cha, cha, cha, o tu graži bestija! Kam tau vargti? Mylėtis nemoki?! – subliovė vienas pusrūgįs stribas paraudusiomis akimis.

– Lipk pas mus! Greičiau! Tarė kitas, laikantis vadeles, apsisėilęs kreivų veidu stribas su dideliu randu per visą skruostą, sustabdęs vežimą. Išsoko dar su keliais bendrais iš ratų. Vienas stvėrė mano suvystytą vaiką iš rankų, kitas sumetęs ryšulius, šoko traukti į vežimą ir mane.

– O koks sunkus tavo tas ryšuliuokas! Bene švino ten privyniojai?! – tarė stribas atiduodamas man kūdikį jau vežime.

– Taip privyniojusi esu, tik ne kokių geležgalių, o pieno bonkelių... Juk maisto kely nebus kur pašildyti. Pati nemaitinu... Be to, sau pasiėmiau "baklaškėlę", kad šilčiau būtų...

Mat buvau užsikisęs už vystyklų "baklaškę" naminės. Man ištraukus "baklaškę" iš vystyklų, stribų akys sublizgėjo, nuotaika pakilo.

– O tu visai nekvaila boba, – pagyrė vienas jų stvėręs man ją iš rankų ir pradėjo lakti, paskui atidavė kitam ir taip nukeliavo ratu per stribų gerkles skardinė "baklaškę" naminės. O aš širdyje meldžiau Viešpatį, kad tik viskas gerai baigtųsi, kad nesuostų jie mano paslapčių...

– Eisiu čia pas vieną bobulę... Ožkelę ji turi, pienelio vaikeliui reikia parsivežti į miestą, – pasakiau raudoniesiems banditams, iš kurių jau keli knarkė, prisisiurbę iš mano "baklaškės".

– Boba iš ratų, ratam lengviau, – vaptelėjo apspangęs stribas, vis dar čiupliantis iki paskutiniųjų lašų mano skardinę, ir pridūrė:

– Kitą kartą tokias tris įsuk į tuos vystyklius. Tai paūšim kokion pirkion įgriuvę, arba tiesiog pagrivov... Gal links-mesni būsim... Dabar tris paras iš eilės pyškinam be miego... Liaudies gynėjai visada pasiryžę! – dar pridėjo pasididžiūdama ir čia pat smarkiai nusiziovavęs knaptelėjo ir užsnūdė.

Važnyčiojantis arklį stribas sustabdė arklį sumurmėjo:

– Riskis greičiau iš vežimo, – ir mestelėjo mano ryšulius žemei.

Aš, lyg paukštė, nejudama svorio su savo Mikučiu glėby skriste išskridau iš to stribų gyvatyno. Tą akimirką, man rodos, turėjau sparnus, nejutau savo kūno svorio. Toks neapsakomas lengvumas ir tokia palaima apėmė mane, tarsi visai arti manęs būtų Viešpaties Šviesa! Begarsė malda prabėgo pro mano širdį. Žodžiai buvo nereikalingi, nes tylioji malda buvo galingesnė už juos ir skrido begalinę padėką prie Auksčiausiojo Sosto.

Stribų vežimas nudulkėjo kažkur vieškelio link, o aš kiek palūkuriauvus nuėjau satar-ton vieton pas partizanus, kad atiduočiau jiems taip reikalingus atvežtus šovinius, batus, uniformas ir kitką, sužinočiau ką jiems kitą kartą reikės atvežti.

Taip Stefanija kone visą dešimtmetį buvo partizanų ryšininkė. Kad užmaskuotų savo veiklą, ji aplinkiniams žmonėms veždavo iš miesto reikalingų daiktų, kurių kaimo parduotuvėje nebuvo: kam medžiagų, kam kaliošų, kam kokio įrankio... Dažnai kaimo moterėlės paprašydavo Stefaniją nupirkti kokią mažmožį mieste.

– Rodos, su tavim pasiėmėjęs ir gyventi lengviau, dangus šviesesnis atrodo, – sakydavo jai kaimo moterėlės ir užpirkinius sumokėjusios, tai sūrį, tai dešros rinkelę, tai sviesto gabalėlį jai priedo pridėdavo.

Tekdavo Stefaniją vykdan-t užduotį iki siūlo galo peršlapti, sušalti, tampytis su nešuliais po miškų, raistus, žvyrkelius.

Dažnai jos kojos būdavo sustinusios, mat peršalimai pakenkė inkstams, be to, tas nuolatinis nešuliu tampymas... Tačiau Stefanijos niekas neatbaidė nuo pasirinkto kelio. Ji, rodos, pamiršo save. Tas begalinis atsidavimas kovai už Tėvynės laisvę, švytintis iš jos sielos gelmių, vedė ją per pasirinktą sunkų kelią. Dievas jai padėjo visuose varguose, nes ji turėjo Didelį Tikėjimą!

Poringė apie partizaną

Šiandieną jis, Alfonsas Juškauskas, legendinio Kalniškės mūšio dalyvis, turėjęs Pakalniškio slapyvardį, gyvena Skovagalių kaime Lazdijų rajone

Tikrą partizanavimą pradėjo 1945 m. vasario pabaigoje. Jo vyriausiasis brolis Gediminas-Drągūnas, tarnavęs Alytaus I pulke, Birutės ulonų batalione, jau buvo partizanų gretose.

Ne vienas Alfonsas pasirinko partizano kelią. Su juo miškan išėjo dar du broliai ir svainis. Į partizanų gretas buvo lengvai priimti, kadangi Gediminas buvo žinomas kaip geras, drąsus partizanas. Po priesaikos gavo ginklus.

Būriui vadovavo Lakūnas. Būryje buvo 6 grupės po 30 kovotojų. Alfonsas-Pakalniškis pateko Vanago kuopon. Kuopa turėjo gerą ryšininką – Vokietį. Jis turėjo radijo siųstuvą. Partizanai pasiekdavo tiksli informacija apie vietinių komunistų juodus darbus, kovotojai žinodavo kada ir kur turėdavo važiuoti stribai, kada buvo numatyti tremti ūkininkus. Daug žinių partizanams suteikdavo prie miško gyvenęs eigulys, kurį stribai, bandžiusių susidoroti. Partizanai laikėsi griežtos drausmės. Vadovybė turėjo žinoti, kur, kada cilinai išeidavo ir kada grįš.

1945-ųjų gegužės 15-osios naktį dvi grupės buvo nusiųstos į Atesninkus, (Alytaus raj.). Partizanams buvo pranešta, kad naktį turėjo būti ištremiti kaimo ūkininkai. Partizanai turėjo sutrukdinti. Viena grupė budėjo, o kita išsėjo Krivickų kluone. Tą naktį sunkvežimiai neatvažavo. Vos pradėjus švisti, kovotojai, tarp jų ir Alfonsas, skubėjo stovyklavietėn. Pirmieji grįž nieko neįtarė ir nepastebėjo. Tačiau vėliau atėjusius apšaudė čekistai. Partizanai neatsisaukė. Juos pasiekė pranešimas, kad supamas miškas. Vadas žvalgybon nusiuntė 3 partizanus. Grįžo tik du. Vieną priešas nukovė. Vadas greit sukvietė visus pasitarti, ką daryti: toliau slėptis ar kaitis su gerai ginkluota gausia priešo kariuomene. Visi vienbalsiai nutarė kaitis. Skubiai išdalyti šaudmenys. Kovotojams įsakė be atskiros įsakymo nešaudyti. Alfonsą paskyrė prie sunkaus kulkosvaidžio kulkosvaidininko padėdėju. Vadas paskyrė ir ant-rą, taip pat jauną, kariuomenėje netarnavusį padėdėją.

Vos spėjo aptarti mūšio taktiką, pasiskirstyti pareigomis, čekistai jau apšaudė stovyklą. Vada įsakė trauktis į kalno aukštumą. Partizanai įsitvirtino kalno viršūnėje ir laukė įsakymo. Čekistai tuo tarpu jau užėmė stovyklavietę. Atidengę baidiją ugnį, nepertraukę šaudymo, drebindami mišką ir žemę, okupantai slinko į kalną. Partizanų pusėje vyravo tylą. Prislinkę netoli įsitvirtinusių laisvės gynėjų pagalvojo, kad šie pasiduoda, ir miške nuaidėjo džiugus okupanto "ura". Tuo metu suskamba partizanų vado įsakymas: "Ugnis!" Užvirė nenusakomai baisūs pragaras – garsūs sprogimai, ugnis, dūmai, medžiai lūžta, šakos krinta. Kiek laiko tęsėsi mūšis, Alfonsas nežino. Tik jam pasibaigus viskas nutilo. Sklaidėsi dūmai ir atro-dė, kad pasaulyje nieko neliko gyvo. Vadams įsakius, greit partizanai perėjo į kitą kalną. Prasidėjo laukimas. Ištikimi ryšininkai, rizikuodami gyvybe, sekė įvykius ir pranešė apie atvy-

kusias gausenes priešo pajėgas.

Partizanai gavo daugiau šovinių. Čekistai, tikėjęsi lengvos pergalės, netekę daugybės kareivių, antrą kartą buvo atsarg-esni. Papildę gretas gausiai atvykusiais, pradėjo antrą puolimą. Partizanai ir vėl arti prisileido priešo. Šįsyk mūšis buvo ilgesnis. Vėl ugnis, sprogimai, baidūs šauksmai, dūmai. Paskui vėl tylą, laukimas. Kovotojai pagalvojo, kad puolimo nebus. Tačiau nutarė trauktis tolyn. Vadiui pranešė, kad yra atkirsti nuo ginklų sandėlio ir šaudmenų. Vadas nusprendė leisti daliai kovotojų bandyti kaip nors prasi-veržti ir gelbėti.

Apsisprendę prasiiveržti paliko šovinių atsargas. Kiti nutarė nesitraukti – kovoti iki paskutinio kraujo lašo. Alfonsas sak-o, kad partizanai buvo išduoti, kadangi priešai žinojo kur šaudmenų, ginklų, sandėliai, kur bunkeriai. Partizanai nutarė prasiiveržti. Keturi kovotojai, tarp jų Alfonsas ir jo brolis Pranas, išėjo į miško pakraštį. Eidami pastebėjo automatais ginkluotus priešininkus. Nepastebėtiems pasisekė pabėgti. Priešais Prienų raistas, už jo plantas, o ten sovietų kariuomenė, grįžtanti iš Vokietijos. Pasisekė įveikti ir šias kliūtis. Keturi kovotojai nutarė pasidalyti į dvi grupes, kad mažiau būtų įtari-mo, ir eiti skirtingais keliais. Alfonsas su savo broliu Pranu nutarė keliauti Šeštokų link. Tačiau kiek paėję suprato, jog yra pastebėti rusų raitelio. Brolis išėmė granatą ir nutarė susisprogdinti. Alfonsas pasakė, kad spės tą padaryti, kai pasivys. Viena granata – jam, o kita – sau.

Dievo apvaizdos saugomi išvengė pavojaus. Užėjo pas gimnazičius Liutkauskus. Šeimininkas įleido į tvartą, uždarė duris. Po kiek laiko prisistatė 6 kareiviai, pasiteiravo, ar nematė dviejų bėgančių banditų. Gimnazičius, gerai mokėjęs rusiškai, sakė matęs du vaikus, neuėjusius durų duris. Rusai patikėjo ir patraukė tą kryptimi.

Alfonsas teigia, kad paskutiniame kalne partizanai buvę apsupti, kareiviai šaudė, bet artyn nėjo. Jie, grįžtantys iš Vokietijos, norėjo išlikti gyvi ir pasiekti namus. Likę partizanai nusprendė iš apsupimo išeiti kartu. Rusai, pamatę partizanų pulką einantį į miško pusę, "nenorėdami susišaudyti su partizaniais, pakėlė rankas ir praleido. Taip jie išėjo iš apsupimo" – kalbėjo Alfonsas.

Narsiai kovėsi vado Lakūno žmona Pušėlė. Dar mūšio pradžioje ji retino priešo gretas. Ili-pusi į medį, stebėdama, kad kareiviai sustatomi rikiuotei, ji juos apšaudė iš automato. Daug jų nukovė ir sužeidė, bet priešo kulkos pakirsta pati negyva iš medžio išskrito.

Grįžo Alfonsas į namus, pasidarė slėptuvę, palaikė ryšį su miško broliais. Vietinis Skovagalių čekistas G. S. (dabar pasikeitęs pavardę gyvena Šilutės rajone) atvedė čekistų būrį. "Lapkričio 27 d. apie 21 val. areštavo mane ir brolių Gedimina namie", – sakė Alfonsas. Tardė dvejus metus Lietuvoje ir Vorkutoje. Teisė pagal "osoboję soobščeniej". Byla buvo neužbaigta. Nieko neišdavęs, grįžo po 10 metų.

Pasakojimą užrašė –
Antanina Urmanavičienė

Kalniškės mūšio dalyvis partizanas ALFONSAS JUŠKAUSKAS prie paminklo Kalniškėje
Nuotr. A. Urmanavičienės

AUKOKIME LIETUVAI per

TAUTOS FONDA KANADOJE

Mūsų aukos stiprins Lietuvos nepriklausomybę.

Siųskite aukas bei palikimus šiuo adresu:

Tautos fondas Kanadoje

1573 Bloor St.W., Toronto, ON M6P 1A6

LAISVOJE TĖVYNĖJE

TEIKS ŽINIAS POLICIJAI

Liepos mėnesį Policijos departamento Organizuoto nusikalstamumo tyrimo tarnybos narkotikų kontrolės valdyboje įvesta nemokama telefono linija, kuria gyventojai prašomi informuoti policiją apie įvykius bei nusikaltimus, susijusius su narkotikų nelegalia apyvarta. Telefonu 8-800-20808 galima anonimiškai pranešti bet kuriuo paros metu. Policijos pareigūnai atsiliepia tik darbo valandomis.

UŽSIENIEČIŲ STOVYKLOSE

BNS/LGTIC praneša, kad daugiau kaip šimtas užsienio lietuvių vaikų šią vasarą atstogauja tradicinės švietimo ir poilsio stovyklose Lietuvoje. Tautinių mažumų ir išeivijos departamento kvietimu į stovyklas atvyko vaikai iš Gudijos, Lenkijos, Latvijos, Estijos, Moldovos, Gruzijos, Ukrainos ir Rusijos. Stovyklų tikslas yra suburti užsienio lietuvių vaikų, supažindinti su Lietuvos istorija, etnokultūra, liaudies papročiais, suteikti galimybę pagilinti kalbos žinias. Konkursu būdu buvo pasirinktos didelės darbo su užsienio lietuvių vaikais patirtį turinčios stovyklos – „Liepsnelė“ Giruliuose, Švietimo ir kultūros centro „Jaunimas vaikams“ stovykla Palangoje ir Jaunimo integracijos galimybių centro stovykla „Berželis“ Birštone.

SUMAŽĖJO VAISIŲ EKSPORTAS

Šviežių vaisių eksportas iš Lietuvos beveik per pusę sumažėjo šių metų pirmąjį pusmetį, palyginti su tuo pačiu praėjusių metų laikotarpiu. Importas sumažėjo beveik dešimtadaliu. Iki liepos 1 d. iš Lietuvos išvežta 6,131 tonų šviežių vaisių. Obuolių eksportas išaugo 26%, išvežta 192 tonos uogų. *Valstiečių laikraštis* (nr.58). Žiniomis, daugiausia vaisių iš Lietuvos išvežama į Latviją, Estiją, Lenkiją, Rusiją, Gudiją ir Vokietiją, o daugiausia importuojama iš Latvijos, Lenkijos, Vokietijos, Italijos, Ispanijos, Izraelio, Belgijos bei Ekvadoro.

PIGIAU KŪRENTI ŠIAUDAIS

Lietuva nesunkiai šildymo tikslams gali panaudoti iki penktadalio šiaudų ir taip sutaupyti daugiau kaip 27 mln. dolerių, rašo *Valstiečių laikraštis* (nr.58). Toną mazuto, kurio kaina – vidutiniškai apie 100 JAV dol., atstoja 2,5 tonas šiaudų. Šiaudais kaitinami katilai yra gaminami Lietuvoje – Klaipėdos rajone esančioje įmonėje UAB „Slengiai“ ir Utenos akcinėje bendrovėje „Ume-ga“. Tokie katilai populiariūs Danijoje, kur sudeginama apie ketvirtadalį visų šiaudų. Didžiąją dalį

pagamintų katilų AB „Ume-ga“ eksportuoja į Daniją. Lietuvos katilus taip pat perka Ukrainos, Rusijos ir Latvijos gyventojai. Pasvalyje naudojami katilais šildomos patalpos bei kaitinamas vanduo. Pasvalio savivaldybė apskaičiavo, jog lėšos, panaudotos tokiame šilumos sistemos pertvarkymui, atsipirks per 5-7 metus.

PABRANGO VANDUO

Nuo rugpjūčio 1 d. Vilniaus miesto gyventojai už šaltą vandenį moka 32,5% brangiau, o už karštą 10,4% daugiau, praneša BNS/LGTIC. Vilniaus miesto taryba tokį sprendimą padarė liepos 25 d. Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija nusprendė bendrovės „Vilniaus vandenys“ prašymą padidinti vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo bei valymo kainas. Šalto vandens kaina Vilniaus mieste nesikeitė jau trejus metus – nuo 1998 m. liepos.

LANKĖSI PB PAREIGŪNAS

Liepos 25 d. Lietuvoje viešėjo Varšuvoje reziduojantis Pasaulio banko atstovybės Lenkijai, Lietuvai, Latvijai ir Estijai direktorius Michael F. Carter. Jis ap-lankė Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkciją, domėjosi Klaipėdos uosto ekonomine padėtimi. Lietuvoje didžiausias Pasaulio banko finansuojamas objektas yra Klaipėdos uosto įplaukos remontas, kuriam iš šio banko skirta 35,36 mln. JAV dolerių, todėl pareigūnai tikrina, kaip tos lėšos naudojamos.

INFORMACIJOS CENTRAS

Kaip praneša BNS/LGTIC, liepos 27 d. Palangoje atidarytas laikinas Europos informacijos centras šalia Palangos savivaldybės bibliotekos. Vasaros sezono metu veikiančiame centre gyventojai bei svečiai galės gauti informacijos apie Lietuvos rengimus, narys Europos sąjungoje. Organizuojami turnyrai, kurių metu teisingai ir kūrybingai atsakiusieji į klausimus apie ES bus apdovanojami ES suvenyrais. Bus rodomi filmai apie ES ir jos plėtrą. Centras steigiamas Europos komiteto prie vyriausybės iniciatyva kartu su Vertimo, informacijos ir dokumentacijos centru bei Europos komisijos delegacija Lietuvoje. Nuolatiniai Europos informacijos centrai jau veikia 9 Lietuvos miestuose.

LIEUTOVOS MUŠEIKOS

Pasaulinei sveikatos organizacijai priklausančiuose kraštuose buvo atliktas tyrimas apie tai, kurių valstybių vaikai yra didžiausi ir agresyviausi peštukai mokyklose. LR/BNS/LGTIC žiniomis, po 28 pasaulio kraštuose atlikto tyrimo, kuriame dalyvavo 120,000 penkiolikmečių moksleivių, paaiškėjo, jog daugiau kaip du trečdaliai Lietuvos penkiolikmečių skriaudžia kitus arba patys yra skriaudžiami. Pagal šį rodiklį Lietuva primuma pasaulyje. Antroje vietoje yra Vokietijos, trečiojoje vietoje – Šveicarijos gyventojų vaikai, ketvirtoje – Latvijos penkiolikmečiai. Mažiausiai agresyvūs yra Švedijos, Anglijos ir Slovakijos paaugliai. RSJ

Hamiltono Medžiotų ir žūklautojų klubas
GIEDRAITIS
kviečia visus klubo narius su šeimomis, draugais bei pažįstamais į paskutinę šio sezono

GEGUŽINĖ

š.m. rugsėjo 9, sekmadienį, 12 v.p.p.
KLUBO SODYBOJE

Bus įdomi LILIJOS TURŪTATĖS programa
Klubų valdyba

PĖDOS SPECIALISTAS
CHIROPDIST ROBERTAS NEKRAŠAS, M.D., D.C.H.

- KULNO SKAUSMAI
- PĖDOS SKAUSMAI
- PIRŠTŲ DEFORMACIJOS
- NAGŲ DEFORMACIJOS IR GRYBELINIAI SUSIRGIMAI
- JAUGĖ NAGAI
- VIETINĖ NEJAUTRA IR CHIRURGINIS GYDYMAS
- SENIORŲ PĖDŲ PRIEŽIŪRA

PRIMAME LIGONIUS TRIJOSE JUMS PATOGIOSE VIETOSE:
X ANCASTER, 352 WILSON ST. E. TEL. 648-9176
X HAMILTON, 609 UPPER JAMES ST. TEL. 388-3541
X HAMILTON, 255 MAIN ST. W. TEL. 523-7944

Brazilijos lietuvių atstovai iš Vila Zelina prie lietuviško kryžiaus garsioje krašto šventovėje Aparecida
Nuotr. A. Rudžio

Lietuvos šokėjai pasaulio pirmenybėse

Gavome laišką iš žymių Lietuvos sportinių šokių šokėjų – trenerių bei teisėjų Česlovo ir Jūratės Norvaišų, kurie praneša apie artėjantį pasaulio standartinių šokių čempionatą. Jis įvyks rugsėjo 8 d. Miami Beach mieste, Floridoje. Čia pasirodys ir dvi Lietuvos poros, kurias treniruoja Norvaišos.

Tai 2000 metų Europos bronzos medalistai, antrieji pasaulio lentelėje: Arūnas Bižokas ir Edita Dainiūtė, Donatas Vėželis ir Lina Chatkeviciūtė – 1998 m. pasaulio jaunimo čempionai. Beje, ši pora gerai pažįstama ir čikagiečiams lietuviams, nes jie šoko šių metų labdarinio „Vienos valso“ renginyje Lemon-te gegužės 12 d. Taip pat juos buvo galima matyti per Čikagos lietuvių televizijos programą.

Šiose pirmenybėse viena iš teisėjų bus kauniečių Jūratė Norvaišienė, kuri laiske pažymi: „Būtų puiku, jeigu šias pasaulio pirmenybes galėtumėte pareklamuoti lietuvių tarpe ir juos paraginti, kad jie atvažiuotų į šias

varžybas „pasirgti“.

Norintieji daugiau informaciją apie šias varžybas turėtų susisiekti su rengėjais: American Ballroom Company, P.O. Box 453605 Miami, FL 33245-3605; tel. (305) 442-1288.

Ceslovas ir Jūratė Norvaišos yra medicinos gydytojai – pirmieji iš lietuvių šokių, gavę aukščiausius apdovanojimus šokių srityje Rusijoje ir kitur. Abu vadovauja Kauno sportinių šokių kolektyvui „Sukurs“; nuo 1965 m. organizuoja kasmet tarptautinį sportinių šokių konkursą „Gintarinė pora“. Jiedu yra apdovanojami LDK Gedimino IV-jo laipsnio ordinais. Česlovas yra Lietuvos aukščiausios kategorijos treneris bei tarptautinės kategorijos teisėjas, Lietuvos sportinių šokių federacijos pirmininkas. Jūratė irgi yra tarptautinės kategorijos teisėja bei Lietuvos profesionalų sportinių šokių sąjungos narė. Ji norėtų šiose pirmenybėse žiūrovų tarpe pamatyti kuo daugiau lietuvių.
E. Sulaitis

90-tojo gimtadienio proga IGNA ŠAJAUKA (dešinėje) sveikina Vilniaus krašto sąjungos išeivijoje pirmininkas B. SAPLYS, viduryje – V. ŠAJAUKIENĖ
Nuotr. A. Benoto

St. Catharines, Ont.

Š.m. rugpjūčio 11 d. gražioje Heidelberg pokylių salėje St. Catharines vietovėje per 70 susirinkusių draugų, kaimynų ir pažįstamų atšventė Igno Šajaukos 90-tąjį gimtadienį. Skambėjo linksma V. Povilionio ir V. Ramanausko šokių bei dainų muzika, liejosi šampanas, sukos poros, skambėjo „Ilgiausių metų“ ir „Lietuva brangi“, sveikinimai iš giminių ir artimųjų gyvenančių Lietuvoje bei visų ten buvusių linkėjimai sulaukti 100-tojo gimtadienio.

Ig. Šajauka didžiąją savo gyvenimo dalį pragyveno St. Catharines miestelyje, nuo 1948 metų aktyviai jungdamasis į bendruomeninę lietuvių veiklą, prisidėdamas visur, kur tik buvo reikalinga bet kokia pagalba. Įsisteigus Kanados lietuvių sąjungai, Ig. Šajauka buvo išrinktas į revizijos komisiją. 1955 m. St. Catharines įsisteigus Vilniaus krašto lietuvių sąjungos skyriui, jis uoliai dalyvavo šios organizacijos veikloje. Kasmet buvo organizuoja-

mi įvairūs renginiai, kviečiami teatro, šokių ir muzikos kolektyvai, kurie suburdavo šimtus lietuvių iš St. Catharines ir aplinkinių lietuvių telkinių. „Kai nuosirdžiai dirbi, tai ir rezultatai geri, – sako Ig. Šajauka, – todėl niekad nereikia bijoti paaukoti savo laisvalaikio ir patuštinti kišenes lietuvių labui“. Paminėdamas Ig. Šajaukos darbus lietuvių bendruomenėje, ypač Vilniaus krašto sąjungos St. Catharines skyriui, 90-tojo gimtadienio proga jubiliatą sveikino minėtos sąjungos išeivijoje pirmininkas B. Saplys.

Vakaro pabaigoje į salę atnešus didelį pyragą, sukvatvininkas gražiai padėkojo visiems atvykusiems jo pagerbti, o paklaustas, ką dar planuoja nuveikti savo gyvenime, Ig. Šajauka pasakė: „Ką jaunas norėjau atlikti, dabar jau nebe-galiu, todėl laisvalaikiu daug skaitau,

Alida ir Petras Skučai (Burnaby, B.C.), atšventę 50 metų vedybines sukaktį š.m. liepos 28 d. su savo gausiais artimaisiais

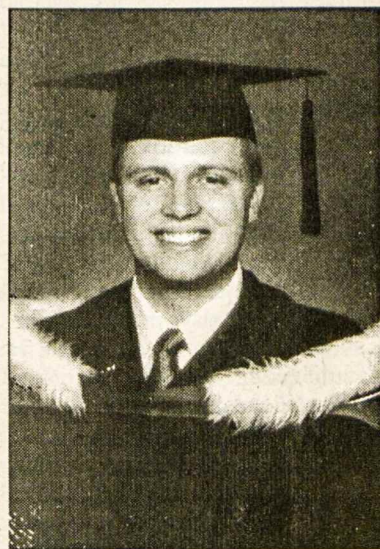
„Jei galėčiau, nusineščiau...“

(Atkelta iš 1-mo psl.)

Praeities akimirkos

Dekanas kun. J. Morkūnas Šv. Onoje klebonauja 35 metus. („Ji man kaip motina“). Prisimena nelengvus kelius, nuceitus prašant leidimo vitražams (Jų tema – Lietuvos kryžiai raudonojoje audroje; autorius dail. A. Garbauskas). Tai buvo 1987 m. dar prieš 600 metų Lietuvos krikšto jubiliejų. Leidimu rūpinosi J. Glemža, klebono žemietis. Nuėjo jis pas anuometinį kultūros ministerį J. Bielinį. Piešiniai šiam patiko, bet leidimo duoti nesirijo. Nuėjo po to pas L. Šepetį. Tam piešiniai taip pat patiko, ir jis leidimą davė.

Praėjusiai šeštąjį šimtmetį Šv. Onai, jos nuosirdžiam, rūpestingam globėjui klebonui kun. Jonui Morkūnui – kuo palankiausias ateities. Te niekas nesikasa po pamatais, neardo bokštų...

ANDRIUS ČEPONKUS

sėkmingai baigė Toronto universitetą (Engineering Science), įsigydamas bakalaurą (B.Sc.) laipsnį elektros inžinerijoje *cum laude*. Andrius užaugo Russell vietovėje, Ont., lankė Otavos šeštadienį lietuvių mokyklą, dalyvavo „Kretin-gos“ ir skautų „Romuvos“ stovyklose. Baigdamas gimnaziją Andrius laimėjo daug premijų akademiniame ir sporto srityje, taip pat gavo Kanados generalinio gubernatoriaus medalį už aukščiausius pažymius. Baigiamosios klasės vardu, jis skaitė savo parašytą atsiveikimo žodį. Andrius dabar gyvena Otavoje ir dirba Cisco Systems bendrovėje Kanata miestelyje. Jo tėvai Regina ir Benis, brolis Aleksas, seneliai Birutė ir Pranas Čeponkai bei visa šeima džiaugiasi jo pasiekimais ir linki jam sėkmės ateityje.

Hamilton, Ont.

HAMILTONO AUŠROS VARTŲ parapijos choro vadovė Daria ir valdyba maloniai kviečia visus buvusius choristus ir naujus įsijungti į šios parapijos chorą. Pirmoji repeticija įvyks rugsėjo 6 d., 6 v.v. parapijos salėje. B.M.

Wasaga Beach, Ont.

MOTERŲ BŪRELIO valdyba rugpjūčio 8 d. posėdyje paskyrė po 200 dolerių: *Tėviškės žiburiams*, Dvasinės pagalbos jaunimo centrui Klaipėdoje, „Tėvynės sąjungai“, „Vaiko tėviškės namams“, Vaikų dienos centrui Kaune, Tremtinių vaikų mokyklai (LN) Vilniuje, Mažosios Lietuvos mokykloms, Vilniaus krašto mokykloms, Kovai su vėžio liga Lietuvoje.

A. Vitkienė, pirmininkė

susirašinėju su įdomiais žmonėmis Lietuvoje ir išeivijoje, dalinuosi mintimis su kitais, auginu daržą ir sodą, o kartais dar ir žvejot nuvažiuoju“. Nesukubėdami skirstėsi svečiai, vis žadėdami sukvatvininkui sugrįžti į jo 100-tąjį gimtadienį net ir be kio kvietimo. Dalyvė

LIETUVIAI PASAULYJE

JA Valstybės

Seattle, WA, lietuviai balandžio 21 d. Audijaičių namuose, Seattle mieste turėjo savo metinį bendruomenės susirinkimą. Jame išrinkta LB apylinkės valdyba: pirm. R. Mikšys, vicepirm. A. Lukoševičius, sekr. G. Gyltė-Orrico, izd. M. Juozapaitienė, nariai – I. Blekytė, D. Lapatinskaitė-Hagan, A. Vaičekonienė. I. Gaurienė pasiliko valdyboje kaip buvusi pirmininkė, o Z. Petkienė, valdybos garbės narė, atstovaus periodiniam bendruomenės leidiniui „Tulpė“. Šioje apylinkėje veikia Lietuvos dukterų draugija. Savo metiniame gegužės 6 d. susirinkime nutarė \$1500 paaugoti „Saulutės“ organizacijai, besirūpinančiai našlaičiais Lietuvoje, \$300 lietuvių mokytojų stipendijoms, \$500 Vaikų globos namams Vilniuje, \$500 neįgirdinčių vaikų mokyklai „Adapta“, \$500 kunigo Saulaičio vadovaujamam švietimo projektui.

Brazilija

Į Sao Paulo miestą aplankyti savo draugų ir pažįstamų gegužės 16 d. atvyko Jonas Dieulinikaitis iš Amerikos, anksčiau gyvenęs ir dirbęs šiame mieste kaip kompiuterių specialistas. Prieš 4-rius metus pusmetį gyveno Lietuvoje, o vėliau nuvyko į JAV-bes ir netoli Bostono įstojo į kunigų seminariją. Joje yra jau baigęs antruosius teologijos studijų metus. Kitais metais bus įšventintas diakonu, o po vienerių metų į kunigų. Jis yra buvęs Šv. Kazimiero San Paulo mieste parapijos narys. Parapijiečiai tikisi, kad jų šventovėje J. Dieulinikaitis galės priimti kunigo šventimus. Šiuo metu, lankydamas savo draugus jis padėjo kun. P. Rukšui jo darbuose, ypač sutvarkydamas kompiuterius. Birželio 13 d. iškrido atgal į Ameriką tęsti studijų („Mūsų Lietuva“ 2001 m. 7 nr.).

Australija

Sidnio mieste birželio 17 d. Latvų salėje Strathfield vietovėje įvyko Jungtinio baltiečių komiteto surengta į Sibirą trėmimo 60 metų minėjimo suaktis. Salė prisipildė trijų tautybių žmonėmis, kviestais svečiais, tarp jų Australijos parlamentarai, valdžios atstovai. Apie tragišką įvykių kalbėjo Jungtinio baltiečių komiteto pirmininkė estė Tiui Kroll-Smmul. Latvių liutėronų kunigas sukalbėjo invokaciją. Dagiakultūrių reikalų ministeris Philip Rudock pasakė ilgesnį kalbą, daug kartų dalyvavęs baltiečių protesto eisenose, minėjimuose ir kituose renginiuose. Jis taipgi perdavė ministerio pirmininko J. Howard kreipimąsi į baltiečius, prisimenant Sibirinių trėmimų aukas. Pagrindinė kalbėtoja buvo Estijos garbės konsulė dr. M. Tohver, jautriai išryškinusi tris tautas ištikusią tragediją, pailiustruodama savo šeimos ir artimųjų likimo pavyzdžiais. Koncertinėje dalyje pasirodė estų, latvių ir lietuvių chorai bei instrumentalistai. Lietuviams atstovavo choras „Daina“, vadovaujamas J. Ankaus; atliko „Kur giria žaliuoja“, „Aš užmiršau“ ir „Kur bėga šėsupė“. Liepsnojanč trims žvakėms, sugiedoti Estijos, Latvijos ir Lietuvos himnai („Mūsų pastogė“ 2001 m. 25 nr.).

Vokietija

Vokietijos lietuvių jaunimo sąjungos valdybos rengtas politinis seminaras įvyko gegužės 11 – 13 d.d. Bonoje, Anabergo plyje. Susirinko apie 30 asmenų. Diskusijoms pasirinkta tema – „Ar reikalinga iš-

civijos veikla?“ Toks klausimas buvo keliamas ir X Pasaulio lietuvių jaunimo kongrese Australijoje. Pastaraisiais metais lietuvių studentų, atvykstančių į Vokietiją vėneriems metams, skaičius didėja. Dauguma jų pasilieka ilgesniams laikui studijuoti. Ši nauja jaunų žmonių banga iškyla ir naujų klausimų. Kartais pasigirsta balsų, kad lietuvių jaunimo sąjunga nenorinti jų priimti į savo veiklą. Priešingai – kai kurie naujieji ateiviai patys šalinasi nuo išpareigojimų. Jaunimo sąjungos valdybos daugumą sudaro Vasario 16-tosios gimnazijos auklėtiniai. Kartais įvyksta savotiškų nesusipratimų. Pvz. Hamburgo lietuvių jaunimas norėjo steigti savo sąjungą, nes nežinojo, kad tokia lietuvių jaunimo sąjunga jau veikia. Dabar daromos visos pastangos naujuosius jaunus ateivius įtraukti į lietuvišką veiklą. Nauja sąjungos pirmininkė išrinkta hamburgietė Vilma Remest-Fontes, kitos narės – Raimonda Andrikenaitė, Asta Baikauskaitė, Aiva Rauzaitė ir Fausta Šimaitytė. Valdybą dar išrinkti: Klaus Žylis, Martynas Lipšys, Dovydas Masionytė, Daiva Kikulytė ir Vytautas Lemke, visi buvę Vasario 16-tosios gimnazijos auklėtiniai. Pirmasis didesnis darbas, laukiantis naujosios valdybos pastangų – baltiečių jaunimo suvažiavimas lapkričio mėn. pradžioje („Pasaulio lietuvis“ 2001 m. 6 nr.).

Britanija

Londone gegužės 3 d. Karališkoje muzikos akademijoje įvyko Lietuvos ambasados, Lietuvos kompozitorių sąjungos ir akademijos pianistės T. Honma suorganizuotas renginys „Diena Vilniuje“. Jame dalyvavo akademijos dėstytojai, Britanijos muzikai, įvairių valstybių diplomatai, studentai ir Londono lietuviai. Jį pradėjo paskaita kompozitorius ir Lietuvos muzikos akademijos docentas M. Urbaitis, apžvelgęs pastarojo laikotarpio Lietuvos kompozitorių kūrybą. J. Leitaitė, tarptautinių konkursų laureatė, atliko F. Bajoro, R. Katavičiaus, M. Urbaičio vokalių kūrybinių koncertų akademijos „Sir Jack Lyons“ salėje. Aktorė A. Gregoraukaitė skaitė lietuviškai S. Gedos poemos „Fuge XXI-tojo amžiaus gamtovaizdžiai“ ištrauką, prieš tai primindama, kad prieš klausantis lietuvių muzikos būtina išgirsti lietuvių kalbą, o poema esanti apie muziką. Kamerinius V. Bartulio, F. Bajoro, O. Balakausko kūrinius atliko žymūs britų violončelininkas N. Haide, smuikininkas P. Shepard ir pianistė T. Honma („Londono žinios“ 2001 m. 1 nr.). J. Andr.

RE/MAX FOUR SEASONS REALTY LIMITED

Member Broker, 67 First Street
Collingwood, Ontario L9Y 1A2

Parduodant, perkant ar tik dėl informacijos apie namus, vasarnamus, ūkius, žemes Wasagos, Staynerio ir Collingwoodo apylinkėse kreipkitės į

Angele Šalvaitytė, B.A.,
pirmoji ir pardavimo atstovė.
Ji mielai jums patars.

Darbo tel. 705-445-8500
Namų tel. 705-429-6428

Elektroninis paštas: angele@angiesalvaitis.com
Tinklavieta: www.homesgeorgianbay.com

Pirmasis lietuvių bankelis Kanadoje, įsikūręs nuosavuose namuose –

“TALKA” LIETUVIŲ KREDITO KOOPERATYVAS

830 Main Street East, Hamilton, Ontario L8M 1L6
Tel. 905 544-7125

Darbo valandos: pirmadieniais, antradieniais ir ketvirtadieniais – nuo 9 v. ryto iki 5 v.p.p., trečiadieniais – nuo 9 v. ryto iki 1 v.p.p., penktadieniais – nuo 9 v. ryto iki 7 valandos vakaro, šeštadieniais – nuo 9 v. ryto iki 12 v. dienos. Liepos ir rugpjūčio mėnesiais šeštadieniais uždaryta.

AKTYVAI PER 40 MILIJONŲ DOLERIŲ

MOKAME UŽ:

kasd. pal. čekių sąsk. iki.....2.25%
santaukas.....2.75%
kasd. pal. taupymo sąsk.....2.00%

INDĖLIAI:

90 dienų indėlius.....2.75%
180 dienų indėlius.....2.75%
1 m. term. indėlius.....3.20%
2 m. term. indėlius.....3.60%
3 m. term. indėlius.....3.75%
4 m. term. indėlius.....4.10%
5 m. term. indėlius.....4.50%
RRSP ir RRIF
(Variable).....2.50%
1 m. ind.....3.20%
2 m. ind.....3.60%
3 m. ind.....3.75%
4 m. ind.....4.10%
5 m. ind.....4.50%

PASKOLAS

Asmeninės nuo.....10.50%
nekl. turto 1 m.....5.75%

- Nemokami čekių sąskaitų apmokėjimai.
- Narių santaukos
- apdraustos TALKOS
- atsargos kapitalu
- 3 mil. dol. ir Kanados
- valdžios iki \$100,000.00
- sumos draudimu

Sekite kasdieninę informaciją apie procentus “Talkoje”
MASTER CARD KREDITO KORTELE – INTERAC KORTELE
TINKLALAPIS: www.talka.net

Milijonai dolerių lietuvybei

Dar vienas JAV Lietuvių fondo milijonas lietuvių reikalams

A. ŠMULKŠTIENĖ

Pagrindinis ir stambiausias lietuviškų reikalų rėmėjas JAV Lietuvių fondas 40-taisiais savo gyvavimo metais vėl paskirstė vieną milijoną dolerių lietuviškiems švietimui, kultūrai, jaunimui. Apie tai buvo pranešta liepos 25 d. spaudos konferencijoje.

Stasys Džiugas, LF atstovas spaudos reikalams, pasveikino visus ir pakvietė dr. Antaną Razmą, LF tarybos pirmininką, tarti žodį. Šis pranešė, kad lietuviškiems reikalams LF iki šiol yra paskyręs 8,628,445 dol., o pridėjus prieiše ketetą metų paskirtus Lietuvai 1,150,212 dol. susidaro jau beveik 10 milijonų suma (\$9,778,657).

LF v-bos pirm. Povilas Kilius pabrėžė informacijos reikalingumą, priminė, kad kartais spaudoje kai kurie asmenys netiksliai pasisako apie LF stipendijų skyrimą, o tai klaidina visuomenę ir studentus. Reikia žinoti, kokia yra LF stipendijų skyrimo eiga, kokie sprendimai daromi skiriant priedines stipendijas, nes kiekvienas universitetas turi eile įvairių stipendijų programų ir kiekviena jų turi savo reikalavimus dėl priedinių stipendijų, kurias duoda LF.

Regina Kučienė, LF steigėjos dr. A. Razmos vardo šiuomeninės premijos skyrimo komisijos pirmininkė, pranešė, kad komisija, susidedanti iš prof. dr. V. Kelertienės, D. Bindokienės ir R. Kučienės (visos iš JAV) ir

dr. D. Kuolio, dr. R. Motuzo ir prof. dr. E. Aleksandravičiaus (iš Lietuvos) nusprendė 25,000 š.m. vienkartinę nedalomą premiją paskirti Vasario 16-tosios gimnazijai Vokietijoje. Iš viso buvo 14 paraiškų. Komisija po pirmo balsavimo pasidalino balsais lygiomis – po 3 už Vasario 16-tosios gimnaziją ir už Lietuvos Namus – vidurinę mokyklą Vilniuje. Vėliau dar kartą perbalsavus laimėjo tapo Vasario 16-tosios gimnazija.

Pelno skirstymo komisijos pirm. Kęstutis Ječius padarė išsamų pranešimą apie komisijos darbą ir paskirstytas sumas.

2001 m. Pelno skirstymo komisija įvertino 270 prašymų iš 169 prašytojų ir 178 prašymus stipendijoms. Iš 169 prašytojų 63 buvo iš JAV, 19 iš užsienio, 87 iš Lietuvos; jie prašė beveik 2,602,000 dol. O stipendijoms iš 178 prašytojų buvo prašoma 769,000 dol.

2001 m. LF tarybos buvo leista paskirstyti vieną milijoną dolerių. (Iš 2000 m. buvo likę 15,501 dol., tai iš viso komisija galėjo paskirti 1,015,501 dol.).

2001 m. paskirstyta 906,850 dolerių. 108,651 dol. liko nematytams ir skubiems prašymams; ši suma bus skirstoma š.m. rudenį.

Pelno skirstymo komisija turėjo ilgus posėdžius. Vienas stipendijų skirstymo posėdis truko beveik 11 valandų! Buvo apsvaistyti 178 prašymai. Iš gimnazių JAV buvo gauta 10 prašymų, paskirta 8 (9,100 dol.); iš

asmenų su žalia kortele gauta 25, paskirta 17 (13,300 dol.); iš studijuojančių su studento viza iš JAV gauta 20, skirta 6 (11,000 dol.); iš Vasario 16 gimn. gauta 8, paskirta 5 (23,200 dol.); iš UICC gauta 6, skirta 3 (7,500 dol.); iš užsienio lietuvių gauta 11, skirta 10 (7,250 dol.); iš lietuvių, studijuojančių užsienyje, gauta 75, paskirta 42 (37,850 dol.); lietuviams, studijuojantiems Lietuvoje (tik tiems, kurių tėvai ar seneliai yra nukentę nuo komunizmo) gauta 22, skirta 10 (5,000 dol.). Tai sudaro 114,200 dol. sumą, o pridėjus stipendijas skiriamas iš LF esančių 10 fondų, kurios skiriamos pagal fondo savininkų pageidavimus ir nurodymus – 29,990 dol. Iš viso stipendijoms paskirstyta 144,190 dol.

Pelno skirstymo komisijos paskutinis posėdis truko net 14 valandų (su pertraukėlėmis). Visų prašymų nebuvo įmanoma patenkinti, nes didelę jų dalį neatitiko LF tarybos skirstymo gairėms bei JAV ir Iliinojaus įstatymams, kurių LF taryba turi laikytis. Be to, kaip ir paprastai, nepakako lėšų.

Pelno skirstymas pagal sritis: švietimui – 379,253 dol. (į šią sumą įeina ir stipendijos); kultūriniai reikalai – 160,900 dol. (menams – 67,500, mokslui – 93,400 dol.); visuomeniniams reikalams – 366,697 dol.

Studentams iš Lietuvos paskirta 91,340 dol., išsivios studentams – 52,850 dol. O pagal

Lietuvių fondo 2001 m. Pelno skirstymo komisija. Sėdi iš k.: Elena Skališienė, Ramona Steponavičiūtė-Zemaitienė, pirm. Kęstutis Ječius, dr. Ona Daugirdienė; stovi – dr. Vytas Narutis, dr. Vytautas Bieliauskas, Algirdas Ostis ir Aleksas Vitkus

institucijas ir paskirus asmenis: JAV LB-nei – 203,263 dol., PLB – 33,200 dol., Lietuvos mo-

kytojams Vilniuje ir R. Lietuvoje – 100,000; išsivios spaudai, radiui ir TV – 60,000, vadovėlių premijoms – 4,000; PLC-ru – 50,700; Lituanistikos tyrimo ir studijų centrui – 44,020; Dainavos stovyklavietei – 30,000; Vasario 16 gimn. – 25,000; Jaun. centrui – 25,000; ateitininkams – 18,500 (iš jų 15,000 veiklai Lietuvoje paremti), skautams – 18,300 (iš jų 15,000 veiklai Lietuvoje paremti); University of Washington Baltic Studies Program – 12,000; "Neringos" stovyklai – 10,000; A.P.P.L.E. – 10,000; Čikagos lietuvių operai – 7,000; Galerijai – 6,300 (platinti knygas JAV ir Lietuvos bibliotekose ir A. Kezio / J. Tamulaičio dalyvavimui Čikagos/Vilniaus "sister cities" parodose); Maž. Lietuvos fondui – 5,000; K. Donelaičio mokyklų knygai (J. Širka) – 5,000; LA Dramos Sambūriui – 4,000; *Lituanus* žurnalui – 4,000; *University of Iowa Baltic studies* seminarui – 4,000; Dainavos ansambliui – 3,500; sportui – 5,500; vysk. E. Bertuliui – 3,000 (tikybos vadovėliams įsigyti); St. Džiugui – 3,000 ("Lietuvių egzodo vaikų ir jaunimo antologija 1945-1990"); Jėzuitų gimnazijos Kaune ir Vilniuje – 3,000; Kybartų Jaunimo centrui – 3,000; Lietuvių Jaunimo Sąjungai – 3,000; Lietuvių rašytojų draugijai – 3,000; Punksko lietuvių kultūros namams – 3,000; Balzeko lietuvių kultūros muziejui – 2,500 (liet. kalbos kursams paremti ir dar

po 2,000 13-kai kitų institucijų, organizacijų ir asmenų.

P. Kilius dar pranešė, kad iš prieš porą metų gautų Miami lietuvių klubo pinigų, pagal jų prašymą ir nurodymą, LF v-ba paskyrė: "Vaiko vartai" org-jai 10,000 dol. ir Lietuvių Namams Vilniuje – 15,000 dol.

Garbės kons. V. Kleiza dėkojo Lietuvos vardu LF, kad nepamiršta Lietuvos, tikėdamasis, kad taip reikalingos paramos Lietuvai bus skiriama ir toliau. V. Kleiza dar sakė, kad LF nėra atsakinga už to ar kito projekto įvykdymą ar nevykdymą, bet prašytojai turėtų žinoti, kad LF stebi, kaip tie projektai yra vykdomi. Tai išryškėja studentų prašymuose. Pvz. studentui, kurio pažymiai žemi, arba jis turi nedaug kreditų, stipendija gali būti sumažinta arba visai neduodama.

Buvo atsakyta į dalyvių klausimus. Dr. A. Razma sakė, kad bus svarstoma kaip padėti studentams, kad jie studijuotų Lietuvoje, o jei studijuoja užsienyje, kad baigę studijas grįžtų į Lietuvą.

A. Ostis pabrėžė: prašytojai turėtų žinoti, jog LF negali duoti pinigų – nuo mokesčių atleistų pinigų – org.-jai ar institucijai, kuri yra neatleista nuo mokesčių. Tai reiškia, kad LF negali remti verslo, valdžios org-jų, negali duoti užsienio valstybei. Jei LF duoda Lietuvai, pvz. kokiam nors institucijai, tai duoda pagal LF įstatus ir *Internal Revenue Code* ir turi žiūrėti, kad pinigai būtų panaudoti iki paskutinio cento paskirtam tikslui.

Seimo narys - krepšininkas

Turbūt nedaug kas Š. Amerikoje žino, kad sėkmingiausias Lietuvos krepšinio lygos praėjusio sezono žaidėjas Gintautas Šivickas yra ir Lietuvos seimo narys. Jis neseniai pasibaigusiam sezone atstovavo Marijampolės "Suvalkijos" ekipai, kaip to miesto komandos vadovas.

Šis 33 metų amžiaus krepšinio profesionalas kasdien atleidavo į seimą, net ir tada, kai dar vykdavo krepšinio pirmenybės. Tik jam, kaip dviejų metų ir dviejų centimetrų vyriui būdavo sunku kalbėti iš pakylės, nes ten mikrofonai padėti žemai ir jis dažnai turėdavo juos pakelti ant dviejų tuščių vandens stiklinių, kad nereikėtų labai susilenkti.

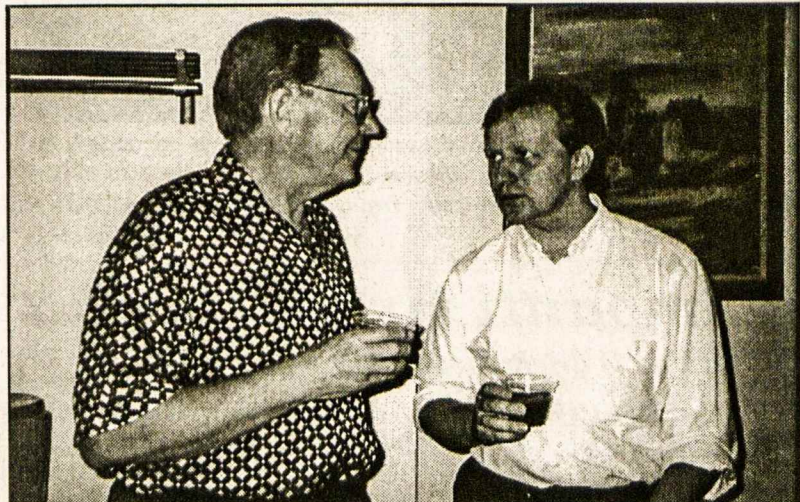
Dar prieš sezono pradžią buvo pažadėjęs iš "Suvalkijos" klubo vadovybės nebeimti jokio atlyginimo ir savo žodį tesėjo. Nepaisant dviejų darbų jis pasiekė daugiau negu kitas Lietuvos profesionalų lygos žaidėjas – tapo sėkmingiausiu krepšininku.

"Profesionalus sportininkas

seime – apskritai retas atvejis. Galbūt mano rezultatus aikštėje lėmė tai, jog per savaitę labai pasiilgdavau krepšinio. Į aikštę išbėgdavau kupinas jėgų ir noro atsipalaiduoti nuo įtampos seime. Bet tai neturėtų būti pavyzdys sportininkams, kaip laimėti daugiau taškų nesitreniravus", – kalbėjo šis krepšininkas ir parlamentaras.

Iki šiol Šivickas yra atstovavęs aštuoniems skirtingiems klubams. Jis du kartus Lietuvos čempionu, žaisdamas Kauno "Žalgiryje". Gintautas sportuoti pradėjo dar sovietiniais laikais, kada paimtas į sovietų armiją iš karto pateko į Maskvos CASK antrąjį penketuką. Pusę metų bandė žaisti profesionalų komandoje Austrijalijoje. Tada jis atstovavo Kauno NECA, Vilniaus "Sakalų", Alytaus "Alitos" ir pagaliau Marijampolės "Suvalkijos" klubams. Beje, šis krepšinio profesionalas atstovauja seime Naujosios sąjungos frakcijai.

E. Šulaitis

Lietuvių fondo spaudos konferencijoje Lemonte šnekučiuojasi šio fondo veikėjas ir Lietuvos garbės konsulas Čikagoje VACLOVAS KLEIZA ir ALTV (televizijos) vedėjas ARYDAS RENECKIS

Nuotr. Ed. Šulaičio

Matininkas
TOMAS A. SENKUS, B.Sc., O.L.S., O.L.I.P.
ONTARIO LAND SURVEYOR
40 Burrows Avenue, Toronto, Ontario M9B 4W7
TEL: (416) 237-1893
FAX: (416) 237-0426
E-mail: tom.senkus@sympatico.ca

Lietuva buvusio vilniečio akimis

Atostoginiai išpuodžiai aplankius Vilnių, Baltijos pajūrį ir kitas vietas

KAZYS BARONAS

(Tėsinys iš praėjusio nr.)

Literatų kavinė

Skirtingai nuo 1992 m. šiemet Vilniuje neišgirdau lenkų kalbos, tačiau keletą kartų rusų, įžūlus tie ruskeliai, jie jaučiasi kaip Rusijoje. Paskutini vakarą Vilniuje nutarėme praleisti "Literatų kavinėje" (joje Pr. Žizmaras dvikovai metė pirštine lenkui) priešais arkikatedrą. Ji uždaroma 12 val. nakties, tačiau įėjė trys augaloti ruskeliai paprašė rusiškai "vodočki". Jauna šviesiaplaukė padavėja aiškino, kad už dešimties min. užėgta uždaroma. Nepadėjo jos žodžiai, nes išgirdau tik rusų reikalavimą. Išėjome, tad pabaigos nežinau.

Tas pats Nidoje. Sėdėję netoli mūsų stalo ruskeliai garsiai kalbėjo ir juokėsi, valgė brangius patiekalus, pavalgę išėjo į brangų "Audi" automobilį.

Lankytinos vietos

Gera, kad brolvaikio šeimai, jei esant Vokietijoje, nupirktome automobilį, nes "antroje jaunystėje" būtų sunku pėsčiomis ar autobusais keliauti iš vienos Vilniaus pusės į kitą. Gimnazijos laikais "juokai" buvo pasiekti Antakalni, Žvėryna, Kalvariją ar kt. Vilniaus priemiestius. Dabar negalėjau įkopti į Gedimino kalną, o į Trijų kryžių – jau reikėjo įvažiuoti automobiliu. Atnaujinti jie, nėra įvairių bjaurių rusiškų žodžių, vardų. Puikus bendras Vilniaus vaizdas.

Cia pat Lietuvos dailės muziejus. Pirmame aukšte randami šie skryiai: 1. seniausieji krikščionybės istorijos Lietuvoje šaltiniai, 2. Vilniaus vyskupija, 3. Žemaičių vyskupija, 4. Vilniaus katedros lobynas. Vien tik dėl pastarojo sk. rodinii būtinai reikia aplankyti muziejų. Einant į pirmą aukštą, panašiai kaip einant į lėktuvą, reikia pereiti pa-

Lietuvos prezidentūroje. Iš kairės: jaunimo ir sporto reikalų referentas dr. R. Gaška, H. Baronienė, K. Baronas

tikrinimo duris, atiduoti foto aparatą. Patalpos vėsinamos, laikoma pastovi temperatūra, saugojta civiliai apsirėngęs policininkas, stambios durys, panašios ir seifa.

Pagarba žuvusiems

Išpuodingas žuvusiems už Lietuvos laisvę paminklas Antakalnio kapinėse, prižiūrėti jų kapai. Visų žuvusių kryžiai juodos spalvos, tik L. Asanavičiūtės baltas. Lietuvos televizijos ir radijo pastato sienoje Konarskio g-vėje dar ir dabar matomos šovinių žymės, netoli esantys kryžiai su įrašytom žuvusių pavardėm prie televizijos bokšto. Bičiulis, referentas jaunimo ir sporto reikalams dr. R. Gaška aprodė išpuilingus prezidento rūmus, o Aldona (pavardės nepasakė) – arkikatedros požemį.

Giedraičių miestelis

Giedraičiai – tėvų parapija. Jie susituokė jų šventovėje, krikštijoti vaikus, kovavo už lietuvišką žodį ir giesmes su lenkuojančiais parapijiečiais (juos skatinio aplinkiniai dvarininkai, jų tarpe Ruščikas, Vilniaus lenkų tapytojus Ferdinanda Ruščico brolis).

Tėvai gausią šeimą maitino iš 7 ha labai nederlingos žemės. Motinai nusprendus persikelti į Vilnių, tėvai žemę išnuomojo pusbroliui. Likus Giedraičiams nepriklausomoms Lietuvos pusėje, žemė liko pusbrolio nuosavybe. Vokiečių okupacijos 1915-18 m. ir 1941-44 m. tėvas pėsčias iš Vilniaus keliaudavo į Giedraičius (per 50 km), pasodindavo daržoves, gaudavo iš motinos pusbrolio laiškus, sviesto. 1942 m. pavasarį einant į Giedraičius tėvą ištiko insultas. Gavęs telegramą, dviračiu nuvažiavo į Giedraičius, atvežiau tėvą su motinos pusbrolio vežimu į Vilniaus ligoninę, tačiau karo metu jokios pagalbos nesulaukėme. Ištiktas antro insulto tėvas mirė 1943 m. sausio 25 d. Šį kartą į Giedraičius važiavau ne dviračiu, bet automobiliu.

Vargingai atrodo Giedraičiai. Prieš šventovę "būdelė" su užrašu "Kavinė", lauke stalas, prie jo susedė keturi vyrai geria alų. Klausiu – kas iš jų pažįsta ar girdėjo Dragūnų (motinos tėvas Dragūnas) ar Baronų pavardes? "O, taip girdėjome" – atsakė visi vienu balsu. Jie išsisklaidė po visą apylinkę. Vienas ranka nurodo vieną kryptį, kitas kitą. Užėinu į artimą namą. Šeimnininkė atspira už netvarkę (vargingai gyvena), nieko negirdėjo apie Dragūnų ar Baronų šeimas. Pasitarę su brolvaikiu nutarėme grįžti į Vilnių, kadangi paieškos būtų tikrai bergždžios. Be to, artinosi vakaras.

Trakuose

Antrą kartą aplankėme Trakus, paskyrėm visą pusdienį. Pietus valgėme karaimiškus, karaimų valgykloje. Užsukome į karaimų senas kapines. Tik akmenys guli, neišskaitomi užrašai, kiek toliau naujos karaimų kapinės. Kaip ir Vilniuje, taip ir Trakuose turistiniai Vokietijos, Norvegijos, Suomijos, Latvijos,

Lenkijos autobusai.

Trakuose sutikau Vilniaus repatrijantus, dabar gyvenančius Vroclove. Gerą pusvalandį "plepėjome" įvairiom temom. Pajudinau dabartinius Vilniaus lenkų reikalus. Vieno brolio dar ir dabar gyvena Vilniuje Filareto g-vėje (pas jį ir apsiostojė), moka lietuviškai, tarnauja valstybinėje įstaigoje. Visi gerai atsiliepė apie Lietuvą, Vilniaus gatves vardino lietuviškai, pridėdami prieškarinius lenkiškus pavadinimus, pvz. prie Gedimino prospektą – Adomo Mickevičiaus, J. Basanavičiaus – Pohulanka ir t.t.

Į Nidą

Kelionė į Nidą. Labai gera autostrada. Deja, važiuoti leidžiama tik 110 km greičiu per valandą. Apsukame Kauną, iš tolo matosi aukšti namai. Karšta diena, troškuly bei noras kelioms sumuštiniams verčia sustoti užkeigoje už Kauno. Užėiga gražiai įrengta, platus patiekalų pasirinkimas (deja, nebuvo didžkukulių!) ir, palyginus su Vilnium, pigu. Ne pirmą kartą buvau atpažintas kaip užsienio lietuvis, bet ir po 60 metų dar labai gerai... kalbantis lietuviškai.

Pasikalbėjau su užkeigos savininku, paklausiau, kiek jis moka už užkeigos "apsaugą". Trumpas atsakymas – 10% nuo pelno. Jeigu nemokėsite? "Mano užkeiga suplekšė..." Kieno rankos – rusiškos ar lietuviškos, savininkas nepasakė.

Graži mūsų Lietuva! Žaluma, gandrai, ežeriukai. Palyginus su Vokietija, pramonės nesusigadinta Lietuvos gamta. Nepastebėjau prie autostrados nė vieno geltonuojančio ar bei lapų medžio.

Štai ir Klaipėda. Netoli uosto didelė "Philips Morris" įmonė, aptverta aukšta tvora, viršuje net spygliuota viela. Įvažiuojame į "Žalgirio" keltą ir gal po 15-kos min. jau esame Neringoje. Iki Nidos apie 52 km. Plačiausia Nerijos vieta 4 km, siauriausia – 400 m.

Neringos miestą sudaro keturios gyvenvietės: Nida, Preila,

Pervalka ir Juodkrantė. Visas jas aplankėme, tačiau didžiausią išpuodį paliko Juodkrantę su *Raganių kalnu*. Keletą kartų Vokietijos televizijoje mačiau Neringą, tačiau visai kitas vaizdas matant ją "gyvą", ypač pasiekus 40 m. aukščio kopą (Avino kalną) nuo kurios į pietų pusę tęsiasi pilkųjų kopų ruožas. Iš šios kopos neužmirštamas vaizdas į Kuršių marias ir Baltijos jūrą.

Žavinti Nida

Esu atostogavęs Italijos, Ispanijos, Graikijos, Portugalijos vasarvietėse, tačiau jų negalima lyginti su Nida. Nesistebiu, kad kiekvienais metais vis daugiau Nidoje vasaruoja svetimauciu, kurių daugumą sudaro vokiečiai. Nidoje yra evangelikų šventovė, šalia kapinės (šventovėje 10 v.r. aukojamos Mišios katalikams).

Parduotuvėse, spaudos kioske, su vienos dienos pavėlavimu gaunami Vokietijos dienraščiai.

K. BARONAS, TŽ bendradarbis, su dabartinės Lietuvos uniformuotais kariais Vilniuje

Deja, jų kainos astronomiškos: mano pnumeruojuojamo didžiausio Vokietijos Miuncheno dienraščio *Sueddeutsche Zeitung* kaina yra 2 m. 20 pf., tuo tarpu Nidoje (ir taip pat Vilniuje) reikiama "kloti" 15 Lt (1 m=1.70 Lt), o už bulvarinį *Bild* dienraštį, kurio kaina 80 pf. – net 8 litus. Pavėluosi – negausi. Jau ankstyvą rytą jie išparduoti.

Nepirkčiau, nes patenkintas buvau gausia lietuviška spauda, televizija, radijo žiniomis, tačiau "mano" moterys pageidavo žinių apie buvusio Vokietijos kanclerio H. Kohl žmonos savižudybę. Greičiausiai ir vokiečiai buvo susidomėję tuo pačiu reikalu lėktuvu į Palangą atskraidintais dienraščiais.

Į Karaliaučių

Vilniuje buvo kilęs sumanymas aplankyti Karaliaučių, nes nuo Nidos iki Rusijos administruojamos "Kalinigrado oblast" tik keli km (Karaliaučiuje buvau 1944 m. rugpjūčio mėn.). Skam-

bina brolvaikis į Rusijos ambasadą Vilniuje, klausdamas, kiek kainuoja viza į Karaliaučių Kanados bei Vokietijos piliečiams. Atsakymas rusiškai: sumokėjus 60 dol. viza gaunama po dviejų dienų, sumokėjus 50 dol. po keturių. Vokietijos piliečiai turi teirautis Vokietijos ambasadoje Vilniuje. Nesuprantu ką turi bendro Vokietijos ambasada su Karaliaučiaus apygarda ir viza?

"Vytautai, – sakau brolvaikiui, – vizą pasistengsime gauti Nidoje, nes juk iki sienos tik 2 km." Taip padarėme. Pasikalbama su simpatišku ir mandagiu Nidos užkardos lietuviu viršininku. Jis leidžia mums žygiuoti "niekieno žeme" (ji apie 100 m) iki Rusijos būstinės. Čia Vytautas rusiškai aiškina: "Aš Lietuvos pilietis, mano dėdė Kanados. Norėtume gauti vizą, čia pat pasai. Būtume gal 12 valandų, nuvažiuotume tik į Karaliaučių ir atgal". Trumpas ruso atsakymas – "niet". Vėl brolvaikis aiškina kelionės tikslą, laiką. Antrą kartą dar griežtesnis "niet". "Važiukite į konsulatą Klaipėdoje" – paskutiniai jo žodžiai.

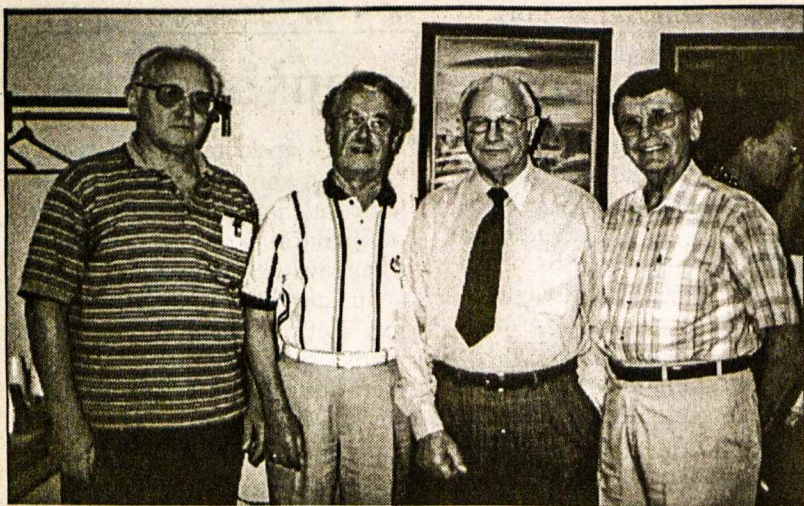
Toliau pastatytame automobilyje nerimauja žmona ir svainė, galvodamos, kad mus suėmė rusai. Eidamas atgal pagalvojau – gal kyšis padėtų...

Daugybė vasarotojų

Gražiai atrodo, ypač vakare apšviesta Nidos pakrantė, platus šilagatvis, pilnas atostogaujančių lietuvių ir svetimauciu. "Tiršta" buvo Nidoje ir Palangoje Mindaugo karūnavimo dieną, nes išpuolė trys laisvos dienos. Iš visos Lietuvos automobiliai, pilnos valgyklos, pakeltos kainos.

Nakties metu plaukiojome didele jachta, toli skambėjo lietuviškos dainos. Atrodo, kad iš atostogaujančių pragyvena Nidos gyventojai. Už dviejų kambarių butą su virtuve ir visais patogumais, per dieną mokėjo 200 Lt (50 dol.), kitur, išsikalbėjus su vokiečiais, kaina buvo 300 Lt.

(Nukelta į 6-tą psl.)

Lietuvių fondo darbuotojų grupė Čikagoje: Aleksas Vitkus, steigėjas ir ilgametis pirm. dr. Antanas Razma, Stasys Džiugas, Bronius Juodelis
Nuotr. Ed. Šulaičio

Lietuvių fondo pelno paskirstymo komisijos suauktoje spaudos konferencijoje Lemonte Amerikos lietuvių savaitraščio red. BRONIUS ABRUTIS ir Tėviškės žiburių bei Draugo bendradarbis ALDONA ŠMULKŠTIENĖ
Nuotr. Ed. Šulaičio

Skambanti širdžių daina

Ji kyla iš dviejų moterų kūrybinių polėkių

ŽIVILĖ BALTĖ

Kaune gyvena dvi nuostabios moterys – Motina ir duktė. Rytas jas žadina saulės spinduliai ir inkilėje prie lango įsikūrusių žylių giesmelės. Ligi vakaro skamba dviejų širdžių ne tylanti daina.

Mamytė – Saulė

Mamytėi Ksaverai Potockytei-Vaičekauskienei šiemet liepos 23 d. sukako 103 metai. Gėlių žiedai ir gražiausi linkėjimai džiugino fiziškai silpną, bet šviesaus proto, skaidrios sielos Mamytę. Ji – geroji namų dvasia, spinduliuojanti šilumą ir meilę. Neveltui duktė Irena Janina Vaičekauskaitė ją vadina Mamytė – Saule.

Ksavera Potockytė gimė 1898 m. liepos 23 d. Kadarų kaime, Papilio valsč., Biržų r. Anksti mirė motina, po to – tėvas. Šešerių metų našlaitė ėmėsi globoti Papilio klebonas kun. Mykolas Prielgauskas ir jo puseserė dvarininkė Vanda Silvestraviciūtė. Pastaroji mergaitę motiniškai rūpinosi, auklėjo, mokė siuvinėti, austi lietuviškas juostas. K. Potockytė augo meniškoje aplinkoje. Klebonas buvo poetiškos sielos, rašė eiles, grojo fortepionu. Mergaitė turėjo gražų lyrinį sopraną ir dažnai dainuodavo solo svečiams, klebonui akompanuojant. Į kleboniją atvykdamas poetas Kazys Binkis. Viena vakare jis pristatė savo sužadėtinę Stasę Adomonytę. Iškilnėse dalyvavo rašytojas Balys Struoga, akompanavo K. Binkis, o Ksavera Potockytė, dainavusi dainą *Ant marių krantelio*, sulaukė gausių katučių. Užaugusi ji dalyvavo Papilyje K. Binkio įsteigtoje chore.

Klebonui persikėlus gyventi į Skapiškį, vasaroti atvykdavo jo studijų draugas Maironis. Apylinkių grožio įkvėptas čia Maironis rašė *Užkeiktą Skapiškio varpą*. Vanda Silvestraviciūtė tapo jo poemos *Jaunoji Lietuva* veikėjos Vandos Juškaitės prototipu. Mamytėi gyvai išliko šviesus poeto Ksavero Vanagėlio ir kovotojo už lietuviybę dr. Domininko Bukonto atminimas. 1925 m. Ksavera Potockytė ištekojo už Skapiškio tarnautojo Juozo Vaičekausko. Šeima susilaukė dviejų vaikų – Irenos ir Povilo.

Užėjus sovietų okupacijai, prasidėjo Mamytės vargai ir skausmai. Teko bėgti iš Zarasų, slapstytis svetur. Vyrą suėmė 1945 m. Po šešerių mėnesių jis mirė Vorkutos lagerio šachtose, kapas nežinomas. 1949 m. ten pat buvo įkalintas sūnus Povilas Vaičekauskas. Visa tai skausmu gulė, slėgė Mamytės širdį. Antras skausmas aplankė, kai sūnus Povilas išvyko gyventi už

Atlanto su žmona, turinčia JAV pilietybę. Lietuvos tragedija palietė ir Mamytę, bet jos nepalaužė. Kad ir kėsama skausma, ji viską išgyveno, pasilikdama kantri, rami, dar labiau suprantanti ir užjaučianti kitus. Savo lėmtį ji priėmė, pasitikėdama Dievu, pilna meilės. Šeima seniai buvo pasivedusi šv. Juozapo globai.

Tai Mamytės švelnios lietuviškos dainos, pasakos įkvėpė dukterį, iliejo meilę kūrybai, poezijai, muzikai.

Duktė – poetė

Irena Vaičekauskaitė gimė 1928 m. rugpjūčio 29 d. Skapiškyje, Kupiškio r. Mokėsi Južintuose, Imbrade, Zarasuose, Pandėlyje, buvo skautė. Jautri dvylikos metų mergaitė, įkvėpta gamtos grožio, Mamytės dainų ir pasakų, parašė pirmąjį eilėraštį. Jos kūryba daugelį metų gulėjo paslėpta. Tik Mamytė apie ją žinojo, ji buvo pirmoji dukters poezijos klausytoja ir kritikė. 1964 m. I. Vaičekauskaitė baigė Vilniaus Pedagoginį institutą. Įgijusi vokiečių kalbos specialybę, mokytojavo įvairiose Kauno mokyklose.

I. Vaičekauskaitės eilėraščiai spaudoje pasirodė tik Atgimimo metais. 1991 m. išėjo pirmoji jos poezijos knyga *Vilties paukštė*. 1994 m. išleistoje *Sėlių krašto legendoje* ji apdainuoja Lietuvos partizanų pokario kovas, tragišką krašto žmonių lėmtį. 1996 m. pasirodė knyga *Verkiantis džiaugsmas*, 1997 m. rinktinė vaikams *Skambantis laivas*.

Labai produktyvi, kurianti poetė 2000 m. išleido dar dvi eiliuotas pasakas vaikams *Kalėdos miške* ir *Sapnas girioje* iliustravo dail. Aurelija Vaičekauskaitė 2000 m.

Smilgijų vidurinės mokyklos mokiniai (Panevėžio r.) parengė Kovo 11-osios minėjimą tema Eilėraščiuose – Lietuvos skausmas, Dievo ir Tėvynės meilė. Apie šį renginį mons. Petras Kuzmickas poetėi rašė: „Jūsų veikalėlis (*Sėlių krašto legenda*, aut. past.) buvo kartojamas tris kartus. Ir aš ten buvau. Ne vienas nušluostė ašaras“.

Poetės eilėraščiai lyriški, šviesūs. Tai nuosirdus atsivėrimas Tėvynei, gamtai, religiniam išgyvenimui. Ta skambanti poezija jaudina skaitytojų širdis, žadina jose meilę Dievui, Tėvynei, gamtos grožiui:

*Aš nežinau, kaip gimsta mano dainos.
Gal gegužės žalsvų akių šviesa
Į širdį Viešpaties iš dausų ateina?
Ir aš, dulkėlė, švytinči visa
Pavasario džiaugsmu ir mintimi,
Kad Tu, o Viešpatie, su manimi!
(Kai Tu su manimi)*

Susirūpinimas Tėvynės dabartimi ir ateitimi spinduliuoja

Laidojimo papročiai

Mažojejo Lietuvoje XIX amžiaus pabaigoje

MED. DR. LEONARDAS POVILIŪNAS

Mirusio žmogaus palaikus stengiamasi izoliuoti nuo gyvojo pasaulio. Jie užkasami į žemę ar sudegunami krematoriume. Tai daroma, nes nepalaidoti ar netinkamai palaidoti lavonai savo irimu arba patogeniniais mikrobiais teršia orą, dirvožemį, požeminį vandenį.

Įvairios tautos savo mirusių laidojimo pagal savo papročius. Labiausiai paplitęs lavono užkasimas į žemę, o kai kur – deginimas.

Gilioje senovėje XI-III a. prieš Kristaus gimimą, o vėliau V-XIV a. po Kristaus gimimo lietuviai (turbūt ir prūsai) savo mirusius degindavo, o urnas su jų palaikais užkasdavo į žemę.

XIV a. pradžioje Dusburgas savo kronikoje pažymi, kad lietuviai ir prūsai savo kilmingus mirusius degina su jų žirgais, su jų vergais, su šunimis, su karių apranga, ginklais; nekilminguosius – tik su jų buities reikmenimis bei darbo įrankiais.

Istoriniai šaltiniai rodo, kad lietuviai iš prigities buvo sveiki ir tvirti, todėl tiko ne tik Prūsijos kariuomenei, kaip geri raiteliai, bet ir kariniam jūrų laivynui. Mirę ar žuvę jūrų kovose (pagal jūrininkų paprotį), laidojami jūroje.

Laidojimo (vok. Begräbnis) papročius Možojejo Lietuvoje vaizdingai aprašė (prieš daugiau kaip 100 metų) ilgą laiką Rusnėje gyvenęs kaimo gydytojas A. Kitelis (Arthur Kittel).

Lietuviai mirties nebijo, nes tiki, kad Dievas, žmogui gimstant, paskiria jo mirties valandą. Susirgę jie nesistengia gydyti, o jei gydosi – netiki, kad pasveiks.

Kaip pavyzdį gydytojas pažymi, kad dažnai, kai jis prie ligonio lovos išrašinėja receptus, stalius tuo metu matuoja ligonį karsto dyžiui nustatyti, lyg patvirtindamas, kad netiki ligonio išgyjimu.

Arba: suserga ūkio šeimininkas. Vienintelis jo sūnus stovi prie sergančio tėvo lovos nusiimęs ir „pasimetęs“. Šeimininkė gi nepasiduoda sumišimui ir sako sūnui:

– Tėvas serga, tad važiuok į malūną, sumalk javų. Juk reikės kepti laidotuvių pyragus (Begräbniskuchen).

Senos moterys mėgsta pasididžiudamos rodyti svečiams bei lankytojams savo puošnius laidotuvių drabužius (Totenkleid).

Turtingų šeimų nariai, dar būdami gyvi, užsako sau puošnius, ažuolinius karstus. Mažiau turtingi irgi perka gražius karstus.

Lietuvių bei jų artimųjų garbinga pareiga ir jų karštas noras suruošti puikią laidotuvių puotą (grossartiger Zarem).

Turtingas laišų žuvininkystės savininkas M. Kubilius (Michel Kubillus) suseraga skrandžio vėžiu. Paties Rusnės gydytojo lydimas, jis ieško Karaliaučiaus profesorių pagalbos, bet kai įsitikina, kad profesoriai jam nepajėgia padėti, kad jo būklė, nežūrint į gydymą, blogėja, nusivylęs, laukdamas neišvengiamos mirties, savo testamentu laidotuvių puotai skiria 3,000 markių. Pagal ligonio norą laidotuvių iškilmių tvarkytoju tapo pirklys Rozenfeldas (Rosenfeld) ir viešbučio savininkas J. Šėras (Johannes Scheer).

1878.XII.6 jie abu ateina pas Rusnės gydytoją (kaip autoteritengą asmenį) klausti patarimo:

– Daktare, Kubilius mirė. Laidotuvių puotai skirta 3,000 markių. Ką mes turime daryti?

– Veikti... (ruošti laidotuvių puotai, kviesti dalyvius...)

Į (puotą) laidotuves kviečiami Rusnėje esantieji mirusiojo draugai, pažįstami ir tie, kurie su mirusiuoju turėjo kokių nors reikalų, turtingesni ir mažiau turtingi kaimyniniai kaimai, o taip pat Skirvytės (Skirwiether) ūkių savininkai.

Rusnės viešbučio virėja su savo pagalbininke vyksta į Skirvytę. Ten paskerdziamos dvi didelės kiaulės, papjaunamas poros metų jautukas, daugybė viš-

tų, žąsų, kalakutų. Nupirkta žuvų, sumalta keliolika centnerių miltų, iš kurių iškepti pyragai.

1878.XII.12 antrą valandą po pietų prasideda laidotuvis (Begräbnis). Atėjusieji į laidotuves vaišinami konjaku, portveinu, degtine, pyragais...

Kubilius pašarvotas guli atidengtame, puošniame šviesios spalvos ažuoliniame karste, aprengtas juodu fraku su giesmynu knyga po smakru. Iki kritinės numirėlis aptrauktas raudonu atlasiniu maišu. Kapinėse raudonasis atlaso maišas praskleidžiamas (atsegami jo kraštai) ir esantieji gali pamatyti mirusiojo kūną... Po to maišas vėl susegamas, sutraukiamas. Lavonas paslepiamas maiše. Manoma, kad atlasas turi savybę ilgus dešimtmečius išsaugoti mirusiojo palaikus.

Pradžioje pašarvojimo vietoje (im Trauerhaus), o vėliau kapinėse, kunigas savo kalbose pagerbia dorą, rūpestingą parapijietį.

Grįžus iš kapų, ketvirtą valandą po pietų, prasideda pakasynos (Leichenschmaus). Tai gedulingas pokylis (mūsų laikų „Gedulingi pietūs“) – aut.)

Keturiuose erdviuose kambariuose vaišinami stambūs ir smulkūs Rusnės savininkai bei amatininkai. Stalai apstatyti valgiais ir buteliais. Išgėrimui skirta 150 butelių: šampano, portveino, Reino ir raudonojo vyno, grogo, alaus. Moterims skirti saldūs vynai. Viena kambaryje stovi pasivašininimui statinė su ikrais. Namo prieganyje vargšams (an die Armen) dalinami pyragai, alus, degtinė.

Saulėi nusileidus, jaunimas išeina iš karštų kambarių ir kurį laiką pasivaikšto kieme. Kai kurie „kieme sušąla“, ir tai nuo „šalčio“ slepiasi klojime... Prieš rytą visi pakasynų dalyviai palieka patalpas, bet vidurdiene daugelis jų vėl susirenka prie stalų. Išgeriama daug alkoholinių gėrimų, bet nemalonių, nedraugiškų ginčų, kivirčių neįvyksta. Dalyvių nuotaika pakili, tik Kubiliaus našlė su savo šešiolikmečiū sūniumi liūdni. Globėjas (der Vormund) be velionies paskirtų laidotuvių 3,000 markių dar primoka 200 markių už įvairius sutvarkymo sąskaitas. Pagaliau paskelbiama, kad Gedulo puota baigta. Gruodžio mėnesio vidury dienos trumpos, aplink naktis, tamsu, keliai purvini, tad daugelis iš tolimesnių vietų dalyvių lieka patalpoje iki ryto.

Jaunimas pradeda dalinti laimikius (Pfanderspiel). Tarp likusių, nesant nė vien mirusiam artimo giminaičio, tetulės (Tantchen) leidžia jaunimui pasiokti.

(L. A. Kittel. 37 Jahre Landarzt in Preussisch-Litauen 1863-1906, Königsberg, 1921).

Lietuva buvusio vilniečio...

(Atkelta iš 5-to psl.)

Negražiai elgėsi Nidos bankas. Žmona keitė markes, tačiau jai buvo pasiūlytas labai žemas kursas. Ypatį pat paskambinus į Vilnių, gautas toks kursas: 1 m.=1.70 Lt, 6 centų skirtumas. Keičiant 1000 m, gaunamas 60 Lt skirtumas.

Neblogi pietūs dviem asmenim. Nidos vokiečiai – atostogininkai neturėjo kitos išeities, tačiau išsidami klausė, kas nustato kursą: Nidos ar Lietuvos bankas?

Tiesa, esant Nidoje būtina aplankyti rašytojo Tomo Mann muziejų.

Pastabos

Kelios pastabos. Maisto gaminiai Lietuvoje pigesni už Vokietijos, tekstilė, odos gaminiai brangesni. Alus prilygsta Vokietijos kainoms. Lietuva yra turtingesnė už Moldovą, Makedoniją, Albaniją, Bulgariją, Rumuniją, Gudiją, nekalbant apie trečiojo pasaulio valstybes.

Lietuva importuoja daug daržovių iš Lenkijos (kodėl?). Viščiukai įpakuoti į popierinius maišelius su olandiškais ir vokiškais užrašais (kodėl?). Indų plovimui naudojami „dishwasher powder“. Rodos ir rožės

Šv. Kazimiero šventovės bokštas Vilniuje

Nuotr. R. Puterio

Ir nemokydama mokė

Prie rašytojos a.a. Petronėlės Orintaitės-Janutienės kapo tėviškės padangėje

V. VILČINSKIENĖ

Po šv. Mišių, kaip ir praėjusių metų birželį, kelionė prie rašytojos kapo, prie atverstos juodojo granito knygos. Skubėjo poetė į čia, kur „Nova neša ir skandina paskutinį gyvą žiedą...“ Šie žodžiai amžiams paminklinėje knygoje priguldo pasisveikinimui ir atsiveikinimui. Kapų tyloje mokinių nuoširdumu sušildyti poetės žodžiai, ieškantys atsako mūsų širdyse. „Mes mirsime kartu laukų lėlių žiedė... Ir liks toks pat šviesus, šviesus pasaulio veidas visų, kas gimsta čia...“ – kapų tyloje primena aktorė Olita Dautartaitė. Rašytojas Vytautas Čepulskas, *Pokalbių* su rašytoja Petronėle Orintaite-Janutiene bendraautorius, gyvu žodžiu kreipiasi į rašytoją monologu jau kapų tyloje. Už kūrybos ir gyvenimo pamokas dėkoja rašytoja Marija Macijauskienė. „Aš džiaugiuosi, kad Tu sugrįžai ir savo mylimą Suvalkiją“, – kalbėjo knygos *Gyvenimas kaip legenda* autorius Juozas Kundrotas.

Kan. Donatas Jasulaitis, priartiant bažnytiniam chorui, dalyviams, gieda *Marija, Marija*. Prie ką tik pašventinto naujojo paminklo žmonai, mamai, močiutei, rašytojai, dalyviai, artimieji deda gėles. Mažoji Orinta suplukusioje saujelėje spaudžia baltųjų dobiliukų saują. Jai iš jos tėviškės žemelės.

Mokyklos direktorius Romas Eikevičius literatūrinei popietei, skirtai Peronėlei Orintaitė-Janutienei, muziejiaus lankytojų artimųsios ir dalyvių kviečia grįžti į mokyklą. Po literatūrinės dalies mokytoja Irena Sprainaitienė mokyklos bendruomenės vardu dėkoja artimiesiems, visiems, įamžinanties rašytojos atminimą. Rašytojos sūnus Donatas, dėkodamas už motinos paminėjimo iškilmes, kviečia prie gedulingų pietų stalo. Rašytojos giminaitis prel. Kazimieras Senkus, laimindamas pietų stalą, kalba maldą. Gyvojo žodžio *Almonachas* vadovė Daina Kazlauskienė, tylaus susikaupimo minutėi pakvietusi dalyvius, skatina dar kartą kelias akimirkas pabūti kartu su rašytoja.

Į jas sugrįžti prisiminimais padeda rašytoja Marija Macijauskienė, architektė, rašytojos buvusi mokinė Sniegulė Jurskytė-Akstininė. Ji priminė rašytojos raginimą „šviesti ir šviestis“. Rašytojas V. Čepulskas prisiminė rašytojos knygą *Erelis kuorai*. Rašytojas Juozas Kund-

rotas pasidžiaugė, kad pernai velionę rašytoją, grįžtančią į tėviškę, pasitiko knyga *Gyvenimas kaip legenda*, o šiemet – paskutinis rašytojos romanas *Dangaus degelių žydėjime*, išleistas *Varpo* leidykloje. Tai ketvirtoji šioje leidykloje išleista rašytojos knyga. Prieš ją *Viltrakių vaikai*, *Nardžio pulkas*, *Būk žmogus*, *Žabuli*. Visos jos džiugina kalbos perlais, Lietuvos tarpukario kaimo tikrąją gyvastimi. Jis dėkoja literatūrologai Daliai Striogaitei, redaktoriui Juozui Jasaičiui, kruopščiai dėliojusiems, rinkusiems romano puslapius, archyvą tvarkiusiai D. Striogaitei. Dėkoja Rašytojos vyrui Kazimierui Janutai, sūnui Donatui, rėmusiems knygos leidimą. Jis pasidžiaugia *Vagos* pakartotiniu atsiminimų *Ka laumės lėmė*, *Liepalotų medynuose* leidimu. Čia pat išduoda džiugią paslaptį – iki rašytojos šimtmečio žadama išlieti jos rinkinių raštų šešiatomis.

Literatūrologė Dalia Striogaite tvarkiusi rašytojos archyvą, gyvenusi rašytojos šeimoje, poetė apibūdino: „Talentingas žmogus, talentinga pedagogė, talentinga rašytoja, ir nemokydama mokė“. Ji pasidžiaugė iš rašytojos gavusi nuostabias bendravimo pamokas: pirmoji – mokėjimas laukti. Ilgėliau negavusi laiško iš rašytojos, susirūpinusi klausia – kodėl? Rašytoja pabardama atsako: „Kas čia dabar? – aš tau, tu – man. Neturiu ką rašyti, tai ir nerašau. Turėsiu ir parašysiu“. Antroji: bendravimo kultūros pamokos. Randami net laiško juodraščiai... Trečioji – gebėjimas suburti fantastinio gerumo šeimą. Pasidžiaugia sūnaus prasmingu noru – įamžinti tėvų atminimą. Su viltimi išsako ji paskutinę mintį – rašytojos, jos vyro, sūnaus meilę Lietuvai sudėgę ir vaikaičių širdelėse.

Atminties leidyklos vadovas Domas Akstinas priminė rašytojos meilę Lietuvai, gimtajai kalbai, ragino branginti jos atminimą. Rašytojos vyras Kazys Januta, dėkodamas žmonos pagerbimo iškilmių dalyviams, dovanojo *Ka laumės lėmė*, *Liepalotų medynuose*, vaikaitė Viltis – *Šuliny sodyboje*, *Tafilė nuo Kražantės* – paskutines knygeles.

Gimtojoje Liepalotų žemėje: po ką tik pašventinta knyga Amžinybei liko rašytoja Petronėlė Orintaitė-Janutienė, po gimtųjų Liepalotų dangumi, po artimųjų tėviškėnų jaukiojo meilės skraiste. Amžinai į čia skubėjusi, nemokydama ir šiandien mes visus moko...

PADĖKA

MYLIMAM TĖVELIUI

A+A

STEPUI ŠIDLAUSKUI

iškeliavus amžinybėn 2001 m. rugpjūčio 19 d.,

šeimos ir artimųjų vardu reiškiu nuoširdžią padėką Kanados lietuvių bendruomenės krašto valdybai, KLB Otavos apylinkėi, taip pat visiems draugams ir bičiuliams, kurių nuoširdi užuojauta ir parama palengvino mūsų skausmą sunkią netekties valandą –

Rimantas Šidlauskas

“Tarp rūpesčių ir vilties” II

Antroji Juozo Kojelio publicistikos rinktinė Kaune surengtose sutiktuose

VIDMANTAS VALIUŠAITIS

“Kaune, savo jaunystės mieste, antrą kartą atsistojau triušioje tarsi duoti atskaitą už laiką, praleistą svetimuose kraštuose. O tas laiko tarpas, matuojant žmogiskaisiais metais, labai ilgas – virš pusės šimtmečio”, – Kauno žurnalisto namuose įsikūrusiame restorane “Ketvirtoji valdžia” kalbėjo Juozas Kojelis, išėjęs lietuvių žurnalistas iš Kalifornijos, liepos 16 d. pristatydamas savo antrąją publicistikos knygą *Tarp rūpesčių ir vilties*.

Reikia antro išsilavinimo

“Lietuva išvaduota iš išorės priešo prievartos. Bet MELAS Lietuvoje tebelapoja, tebešakoja ir Lietuvos vartus tebekilnoja, Lietuvai reikia antro išsilavinimo. Šį kartą iš sovietinio molo”, – sakė Juozas Kojelis. Jis pastebėjo, kad korupcijos, reketų, kyšininkavimo, šmeižtų, pasiūpų iš religijos ir moralės bendras variklis yra MELAS. Naujosios knygos autorius ragino “atverti duris teisingumui” žodžiais, veiksmais ir širdimis. Norint išsilaisvinti iš molo, Lietuva, pasak J. Kojelio, į valdantįjį sluoksnį turi sutelkti ne “ištikimus partiečius”, bet vyrus ir moteris, kurie žodžiais, ir darbiais būtų įrodę meilę Lietuvai, ištikimybę teisingumui, pagarbą krikščioniškai moralei ir nesulaužytos demokratijos principams.

Straipsnių rinkinį, sudarantį per 400 psl. tomą, pasitiko gausus J. Kojelio publicistikos gerbėjų būrys. Gana erdviame, arti šimto žmonių talpinačiame restorane visiems renginio dalyviams sėdimų vietų neužteko, tad daliai susirinkusiųjų teko stovėti. Knygos sutiktuose Juozo Kojelio raštu sveikino tarp pat ir būrys žmonių, negalėjusių dalyvauti šioje iškilmeje. Tarp jų – Kauno arkivyskupas Sigitas Tamkevičius, ambasadorius Vytautas Dambraiva iš Madrido, Algis Kabaila iš Australijos, Vytautas Šliupas iš San Francisco, Stasys Goštautas iš Bostono, Žibutė Brinkienė iš Los Angeles, rašytojas Albinas Bernotas iš Vilniaus.

Pasak V. Dambravos, rezistentų isipareigumui J. Kojelis “vedė kietą kovą prieš molo dvasią”. “Mūsų istorija, – anot ambasadoriaus, – pilna pavyzdžių, jog tiesą nesunku užgnaužti”, o dalis žmonių “norėte nori, kad gudrus melas liktų nemirtingas”. Todėl šioje “išliekančios vertės knygoje” J. Kojelis “moko kalbėti aiškiai, žiūrėti vieni kitams į akis ir niekada neprarandant altruistinės širdies bendrame žygyje už laisvės įkūnijimą ir jos įprasminimą”.

Vadovavosi principais

“Turbut vienintelis šioje salėje turi unikalią perspektyvą tiek į knygos autorių, tiek į pačią knygą”, – sakė J. Kojelio sūnus Linas. Jis prisiminė laikus, kai jis buvo 7-10 metų berniukas ir augo Kalifornijoje. Dvi vyresnės jo sesutės turėjo savo kambarį, o Lino miegamajame buvusi “tėvelio raštinė”. Grįžęs po sunkaus darbo, jis rašydavęs straipsnius į lietuvišką spaudą. “Paskutiniai garsai, kuriuos girdėdavau prieš nugarindamas į sapnų šalį, buvo tėvelio rašomosios mašinėlės kaukšėjimas”, – kalbėjo Linas Kojelis.

Jis išryškino tris pagrindinius principus, kuriais vadovavosi jo tėvas, vertindamas žmones, veikiančius politikoje ar visuomeniniame darbe. Pirmiausiai, jis paisė, ar tai doras ir geros

valios žmogus. Antra, ar jis dirba konkrečius darbus, ar tik tuščiažodžiauja. Ir trečia, ar jis turi aiškų planą įgyvendinti užsibrėžtą tikslą, ar vadovaujasi vien neracionaliais norais. “Ačiū, tėveli, kad savo gyvenimo mokykloje išmokei mane šių ir daugelio kitų naudingų principų”, – sakė jo sūnus Linas.

Į Juozą Kojelį žiūriu kaip mokytoją, kaip į žmogų, kuris niekada nekeitė vagos, tvirtai laikėsi savo įsitikinimų ir niekada nesidrovėjo pasakyti, kad jis yra lietuvis ir kad jis yra krikščionis”, – kalbėjo *laisvės* fondo Lietuvos filialo tarybos pirmininkas adv. Jonas Kairevičius. Pasak jo, tai yra vertybės, kurios neprašina ir kurios leidžia kalbėti apie pamatinius reikšinius kultūroje ir kultūros tradicijos sergėjamą.

Knygos sutiktuose kalbėjo nemaža žmonių, tarp jų – Ateitininkų federacijos pirmininkas Vidas Abraitis, Juozas Lukša-Daumanto gimnazijos direktorius Vidmantas Vitkauskas, rezistentas Antanas Terleckas, seselė Nijolė Sadūnaitė, J. Kojelio kraštiečiai žemaičiai nuo Telšių, jo bičiuliai iš Ukmergės ir kiti.

B. Brazdžionio žodis

Prieš penkerius metus turėjau malonumą rengti spaudai Juozo Kojelio pirmąjį publicistikos tomą *Is nakties į rytą* (“Garso”) leidykla, Kaunas, 1996). Tai buvo stambi, per 500 psl. publicistikos rinktinė, kurioje sutelkti straipsniai atskleidžia lietuvių politinę kovą dėl Lietuvos laisvės anapus “geležinės uždangos”, Vakaruose. Knyga parodo lietuviškosios politinės veiklos išėvijoję būdus, priemones, organizacijas ir asmenybes, o kartu autentiškai paliudija kiek tikėjimo, valios ir pastangų Lietuvos laisvei atgauti buvo parodyta išėvijoję, kiek reikėjo visuomeninės aukos ir savęs apribojimo toje kovoje ištvirti 50 metų.

Nepaisant stambios knygos apimtys, rinkinį sudarantys straipsniai tebuvo, palyginti, nedidelė Juozo Kojelio žurnalistinės kūrybos, susikaupusios per keletą aktyvios veiklos dešimtemečių, dalis. Panašią knygą iš jo straipsnių galėtų susidaryti dar bent keletas tomų.

Rinktinė *Is nakties į rytą* skaitytojų buvo palankiai sutikta ir gan greit išsibaigė, nors išleista šioms laikams dideliu 2000 egz. tiražu. Poetas Bernardas Brazdžionis aną knygą yra pavadinęs “lietuviškos išėvijios enciklopedinių faktų, datų, asmenų vardų, problemų vardynų arba lietuvių išėvijios gyvenimo penkiasdešimties metų *thesaurus* (iš graikiško žodžio, reiškančio lobį, atsargas, aukso kaip turto kaupimą)”, kuris Lietuvos žmonėms “ateina kaip *de mecum* į laužtą nenulaužtą didelę tautos medžio šaką už tėvynės sienų”. Dar daugiau. Pats mūsų poezijos Maestro šią knygą statytų “knygų lentynoje šalia žymiųjų mūsų valstybininkų – Biržiškų, Krupavičiaus, Pakšto, Ereto, Dovydaičio, Landsbergio, šalia diplomatų Turausko, Klimo, Dambravos...”

Nepriklausomos gyvenimo turinys

Paskatintas skaitytojų palankumo, Juozas Kojelis ryžosi leisti dar vieną publicistikos tomą. Paprašytas ir šį kartą jam patalkinti, turėjau naują progą ilgesnį laiką pagyventi “švartų rankų” žurnalistikos pasaulįje.

(Nukelta į 9-tą psl.)

Punks lietuvių jaunimo tautinių šokių sambūris “Jotva”, dažnai pasirodantis įvairiuose renginiuose (“Aušra”, 2001 m. 13 nr.)

Daina ir giesmė Mažojoje Lietuvoje I

Klaipėdos krašto lietuvių chorų veikla 1923-1939 metais

Dr. DAIVA KŠANIENĖ

Mažosios Lietuvos lietuvių nuo senos turėjo savitas ir turtingas muzikinio gyvenimo tradicijas, kurias ugdė, puoselėjo net gūdžiausiais vokiečių laikais. Šio krašto muzikinė kultūra yra ypač svarbi dvasinio paveldo dalis, turėjusi neįkainojamos vertės ir įtakos visos Lietuvos kultūrai. Mažojoje Lietuvoje ne tik išleista pirmoji lietuviška knyga (M. Mažvydo *Katekizmas*), pirmoji lietuviška gramatika, pirmasis pasaulietinės literatūros veikalas (K. Donelaičio *Metai*), ne tik pirmasis vertinis grožinės literatūros kūrinys (J. Schulzo *Ezopo pasakėčios*), Biblija ir kt. Mažojoje Lietuvoje gimė ir lietuviškosios muzikinio gyvenimo pradmenys: išleisti pirmieji lietuviški giesmynai, lietuvių liaudies dainų rinkiniai, pirmoji lietuviškų giesmių istorija (G. Ostermeyerio). Mažojoje Lietuvoje atsirado pirmieji lietuviško koncertinio gyvenimo daigai, išleisti vieni pirmųjų lietuviškų chorinių dainų rinkinių. Čia susiformavo lietuvių chorinio, orkestrinio, teatinio gyvenimo tradicijos.

Klaipėdos kraštui susijungus su Lietuvos valstybe (nuo 1923 m.) muzikinis gyvenimas čia tapo aktyvesnis ir vispusiškesnis. Ypač suklestėjo dar dr. Vydūno pasėto grūdo vaisiai – lietuvių chorinė veikla. Lietuvos vyriausybė, siekusi stiprinti savo įtaką Klaipėdos krašto gyventojams ir ieškojusi vietinės inteligentijos paramos, visokeriopai palaikė įvairių kultūrinių, meninių, giedotojų draugijų steigimąsi. Džiaugsmingai sutikusi Klaipėdos krašto susijungimą su Lietuva, jos meninė visuomenė taip pat skatino klaipėdiečius aktyvesnei kultūrinei veiklai. Įžymūs Lietuvos muzikos veikėjai – K. Petrauskas, J. Gruodis, J. Tallat-Kelpša ir kt. 1923 m. vasario 23 d. Vyriausiam Mažosios Lietuvos gelbėjimo komitetui atsiųstame sveikinime “Broliai klaipėdiečiai” kvietė Klaipėdos krašto lietuvius įsijungti į bendrą visos Lietuvos kultūrinį gyvenimą.

3-4 dešimtmečiuose aktyviausias Klaipėdos krašte buvo chorinis gyvenimas. Dainavo kiekvienas miestas, bažnytkaimis, net kaimas. 1926 m. krašte veikė per 30 chorų. Pajėgiausiems *Santaros*, *Aukuro* draugijų, naujai įsisteigusiems Klaipėdos Giedotojų draugijų sąjungos kolektyvams vadovavo atvykę iš Didžiosios Lietuvos, puikų muzikinį išsilavinimą turintys chorvedžiai: A. Vaičiūnas, A. Mikulskis, J. Kačinskas, S. Sodeika, J. Bertulis, J. Gaubas ir kt. Vietiniai chorų vadovai – M. Šlaža, M. Lacytis, Berčaitis, J. Lampsatis, J. Atraskėvičius, V. Bajoras, A. Deivikas, Naujokas, K. Kavoliauskas ir kt. vadovavo mažesnių miestelių, kaimų, bažnytiniais chorams.

“Santaros” chorai

Ryškų pėdsaką Mažosios Lietuvos chorinėje kultūroje paliko jaunųjų draugijų *Santara*. Beveik visi 1919 m. Klaipėdoje atsikūrusios *Santaros* (įkurta 1912 m. Tilžėje) draugijų skyriai iki pat 1939 m. turėjo savo chorą, teatro grupes, šokių būrelius, orkestrus (dažniausiai pučiamųjų, bet buvo ir styginių orkestrų). Iš viso *Santara* 1936 m. turėjo 72 skyrius su 2699 žmonėmis, o 1939 m. jai priklausė per 4000 jaunų žmonių.

Santara ypač garsėjo didelių, pajėgių chorų veikla. Vienas profesionaliausių, pirmųjų jos chorų buvo Klaipėdos *Aida*, vei-

kusi nuo 1919 iki 1939 m. (1924-1931 m. jos veikla buvo kiek nusilpusi). *Aida*, kurios steigėjas ir ilgametis pirmininkas buvo įžymus Klaipėdos krašto kultūros veikėjas A. Brakas – viena žymiausių draugijų, palikusi ryškų pėdsaką Mažosios Lietuvos mėgėjų teatro ir chorų istorijoje bei visuomeniniame politiniame gyvenime. 1919-1923 m. joje telkėsi beveik visos Klaipėdos miesto meninės pajėgos, demokratinį visuomenės sluoksnį atstovai.

Aidoje gausiai dalyvavo Klaipėdos miesto ir artimesnių apylinkių lietuvių jaunimas, nors repetuoti chore tekdavo du tris kartus per savaitę, o žiemą – ir dažniau.

Pirmasis kuklus *Aidos* vakarėlis buvo surengtas jos pirmininko A. Brako namuose. (Kitiems koncertams jau reikėjo didelių salių). Pradinį choro branduolį sudarė keturios šeimos: Brakų, Bajorų, Kunkių ir Saugių. Netrukus chore jau buvo 50 dainininkų. Choras, Tilžės lietuvių giedotojų pavyzdžiu, pradėjo rengti šventes bei vakarus. 1921 m. *Aida* jau turėjo 78 narius. Vien per šiuos metus choras dainavo 25 kartus, surengė 5 dideles šventes.

Pirmasis *Aidos* choro vadovas V. Bajoras vėliau prisiminė, kad pradžia buvusi nelengva, labai trūko natų, įvairesnio repertuaro. Vėliau *Aidai* vadovavo M. Šlaža, M. Lacytis, J. Gaubas, Berčaitis. *Aidos* choras visada išsiskyrė gražiu, maloniu tembru, puikiu galingu vokalu, profesionaliu dainavimu.

Tik įsikūrusi *Aida* subūrė ir vaidintojų ratelį. Pirmasis jų suvaidintas spektaklis buvo Vydūno pjesė *Kur prots?* Vėliau yra pastatę beveik visus Vydūno scenos vaidelius, S. Čiurlionienės *Piršlius* ir kt. Pjeses režisavo *Aidos* įkvėpėjas, dvasinis vadovas, nenulstantis organizatorius A. Brakas.

Aida koncertuodavo Palangoje, Priekulėje, Pagėgiuose, Panemunėje, Šilutėje ir daugelyje kitų krašto vietovių, visada dalyvaudavo tradicinėse šventėse Rambyne, Juodkrantėje, Giruliuose, palaikė glaudžius ryšius su *Aukuro* draugija, lietuvių moterų draugija ir kt. Ypač artimai *Aida* bendravo su Tilžės lietuvių giedotojų draugija, dažnai kartu koncertuodavo, rengdavo bendras šventes. Neretai Vydūnas vienas apsilankydavo *Aidos* draugijoje, repetuodavo, diriguodavo chorui, dalyvaudavo jos vakaruose, sakydavo kalbas, skaitydavo pranešimus. 1929 m. Vydūnui buvo suteiktas *Aidos* draugijos garbės nario vardas.

Paskutinis bendras *Aidos* ir Tilžės lietuvių giedotojų draugijos koncertas įvyko 1933 m. spalio 28 d. Klaipėdos Šaulių salėje. Įsimintiname, istoriniame koncerte tilžiškai padainavo 9 lietuviškas dainas, o bendrai su *Aidos* choru atliko *O, kaip augtu*, *Amžius po amžių*, *Kur gina žaliuoja*.

Aidos draugija galima vadinti tiesiogine Vydūno siekių ir idėjų paveldėtoja, stropiausia ir entuziausia draugija, jo giedotojų draugijos tradicijų tęsėja. Nepaprastai aktyviai veikdama, daug koncertuodama, *Aida* išjudino ir patraukė net ir tuos lietuvius kurie iki tol buvo gan abejingi savo krašto likimui. Į *Aidos* pasirodymus, garsėjusius gan aukštu choro ir scenos vaidinimų meniniu lygiu bei lietuviškumu, susirinkdavo gausybė žiūrovų, todėl “neatsitiktinai” *Aidos* vadovus persekiojo bei trūkdė

renginiams tiek Antantės paskirtoji prancūzų valdžia, tiek vokiečių nacionalistai”, – rašė D. Kaunas. Antantės valdymo laikotarpiu, supažindindama Klaipėdos ir viso krašto visuomenę su lietuvių liaudies dainomis, *Aida* atliko svarbią lietuviškumo skleidimo ir įtvirtinimo misiją.

Iš *Santaros* giedotojų draugijų išsiskyrė gana pajėgus Šilutės *Dainos* choras, įsikūręs 1921 m. (steigėjas M. Hofmanas), turėjęs per 60 dainininkų. *Dainą* sustiprino 1922 m. į ją įsijungę Verdainės *Jovaro* dainininkai ir naujasis vadovas, vienas žymiausių krašto chorvedžių V. Bajoras. Pirmąją savo šventę su choro koncertu draugija surengė 1922 m. sausio 8 d. Verdainėje. Nuo tada reguliariai koncertavo, organizavo bendras šventes su Kintų *Rūtos*, Klaipėdos *Aidos*, Priekulės *Vilties*, Vydžių *Vainiko*, Saugų *Žiedo*, Tilžės lietuvių giedotojų chorais. 1922 m. spalio 1 d. *Dainos* choras dalyvavo Klaipėdoje surengtame *Aidos* koncerte, kuriame dainavo K. Petrauskas. Perspektyvų chorą nuo 1924 m. dažnai aplankydavo, su juo repetuodavo įsisteigusios Klaipėdos krašto Giedotojų draugijų sąjungos pirmininkas A. Vaičiūnas, V. Bajorui išvykus, chorui vadovavo Mažylis, vėliau – A. Vaičiūnas, Jurgis Atraskėvičius.

Labai aktyviai Klaipėdos krašto choriniame judėjime reikėsi viena seniausių *Santaros* draugijų – Rūkų *Ažuolos*, įsteigta 1912 metais. Prie jos steigimo daugiausia prisidėjo Tilžės lietuvių giedotojų draugijos nariai J. Jonušaitis, J. Joniškis, birutiniai M. Gudaitis, J. Vanagaitis. Pradžioje choristai neturėdami savo vadovo, važinėdavo Tilžės ir lietuvių giedotojų draugijos repeticijas. Aktyviau draugija pradėjo veikti po karo, nuo 1919 metų. 1921 m., ėmus vadovauti chorvedžiui L. Deivikui, padidėjo choro sudėtis, greitai augo jo meninis lygis. Dar labiau *Ažuolas* sustiprėjo 1924 m., pradėjus vadovauti choro dirigentui Naujokui. 1921-1925 m. *Ažuolo* choras pasirodydavo 6-7 kartus per metus. Išvykus Naujokui, choro veikla apmirė. Tik ėmus vadovauti J. Atraskėvičiui, ji atgijo ilgesniam laikotarpiui.

1912 m. Pagėgiuose įsisteigusi *Rūtos* draugija ilgai neturėjo nuolatinio choro. Tik nuo 1926 m. A. Vaičiūno iniciatyva susibūrė pastovus 60 žmonių choras, dalyvavęs visose savo miesto, o taip pat kitų vietovių šventėse, vakaruose, suvažiniuose ant Rambyno kalno. 1927 m. vadovavimą chorui perėmė J. Atraskėvičius, nuo 1930 m. – K. Kavoliauskas.

Šalia minėtų, pajėgesni *Santaros* draugijos chorai buvo: Katėčių *Vainikas* (įsteigtas 1912 m.), Rusnės *Tiltas* (1921 m.), Plikių *Beržas* (1912 m.).

Jauniausias ir profesionaliausias *Santaros* draugijos kolektyvas buvo 1935 m. Klaipėdoje įsteigtas choras *Santara*. Jam vadovavo (iki pat 1939 m.) žinomas muzikas V. Jauniškis.

Jaunųjų draugijų *Santaros* chorų dėka lietuviška daina sparčiai plito po visą lietuvišką pajūrio kraštą, sėdama brandų lietuviybės grūdą ir skleidama tautinę dvasią.

• Kalba yra laidininkas, kuriuo teka į mus tautos kūryba: jos dainos ir pasakos, jos epas ir lyrika, jos drama, jos filosofija ir net jos mokslas. A. MACEINA

KULTŪRINĖJE VEIKLOJE

Frankfurto knygų mugė, įvyksiančiai 2002 metais, Lietuva jau dabar pradėjo ruošti, nes joje – sekant ilgalaikę tradiciją iškelti kasmet vis kokią kitą valstybę – žadama išskirtinai pristatyti Lietuvą. Lietuvos kultūros ministerija paskelbė konkursą leidykloms paruošti iki 2002 m. rugsėjo 1 d. įvairių kultūrinių ir informacinių leidinių lietuvių ir anglų kalbomis. Leidiniams siūlomos temos: Lietuvos valstybės istorija, karinė rezistencija Lietuvoje ir tremtis, raštijos istorija (kalba, literatūra), menas, krikščionybės istorija, tautinės mažumos Lietuvoje, Lietuvos diaspora, Lietuva Europos akimis. Menininkams siūloma iki š.m. liepos pabaigos sukurti Lietuvos ekspozicijos emblema, pritaikytą šūkiui *Lietuva: kas ta šalis*.

Punks lietuvių kultūros namai šį metų birželį atšventė 45 metų sukaktuves. Įsteigti 1956 metų vasarą mažo veikėjų būrelio pastangomis, šie namai priglaudė ne tik kultūrinės lietuvių veiklos vienetus. Pradžioje, kai mažai kas namie turėjo radijus bei televizijas, kultūros namuose buvo rengiamos kas sekmadienį paskaitos žemės ūkio klausimais, apie Lietuvos istoriją, vyko literatūros vakarai, knygų bei audinių parodos. Buvo net surengtos parodomosios lietuviškos vestuvės su visais papročiais ir linksmybėmis. Lai kuli bėgant visa eilė renginių tapo tradiciniais: Sausio 13 ir Vasario 16 minėjimai, Vaikų teatrų festivaliai (kovo mėn.), Motinos dienos koncertai (gegužėje), Klijimo teatrų festivaliai (liepos mėn.), Žolinių liaudies vakaronės (rugpjūtį), Vėlinių koncertai (spalio mėn.), Tautinių mažumų susitikimai (lapkritį), ansamblių dalyvių vestuviniai vartai, visų meno kolektyvų metiniai pasirodymai. Buvo ir ansamblių iš Lietuvos koncertų, tarp jų labiausiai įmintini trys “Armonikos” koncertai, du autoriniai B. Gorbuskio koncertai su Lietuvos estrados bei puskiečiaus dainininkais, 1999 m. gražiai paminėtas lietuvių teatro šimtmetis.

Iš globojamų kultūrinių vietų choreografinis “Jotvos” sambūris (svečiavęsis ir Š. Amerikos žemynne) mini penkiasdešimt metų nuo pirmojo viešo pasirodymo Ožkinių kaime; klijimo teatras veikia nuo 1957 metų; mišrusis choras “Dzūkija”, Punks muzikos mokykla (veikianti nuo 1993 metų). Trumpai veikė humoristinė grupė “Pienumėlis”, estradinis sambūris “Punia” (nuo 1972 m. iki 1992 m.); nuo 1964 m. veikia vaikų dramos teatras. O kaimo kapela “Klumpė” šiemet švenčia savo 35-tą jubiliejų. Ji ketverius metus (1972-1975) visus žavėjo savo *Linksmiais subatvakariais*, dalyvavo ansamblių sąskrydžiuose, Lenkijos vaivadijų kaimo kapelių festivaliuose, koncertavo įvairiose Lenkijos, Lietuvos, Karaliaučiaus srities, JAV ir Kanados vietovėse, įrašė kompaktinę disketę ir dvi garsiausias. (*Aušra*, 2001 m. nr 9 ir 11)

(ELTOS, Lietuvos ryto, BNS, Literatūros ir meno, LGTIC informacija)

Muzikos specialistės iš Lietuvos – klaipėdietė DANUTĖ PETRAUSKAITĖ ir vilnietė RAMUNĖ KRYŽAUSKIENĖ, visą vasarą praleidusios Žilėvičiaus-Kreivėno muzikologijos archyve Čikagoje ir rinkusios medžiagą savo rengiamoms knygoms apie išėvių muziką. Nuotr. Ed. Šulickio

PRISIKĖLIMO PARAPIJOS KREDITO KOOPERATYVAS

3 Resurrection Rd., Toronto, ON M9A 5G1
Telefonai: 416 532-3400 ir 532-3414
FAX: 416 532-4816
Anapilyje telefonas: 905 566-0006

KASOS VALANDOS: pirmadieniais, antradieniais ir trečiadieniais nuo 9 v.r. iki 3.30 v.p.p.; ketvirtadieniais ir penktadieniais nuo 9 v.r. iki 8 v.v.; šeštadieniais nuo 9 v.r. iki 1 v.p.p.; sekmadieniais nuo 8.30 v.r. iki 12.45 v.p.p.
ANAPILYJE: sekmadieniais nuo 9 v.r. iki 12.30 v.p.p.; antradieniais nuo 9 v.r. iki 3.30 v.p.p.; ketvirtadieniais ir penktadieniais nuo 1 v.p.p. iki 8 v.v.

AKTYVAI per 60 milijonų dolerių

MOKA UŽ:

90-179 d. term. ind.	2.90%
180-364 d. term. ind.	2.95%
1 metų term. indėlius	3.05%
2 metų term. indėlius	3.50%
3 metų term. indėlius	3.70%
4 metų term. indėlius	4.00%
5 metų term. indėlius	4.30%
1 metų GIC-mėn. palūk.	3.05%
1 metų GIC-met. palūk.	3.30%
2 metų GIC-met. palūk.	3.75%
3 metų GIC-met. palūk.	4.10%
4 metų GIC-met. palūk.	4.50%
5 metų GIC-met. palūk.	4.65%
RRSP, RRIF ir OHOSP	
"Variable"	2.90%
RRSP ir RRIF-1 m.term.ind.	3.55%
RRSP ir RRIF-2 m.term.ind.	4.00%
RRSP ir RRIF-3 m.term.ind.	4.70%
RRSP ir RRIF-4 m.term.ind.	4.75%
RRSP ir RRIF-5 m.term.ind.	5.35%
Taupomąją sąskaitą iki	2.00%
Kasd. pal. taupymo sąsk.	2.00%
Kasd. pal. čekių sąsk. iki	2.00%
Amerikos dol. kasd. pal. taupymo sąsk.	2.25%

Duodame asmenines paskolas iki \$50,000 ir mortgicijus iki 75% įkainoto turto vertės. Parduodame pinigines paskolas (money orders) ir kelionių čekius (traveler's cheques). Neimame mokesčio už išrašytus čekius bei apmokamas įvairias sąskaitas.

Kiti patarnavimai "INTERAC-PLUS" kortelė

Mūsų tikslas – ne pelnas, bet sąžiningas patarnavimas

IMA UŽ:

Asmeninės paskolas nuo	7.00%
Sutarties paskolas nuo	7.00%
Nekiln. turto paskolas: Su nekeičiamu nuosimčiu	
1 metų	5.75%
2 metų	6.60%
3 metų	6.25%
4 metų	6.90%
5 metų	6.50%
Su keičiamu nuosimčiu	
1, 2, 3 metų	6.00%

Duodame komercinius mortgicijus iki \$750,000.

Kanados įvykiai

(Atkelta iš 1-mo psl.)

džio 20, 25, 27 Hamiltone, gegužės 4 Kitchener.

Violeta Urmana (Urmanavičiūtė), garsėjanti lietuvių operos diva, bus girdima rugsėjo 22 d. visoje Kanadoje per CBC Radio Two radijo programą *Saturday Afternoon At The Opera*. Programa paprastai prasideda šeštadieniais 1.30 v.p.p. Toronto/Montrealio laiku (Toronto banga 94.1 FM, Montrealyje 93.5 FM). Ji dainuos G. Verdi operoje *Il Traviatore*, įrašytoje Teatro alla Scala operos rūmuose Milane.

CNE (Canadian National Exhibition), šiais metais jau 124-ji Toronto paroda-mugė, buvo atidaryta rugpjūčio 17 ir tęsis iki Darbo dienos savaitgalio, kurio metu tradiciniai vyks ta aviacijos šventės. Paroda paprastai žavi vaikus, kuriems būna paripinta įvairių užsiėmimų, bauginančių, bet ir viliojančių karuselių. Suaugusiems irgi yra kuo pasidžiaugti bei ką pamatyti: būna atviram ore koncertai, sporto varžybos, įvairių namų ūkio produktų parodos, valgių paviljonas, tarptautinis paviljonas, žemės ūkio paroda, medkirčių varžybos ir t.t. 1979 metais buvo rekordinis parodos lankytojų skaičius, net 3.6 milijono; 1890 metais, kai Toronto buvo tik 167,000 gyventojų, paroda aplankė net 250,000. Pasakutiniū laiku lankytojų sumažėjo.

Kanados ledo ritulio jaunių (žemiau 18 metų amžiaus) rinktinė Mlada Boleslav vietovėje, Čekijoje, laimėjo aukso medalį šešių valstybių taurės varžybose. Varžybų eigoje kanadiečiai laimėjo 4 kartus ir pralaimėjo tik vieną kartą prieš Šveicariją; baigėme nugalėjo Rusiją rezultatu 9-4. Tai jau penkti metai iš eilės kai Kanados jaunieji laimi šį turnyrą.

Toronto mieste, kad išvengus autovežimų kamščių gatvėse, judėjimo policija pradėjo bausti vairuotojus, kurie užblokuoja skersgatvius pasikeitus šviesoforui ir raudoną šviesą. Trijuose "tiršto judėjimo" skersgatviuose ant Bay gatvės jau yra nudažyti geltonais dažais "baudos keturkampiai", kuriuose negali likti šviesai pasikeitus nei vieno automobilio. Vairuotojai yra raginami žiūrėti toliau į priekį ir, sulėtėjus automobilio srautui, sustoti prieš skersgatvį ribą, kol taps aišku, ar šviesai keičiantis bus galima saugiai ir legaliai pravažiuoti skersgatvį. Pirmą bausdys dieną buvo išdalyta nemažai perspėjimų ir baudų. Tarp jų buvo ir vienas paženklinas policijos automobilis, vairuojamas policininko...

Specialios komisijos, vadovaujamos teisėjo Ted Hughes, raportas apie įvykius 1997 metų lapkričio pabaigoje Vankuverio mieste vykusios APEC (*Asian Pacific Economic Conference*) konferencijos metu buvo paskelbtas rugpjūčio 6 dieną. Tame 453-jų puslapių dokumente kaltinama policija (RCMP), kad nebuvo tinkamai pasiruošusi tvarkyti demonstruojant, bet taip pat ir min. pirmininko įstai, kad neteisėtai kišėsi į policijos reikalus. Kadangi min. pirmininkas buvo iš anksto pažadėjęs Indonezijos diktatoriui Suharto, kad demonstruotojų neprileis prie jo nei iš tolo konferencijos metu, vienas min. pirmininko štabo narys spaudė policiją, kad išvaikytų demonstruotojus įsikūrusius "palapinių miestelyje" dar prieš konferenciją. Policija taip pat neteisėtai elgėsi purkšdami pipirais tautiškus demonstruotojus, kad atstumtų juos kuo toliau nuo konferencijos pastatų Br. Kolumbino universiteto rajone. J. Chretien ir jo štabas kol kas nepasipylė jokių pastabų apie šį raportą žiniasklaidai, bet naujųjų de-

mokratų ir sąjungiečių kritikai žada prašyti jo pasiaiškinimo parlamente sekančios sesijos metu. Demonstruotojai šį raportą vertina kaip bereikalingą pinigų išekvojimą.

Vairuotojai raginami vis dažniau, kad vairuojant nenaudotų savo bevielį telefonų (*cell phones*) pokalbiams. Atlikti tyrimai parodė, kad kalbant telefonu labai sumažėja vairuotojo dėmesys judėjimo pavojaus ir būna daugiau tikimybės įkliūti į eismo nelaimę. Kalbėjimas telefonu yra žymiai pavojingesnė veikla, tie tyrimai rodo, negu pokalbis su bendrakeleiviais, nes pastebėjus pavojų pokalbis paprastai nutrūksta, kol vairuotojas pravažiuoja pavojaus zoną. Tuo tarpu telefono pokalbis nutrūksta, nes pokalbio partneris nemato vairuotojo pavojaus.

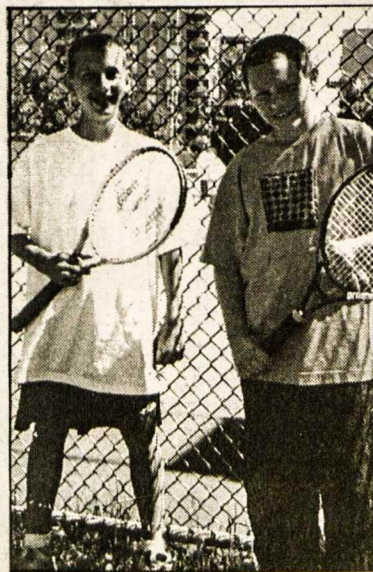
G-8 konferencijose "G-8" būna pristatytos kaip aštuonios ekonominiai svarbiausios valstybės: JAV, Vokietija, D. Britanija, Prancūzija, Italija, Kanada, Japonija ir Rusija. Tačiau, ar taip tikrai yra? Palyginus visų pasaulio valstybių labiausiai pastebimą ekonominį matą, bendrą vidaus produktą (*GDP = Gross Domestic Product*), pamatysime truputį kitokį svarbumo koeficientą. JAV pirmąja ir čia su \$8,709 milijonų BVP, po jos seka Japonija (\$4,395 bln.), Vokietija (\$2,081 bln.), Prancūzija (\$1,410 bln.), D. Britanija (\$1,374 bln.), Italija (\$1,150 bln.). Bet ir 7-tą ir 8-tą vietas įsiterpia ne G-8 nariai: Kinija (\$1,150 bln.) ir Brazilija (\$760 bln.). Tik 9-ta tampa Kanada (\$612 bln.), o Rusija lieka net 16-je vietoje su \$375 bln. BVP. Tarp Kanados ir Rusijos yra Ispanija (\$562 bln.), Meksika (\$475 bln.), Indija (\$460 bln.), Pietų Korėja (\$407 bln.), Australija (\$390 bln.) ir Olandija (\$385 bln.). Dar įdomiau, kad metinės apyvartos vidurkiais (=BVP) tarptautinės bendrovės *General Motors* (\$177 bln.), *Wal-Mart* (\$167 bln.), *Exxon Mobil* (\$164 bln.), *Ford* (\$163 bln.) ir *Daimler Chrysler* (\$160 bln.) užima 23 ir 25-28 vietas. Įsteigus viso pasaulio apimtį laisvos prekybos rinką jos palypėtų ir dar aukštesnės ekonominės pakopos, o gal su laiku ir taptų G-8 dalimi.

Toronto krepšinio komanda *Raptors* pasirašė ilgametę sutartį (\$94 milijonus per 6 metus) su savo iškiliausiu žaidėju Vince Carter, prisiviliojęs iš kitur aukštaūgių centro puolėjų Hakeem Olajuwon (\$17 milijonų per 3 metus), pasilaikė kitus svarbius žaidėjus, kaip Antonio Davis, Alvin Williams, Morris Peterson, Jerome Williams. Treneris Lenny Wilkens ir gen. direktorius Glen Grunwald, po gana sėkmingo praėto sezono, atrodo dar rimčiau pasiruošę sekančio sezono žaidynėms.

Kanados valstybinis bankas pareiškė, kad krautuvės turi teisę atsisakyti priimti \$100 banknotus, nes paskutiniu laiku rinkoje atsirado gana daug padirbtų banknotų, kurie atrodo beveik kaip ir valstybės išleisti \$100 banknotai. Paprastai padirbtus banknotus galima atpažinti juos apšviečiant ultravioletine lempa – jos šviesoje tik tikrų banknotų popierius blizga.

Sujungus 6 miestus į vieną Toronto didmiesį (GTA) 1998 metų pradžioje turėjo sumažėti savivaldybės įstaigos tarnautojų skaičius 2,257 etatais. Bet pasirodo, kad tuo pačiu metu buvo pridėtas 2,491 naujas etatas. Galutinis rezultatas – 234 daugiau tarnautojų. Vietiniai politikai įvairiai aiškina šį reikala. Toronto vyr. administratorė Shirley Hoy aiškina, kad pagrindinis sujungimo tikslas buvo sutaisyti pinigų. Ir buvo sutaupyta \$153 milijonai per metus, nes daug aukštesnio rango pareigy-

Sportas

Jubiliejinės ŠALFAS-gos lauko teniso žaidynės liepos 6 d. Toronte, jaunių grupėje I-mą vietą laimėjo R. ZDANAVIČIUS (dešinėje) iš Lietuvos, o II-rą vietą – S. KRICKIŪNAS iš Toronto

Žinios iš Lietuvos

KREPŠINIS: Lietuvos krepšinio rinktinė besirušdama kvalifikacinėms Europos pirmenybėms išmėgino savo jėgas Akropolis taurės turnyre Atėnų mieste (Graikija). Deja, lietuviai turėjo pasitenkinti paskutine vieta tarp keturių komandų. Pirmąją vietą laimėjo Italija, 2-ąją – Graikija, 3-ąją – Jugoslavija, 4-ąją Lietuvą. Rugpjūčio 31 – rugsėjo 9 d.d. Turkijoje vyksiančiame Europos čempionate. Lietuvos rinktinėi atstovaus: gynėjai Šarūnas Jasikevičius, Rimantas Kaukėnas, Darius Maskoliūnas, Donatas Slanina, puolėjai Andrius Jurkūnas, Saulius Štombergas, Darius Songaila, Ramūnas Šiškauskas, Mindaugas Timinskas, Mindaugas Žukauskas, vidurio puolėjai Gintaras Einikis, Robertas Javtokas, Euralijus Žukauskas.

JOJIMAS: Ventspilyje (Latvija) vykusių tarptautinių konkurų varžybų antrąją rungtį (kliūčių aukštis iki 120 cm) laimėjo V. Urbonas. Šuolių ir aukštų rungtyje (180 cm) V. Urbonas buvo trečias. Trečioje rungtyje (135 cm) Lietuvos atstovas A. Petrovas buvo antras. "Prospero" jojimo centre Gineitiškėse (Vilniaus raj.) surengtų konkurų jojimo pasaulio taurės varžybų Vidurio lygos atrankos etape dalyvavo 38 raiteliai iš 5 šalių su 64 žirgais. Rungtįje (kliūčių aukštis 150 cm) nugalėtoju taurė ir 1300 Šveicarijos frankų atiteko "Nemuno" žirgyno atstovui Rimui Rimkui. Vincas Civiškas dviejų fazių konkurencijoje trečiąją vietą.

ŠAŠKĖS: Pasaulio moterų šimtalangų šaškių čempionate Olandijoje Lietuvos atstovė Laima Pakuckienė ir ukrainietė Olga Baltazi, surinkusios 11 taškų iš 18 galimų, pasidalijo 2-3 vietomis.

DVIRAČIAI: Diana Žiliūtė paskutiniame, 5-tajame treko pasaulio taurės varžybų etape Malajizijoje 3 km asmeninėse persekiojimo lenktynėse užėmė antrąją vietą. Šios rūšies lenktynėse ji dalyvavo pirmą kartą.

FUTBOLAS: Europos futbolo organizacijų sąjungos (UEFA) taurės turnyre baigėsi pirmasis kvalifikacijos etapas. Dalyvaujantis Vilniaus "Žalgiris" ir Klaipėdos "Atlantas" neįstengė įveikti šio barjero ir iš tolimesnių rungtynių iškrito.

TINKLINIS: Lietuvos moterų paplūdimio tinklinio lygos (LMPTL) čempionato nugalėtojomis tapo kaunietės Neringa Sušinaitė ir Audronė Bakšytė. Antrąją vietą užėmė kaunietės Valdona Petrauskaitė ir Agnė Zakarauskaitė, trečiąją – jonavietės Jurga Dubakaitė ir Jurga Talalaitė. V.P.

bių buvo panaikinta. Tuo tarpu didmiesčiai auga toliau ir jo žmonės apstulinti reikėjo samdyti daugiau naujų tarnautojų žemesniuose etatuose, tarp jų 353 į policijos departamentą, 565 į viešojo transporto tarnybą. Kiti miesto tarybos nariai prideda, kad miestui buvo perduota atsakomybė už visą eilę aptarnavimų, kuriuos anksčiau finansavo provincija, kaip viešas transportas ar kelių taisymas miesto ribose. Atseit ir provincija priverstė Torontą samdyti daugiau tarnautojų. G.K.

LIETUVIŲ KREDITO KOOPERATYVAS

AKTYVAI per 122 milijonų dolerių

MOKAME

2.85% už 30-89 d.	term. indėlius
2.90% už 90-179 d.	term. indėlius
2.95% už 180-364 d.	term. indėlius
3.05% už 1 m. term.	indėlius
3.50% už 2 m. term.	indėlius
3.70% už 3 m. term.	indėlius
4.00% už 4 m. term.	indėlius
4.30% už 5 m. term.	indėlius
3.05% už 1 m. GIC mėn. palūk.	
3.30% už 1 m. GIC invest. pažym.	
3.75% už 2 m. GIC invest. pažym.	
4.10% už 3 m. GIC invest. pažym.	
4.50% už 4 m. GIC invest. pažym.	
4.65% už 5 m. GIC invest. pažym.	
2.90% už RRSP & RRIF ind. (var.rate)	
3.55% už RRSP & RRIF 1 m. term. ind.	
4.00% už RRSP & RRIF 2 m. term. ind.	
4.70% už RRSP & RRIF 3 m. term. ind.	
4.75% už RRSP & RRIF 4 m. term. ind.	
5.35% už RRSP & RRIF 5 m. term. ind.	
2.90% už OHOSP (variable rate)	
2.00% kasd. palūkanų čekių sąsk.	
3.25% už JAV dolerių 1 metų GIC	
2.25% už JAV dol. kasd. pal. sąsk.	

IMAME

už asmenines paskolas nuo.....7.00%
už nekilnojamo turto paskolas (mortgages) su - nekeičiamu nuosimčiu (fixed rate)
1 metų.....5.75%
2 metų.....6.60%
3 metų.....6.25%
4 metų.....6.90%
5 metų.....6.50%
- su keičiamu nuosimčiu.....6.00%

DUODAME

• asmenines paskolas iki \$250,000
• mortgicijus iki 95% įkainoto turto
• riboto kredito paskolas (Line of Credit)
• komercinius mortgicijus

Nuosimčiai gali pasikeisti savaitės eilgoje

NEMOKAMI PATARNAVIMAI

SĄSKAITŲ IŠLAIKYMAS • KREDITO IR DEBITO KORTELEŠ ČEKIAI • PINIGINĖS PERLAIDOS (MONEY ORDERS) KELIONĖS ČEKIAI (TRAVELER'S CHEQUES)

PASLAUGOS TEIKIAMOS INTERNETUI! GALITE PATIKRINTI SAVO BALANSĄ AR APMOKėti SĄSKAITAS Elektroniniu paštu: parama@total.net

KITOS PASLAUGOS
KELIONIŲ APRADAUDĄ NARIAMS IR ŠVIEČIAMŲ IŠ KITŲ KRAŠTŲ PERSIUNTIMAS PINIGŲ (WIRE TRANSFERS) Į LIETUVĄ IR KITUR
IEŠKOTE DOVANOS?
PARDUODAME LIETUVOS BANKO PROGINES MONETAS

KASOS VALANDOS:
Pirmad., antrd. ir trečiad. nuo 9 v.r. – 3.30 v.p.p.
Ketvirtadieniais ir penktadieniais nuo 9 v.r. – 8 v.v.
Šeštadieniais nuo 9 v.r. – 1 v.p.p.

SKYRIAI:
1573 Bloor St.W., Toronto ON M6P 1A6 Telefonas: 416 532-1149
2975 Bloor St.W., Etobicoke ON M8X 1C8 Telefonas: 416 207-9239

APLANKYKITE MŪSŲ TINKLALAPĮ: www.parama.net

ROYAL LEPAGE

Jei norite pirkti ar parduoti namą, ar gauti informaciją, prašau man paskambinti. Prižaduo mieliai ir sąžiningai patarnauti

Lina Kuliavienė

2320 Bloor Street West

Toronto, Ontario M6S 1P2

Tel. 416 762-8255 FAX 416 762-8853

ROCK OF EUROPE INC.

GRANITO PAMINKLAI, BRONZOS LENTOS

AUKŠTOS KOKYBĖS DARBAS
GERIAUSIOS RŪŠIES GRANITAS
PROFESIONALUS PATARNAVIMAS
RAŠTIŠKA GARANTUOJAMA

(416) 232-1250

83 SIX POINT ROAD
(I PIETUS NUO BLOOR, NETOLI ISLINGTON)
TORONTO, ON M8Z 2X3

KELIONĖS | VISUS KRAŠTUS VISOMIS ORO LINIJOMIS!

DĖMESIO! Rugsėjo mėnesį Medelis atostogauja!

Visus ketinančius į Lietuvą skristi rugsėjo ar spalio mėnesiais kviečiu pasinaudoti mano nupigūnimais ir naujomis rudeninėmis kainomis. Užsisakykite pramanytas keliones iki rugpjūčio galo, tik pas mane asmeniškai, – gausite garantuotai geriausias kainas! Dar vis turite metas galiojančių bilietų su veltui pakeičiamomis grįžimo datomis. TEIRAUKĖS!

Toronto įstaigoje būsiu trečiadieniais iki rugpjūčio 29 d. ir po to tik nuo rugsėjo 26 d. tarp 11 ir 17 val. Atvažiuoti Jums nėra būtina, tik paskambinkit – sutvarkysiu! Bilietus pristatau X-PRESS paštu.

ALGIS

MEDELIS

133 Roncesvalles Ave.
TORONTO, Ont. M6R 2L2
Tel. 416 531-4800

ALGIS ir STEFA MEDELIAI @ MEDELIS CONSULTING
45 Forest Heights Street, WHITBY, Ont. L1R 1T7 Tel. 1-905-666-9086

Visos paslaugos atskviečiant gimines iš Lietuvos, arba jums skrendant į Lietuvą. JAV DOLERIUS LIETUVOJE PRISTATOM Į RANKAS PER 7 DARBO DIENAS. Kreipkitės visomis savaitės dienomis, išskyrus trečiadienį.

Atstovaujame telefoninių ryšių firmą RapidTel. Minutė į Lietuvą – 41 c bet kuriuo laiku. + Planas A: Ontario – 5 c, Kanada – 9 c, US – 10 c, arba + Planas I: Kanada ir US – 7.5 c. Dėl smulkesnės informacijos kalbėkite su ALGIU MEDELIU

RONCESVALLES-HIGH PARK BLVD.

Skubiai parduodamas 6 kamb. namas. Pomirtinis pardavimas. Kaina \$249,900.

SKAMBINTI

TEODORUI
STANULIUI

tel. 416-769-1616

RE/MAX WEST REALTY Inc. Tel. 416 769-1616;
namų 416-231-4937, faksas 416 769-1524.

RUBY REAL ESTATE LTD.

REAL ESTATE BROKER
27 John Street, Toronto

JUMS TIK
KAINUOS
3 1/2%
IŠ VISO
+GST
Victor Rudinskas, Broker
Tel.: 416 249-7829

ADVOKATAS VICTOR RUDINSKAS

Tel. 416 240-0594

27 John Street, Toronto,
Ontario M9N 1J4
(arti Lawrence Ave. W.
ir Weston Road)

Astra Travel & Services Inc.

1600 Bloor St. W., Toronto, (priešais Lietuvių Namus ir vakarus)

Ontario, Canada, M6P 1A7

LIETUVIŠKA KELIONIŲ AGENTŪRA SIŪLO:

* Keliones į Lietuvą * Keliones į šiltus kraštus * Draudą * Bilietus atvykstantiems iš Lietuvos (pristatymas į namus per vieną parą) * Dokumentų vertimą * Išskieitimų sutvarkymą ir išsiuntimą * Dideles nuolaidas dažnai keliaujantiems * Sąžiningą, rūpestingą patarnavimą ir žemas kainas.

Organizuojamos turistinės grupės į Lietuvą rugpjūčio mėnesį. Dėl datų, maršruto ir kainų prašau teirautis! Nemokamai galite skambinti tel. 1-866-566-1366.
Tel: 416 538-1748 FAX: 416 538-4390

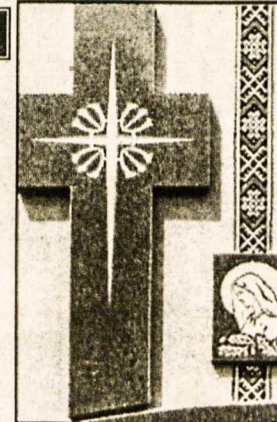
SMITH MONUMENT CO. LTD.

(nuo 1919 metų)

- ▲ Gaminame paminklus, bronzines plokštes, atminimo lenteles.
- ▲ Puošiamo lietuviškais ornamentais pagal klientų pageidavimus.
- ▲ Patarnaujame lietuviams daugiau kaip 20 metų.
- ▲ Garantuojame aukščiausios kokybės darbą.

Skambinti tel. 416 769-0674

Adresas: 349 Weston Road
(tarp Eglinton ir St. Clair),
Toronto, Ontario M6N 3P7

Kanados Lietuvių
Lithuanian Canadian
1573 Bloor St. West, Toronto, Ont. M6P 1A6

KLF kapitalas daugiau kaip 3.0 milijonai – tai Kanados lietuvių įnašas! Kasmet gaunamas pelnas (daugiau kaip \$100,000) skirstomas lietuvių išlaikymui Kanadoje (KLB, kultūriniams bei jaunimo organizacijoms, studentams) ir paramai Lietuvai (vaikų prieglaudoms, tremtinių reikalingam, jaunimui).

Atsiminkime ir remkime Kanados lietuvių fondą per savo aukas bei testamentus. Išduodami pakvitavimai dėl valstybinių pajamų mokesčių.

Remkime lietuvių veiklą Kanadoje! Remkime Lietuvą! REMKIME PER KANADOS LIETUVIŲ FONDA!

DR. STASYS DUBICKAS

DANTŲ GYDYTOJAS

398 Guelph Line, Burlington
(tarp QEW ir Lakeshore Rd.)
Privati AUTO-AIKSTĖ ("parking")

"Tarp rūpesčių ir vilties"

"Žodis gali būti aštrus, bet jis turi būti svarus", – savo žurnalistinės etikos nuostatą apibūdina Juozas Kojelis. Jo publicistikoje į kasdienybės tėkmę žvelgiama iš tam tikros distancijos, kad paaiškėtų esminiai žmogiskajai egzistencijai ir individo veiklos prasmę motyvuojantys dalykai. Čia nėra pigaus politinio kavavimo, bet juntama išmintinga ir tauri moralinė pozicija, kurios taip stokoja šiandieninė Lietuvos žurnalistika. Būdinga, kad prieš 20, 30, o net ir prieš 50 metų rašyti J. Kojelio straipsniai stebina aktualia perspektyva ir dabarčiai.

Galima sutikti arba nesutikti su vienu ar kitu autoriaus teiginiu, tačiau šio žurnalisto negalima apkaltinti nesąžingumu. Pats sau keldamas aukščiausius profesinės etikos reikalavimus, šito pageidavo ir iš kitų plunksnos brolių. Pakantus ir tolerantiškas žmogiskajai klaidai, kylančiai iš nežinojimo ar supratimo stokos, J. Kojelis tačiau išskirtinai reiklus žurnalistinės etikos pažeidimams ar kitoms visuomeninėms negerovėms, pasirodantiems dėl asmeninių interesų dangstymo visuomeniniams šūkiams.

Dalis Šiaulių "Ro-ko-ko" jaunimo ansamblio narių, giedojusių Šv. Mergelės Marijos Nekalto prasidėjimo parapijos šventovėje Čikagoje. Nuotr. Ed. Šulaitis

Tas nelemtas mandagumas (Humoreska)

PETRAS ZLATKUS

Apie moteris visuomet atsi-
liepdavau su pagarba. Aš, net
kopdamas stačiaisiais laiptais,
jas praleisdavau į priekį...

Kartą giedrą rytą, kai važia-
vau į darbą, autobusas su baltu
šuneliu-pudeliu ant rankų įlipo
moteris. Ir ne bet kokia, o jauna
ir labai graži.

Vos tik išvydau ją, pajutau,
kad mane užplūdo mandagumo
jausmas: nedelsdamas pakilau ir
užleidaui jai savo vietą, o pats,
pačjęs kiek į priekį, sustojau
greta senuko.

Posūkyje senuko kojos neiš-
laikė, ir įėjau ne aš...
– Laikykis! – draugiškai pa-
tariau, padėdamas jam atsistoti,
ir apsidairiau. Niekas į mane
neatkreipė dėmesio: vieni knap-
sėjo nosimis, kiti, lyg nesimatę
ištiesą penkmetį, malė liežuviams.
O konduktorė?

Konduktorė šnekėjosi su
gražiąja keleive ir, kaip man pa-
sirodė, gana šurkščiai: reikala-
vo, kad ji įsigytų bilietą ne vien
sau, bet ir pudeliui. O keleivė ar
tai neturėjo atliekamo lito, ar
įstatymą puikiai žinojo, nes
konduktorės žodžiai, lyg žirniai
į sieną, atsimušdavo nuo jos.
Tik pudelis, tupėdamas ant šei-
mininkės kelių, gerasirdiškai
kiaukščiojo, kas, žinoma, dar la-
biau siutino konduktorę.

Aš nusprendžiau įsikišti.
– Jeigu Jūs susipykote su sa-
vo vyru, – pasakiau, priėjęs prie
konduktorės, – tai nereiškia,
kad pyktį galima išlieti ant ke-
leivių.

Čia konduktorė tuoj pat at-
kreipė į mane dėmesį:
– Koks tamstos reikalas?
Stovit ir stovėkit!

– Taiki, kad mano, – atsa-
kiau, turėdamas galvoje, jog
žmogus žmogui...

– Tai mokėkit, arba – lauk
kartu su šunim! Sausai atkirto
konduktorė, ir aš pajutau, kad
skandalas neišvengiamas. Juo
labiau, kad autobusas pasidali-
no į dvi dalis – vieni keleiviai
palaikė konduktorės pusę, kiti –
šuns. Kilo triukšmas.

Sudaryti antrą J. Kojelio
publicistikos tomą nebuvo leng-
va. Ne dėl to, kad būtų trūkę
medžiagos, bet priešingai – ne-
buvo paprasta iš didelės gausos
jų atrinkti ir susisteminti į vien-
tą, nuosekliai skaitomą knygą.
Daug ir gerų straipsnių, vertin-
gų ne vien išeivijos istorijos šal-
tinių prasme, bet ir visuomeni-
nės minties bei žurnalistinės kū-
rybos kokybės atžvilgiu, turėjo
likti nepanaudota paprasčiausiai
dėl vietos stokos. Todėl teko
apsiriboti tam tikromis temomis
ir tik dalimi jas nagrinėjančių
straipsnių.

Antroji Juozo Kojelio pub-
licistikos knyga *Tarp rūpesčių ir
vilties* skiriasi nuo pirmosios pir-
miausia tuo, kad rinktinėje *Iš
nakties į rytą* vyrauja politinė
tematika ir kovos už Lietuvos
laisvę problematika, tuo tarpu
pastaroji, išeinanti vienuolik-
taisiais nepriklausomos Lietu-
vos metais, daugiau atspindi tos
nepriklausomybės turinį, ap-
mašto Lietuvos lietuvių ir iš-
eivių pilietinės integracijos sun-
kumus, labiau atsigręžia į kul-
tūros klausimus, humanitarines,
jaunimo problemas. Knygoje
skelbiami straipsniai surinkti
daugiausia iš išeivijos, o taip pat
ir iš pastarojo meto Lietuvos
spaudos.

Torontiško "Gintaro" sambūrio jaunųjų grupės, dalyvavusios pavasariniam koncerte. Nuotr. D.R. Puteris

Torontiško "Gintaro" sambūrio jauniausi ir vyriausi šokėjai koncerto metu. Nuotr. D. R. Puteris

Kai teisėjai nepaiso tiesos

Apkaltintas Lietuvos laisvės kovotojas, reabilituotas ir vėl
sovietiskai apkaltintas

ŽIVILĖ MAČYTĖ-ANTANAITIENĖ

1990 m. buvo reabilituotas
mano tėvas Lietuvos kariuomenės
kapitonas Juozas Mačys. Tais
pačiais metais Vilniaus KGB
archyve perskaičiau jo 3-
jų tomų bylą. Prieš mėnesį ga-
vau iš Lietuvos Aukšč. Teismo
"Nutartį", kad mano Tėvo re-
abilitacija anuliuojama. Visi tei-
giniai, kuriuose minimas J. Ma-
čys, beveik žodis žodinė nurašyti
iš enkavedistų paistalų. Nereiki-
kia tyrimo, nereikia liudininkų,
nusišpėjauti į publikacijas spau-
doje, net į VLIKo dokumentus.

1941 m. rusams išbėgant, o
vokiečiams dar neatėjus, kai
miestelyje jau nebuvo jokios ad-
ministracinės ir karinės vald-
žios, prasidėjo chaosas ir žudy-
nės, Vieksnių partizanai susirin-
ko Maigų miške. Tarp jų buvo
kunigai Paulauskas ir Senkus,
mokytojas Milčius, leitenantas
Zapkus ir kiti. (Beje, ltn. Zap-
kaus sūnus, gyvenantis Niujor-
ke, yra dailininkas Kęstutis
Zapkus). Jie išrinko mano tėvą
Vieksnių komendantu ir pavedė
jam tuo bausiu laiku įvesti šiokią
tokią tvarką. Kun. Senkus ir ltn.
Zapkus tapo jo pavduotojais.

Komendantu Tėvas išbuvo
23 dienas, kasdien rizikuodamas
savo galva. Atėjus vokiečiams
buvo neberekalingas ir išėjo į
Santeklius, kur turėjo, kaip sa-
vanoris, gautos žemės. Po dvi-
jų mėnesių vėl buvo išrinktas
viršaičiu. Štai jo paties žodžiai iš
laiško, rašyto 1959 m. Justui Pa-
leckiui (prašė reabilitacijos, ku-
rios, žinoma, negavo): "Niekas
tada nesuprato ir šiandien nesu-
pranta, kokių būdu tas ar kitas
komunistas ar žydas išliko
gyvas..."

Reikia būti visiškai idiotu,
kad į vieną krūvą suplaktum su-
kilėlius, saugojusius Vieksnius
su baudėjais (SS) ir jiems talki-
nusia policija. Viršaitis, tai civili-
linė valdžia, tai lyg miesto me-
ras (vykstant karui tai labai su-
dėtinga), kuriam policija nepa-
valdi, priklausiusi Mažeikių ar
Šiaulių gestapui. Tiesa, vokie-
čiai ir policija stengdavosi apsi-
drausti ir reikalavė viršaičio
parašo, bet tikrai žinau ir žmo-
nės liudijo, kad parašo baudžia-
mai akcijai niekada negavo.

Brazilijos lietuviai, suvažinę į savo vasarvietę "Lituanika"

Rašoma "Nutartyje", kad
mano Tėvas savanoriškai dirbo
viršaičiu. Viena, jis dirbo ne vo-
kiečiams, bet savo žmonėms, ir
tai buvo jo moralinė pareiga,
antra kaipgi gelbėti ir padėti, jei
neturi jokio posto. Jam padėjo
Lietuvoje gerai žinomas Vieks-
nių vaistininkas J. Aleksandra-
vičius, valščiaus sekretorius J.
Levitas, mokytojos Mušinskaitė
ir Aukštikalnienė, seserys Put-
raitės ir kiti. Pasisekė išgelbėti
daug žmonių, kaip antai Lerai-
tę, Jazulį, Kondrotą, Kuzminą,
Majauską ir kt.

Norėčiau pamatyti bent vie-
ną normalų skundą ar liudijimą
prieš mano Tėvą, kuris būtų ne-
išmuštas tardytojų ir specialių
budelių kumščiais. Toks apskri-
tai neegzistuoja. Kas norėdavo
išgyventi prisipažindavo ir nepa-
darytus nusikaltimus.

Miesto viršaitis tikrai nerin-
ko rūbų ir produktų vokiečių ar-
mijai, o žydų turtą perdavė
Raudonam kryžiui (jei jo neiš-
grobstė policininkai). Ir jau ne
pyktį, o juoką kelia teiginys, kad
mano Tėvas suimtinio ir saugo-
tojų žydų tautybės piliečius. O gal
Kanados istorijoje miesto meras
yra asmeniškai suimtinio savo
idejinius priešus ir juos sau-
gojęs?

Kodėl nepasidavė gesta-
po archyvinėmis bylomis? Juk
ne kartą to prašiau. Ir šiuo metu
Ypatingajame archyve tebėra
mano prašymas. Bijojau rasti ma-
no tėvą sušaudytųjų sąrašą už
žydų gelbėjimą arba už arklų
rekvizicijos sužlugdymą arba už
atsisakymą pasirašyti tam tikrus
dokumentus?

Visi Vieksniai žinojo, kad
du mėnesius prieš išbėgant vo-
kiečiams tėvas slapstėsi, nes bu-
vo gavęs žinią nuo draugo iš
Šiaulių Geweckė štabo, jog ieš-
komas. Pati mačiau, kaip Tėvas
sukiojo į butelį kažkokius popie-
rius ir užkasė sode. Broliai lie-
tuviai geriau padarė: jie palaukė
10 metų, kol išmirė liudininkai,
ir nutarė pabaigti enkavedistų ir
gestapininkų darbą. Jei ne Tė-
vą, tai bent mane pribaiigt, nes
išemine liga sergančiam žmogui
nedaug ir betruksta.

Per tuos 10 metų ir anks-
čiau gaudavau labai daug laiškų
nuo išgelbėtų žmonių ir kari-
vių bei puskarininkų, kurie
prieš karą buvo mano tėvo pa-
valdiniai. Pvz. J. Fabijonaičius iš
Vilniaus rašė, kaip Tėvas leido
pabėgti žmonėms, kuriuos vo-
kiečiai suvarė kasti apkas. V.
Rimgaila iš Klaipėdos pasakojo
apie tą arklų rekviziciją ir kaip
vokiečiai turgaus aikštėje rėkė,
kad sušaudysią Tėvą. Miknį iš
Klaipėdos sakė dažnai lankęs
mano Tėvo kapą Palangoje ir
esąs dėkingas, kad išgelbėjo jo
nėščią žmoną.

Tik tie, kurie nepažino tėvo
ir turėjo išskirtinę galimybę
knaisiotis enkavedistų archy-
vuose ir nežinia ką patys veikė

per abi okupacijas, gali jį šmei-
ti. Pvz. buvęs Vieksnių gimnazijos
direktorius sovietiniais lai-
kais, kuris pavadino tėvą "balta-
raiščių vadeiva". Atgavus Ne-
priklausomybę tapo karštu pa-
triotu. Tiesa, Akmenės švietimo
skyrius mane atspirašė, bet... aš
negalėjau atleisti. Juk ne mane
įžeidė, o žmogų, kuris jau negali
apsiginti.

Šiomet Vieksnių Politkali-
nių ir tremtinių skyrius per ata-
skaitinį susirinkimą paminėjo
mano Tėvo 105 metų gimimo
sukaktį. Kai jis, grįžęs iš Sibiro
1956 m. nuvažiavo aplankyti
Vieksnių, nejauni žmonės sten-
gėsi pabučiuoti jam ranką lyg
vyskupui žiedą ir vadino Vieks-
nių išgelbėtoju. Tačiau Lietuvos
Aukšč. marionetiniams teismui
niekas nerūpi – jie turi "patiki-
miausią" pasaulyje Tėvo kultu-
mo įrodymą – enkavedistų melo
mišrainę (net 3 tomus). Sovietai
mano vyrą nužudė – mirė 30-
ties metų, palikęs 3 mažus vai-
kus. Kaip elgėsi "broliai lietu-
viai" su grįžusiais iš Sibiro lage-
rių, visa Lietuva žino. Jei sugri-
žėliai negrįždavo į Rusiją, Kara-
liaučiaus kraštą ar kur kitur, čia
pat pribaigdavo, kaip mano Tė-
vą. Ir šiandien tebegyvena tokie
Latvijoje ir Estijoje. Mano ma-
mą nuvarė į kapus Palangoje
vykd. kom. pirmininkas. 1974
m. jaunesnysis sūnus turėjo di-
delę, garsią bylą Telšiuose. Abu
buvome nubauti, išmesti iš dar-
bo, iš mokyklos. 1946 m. mane
išmetė iš Kauno universiteto su-
sekk, kad Tėvas Sibire. Surodė
didelį parodomąjį teismą: sce-
noje prie didelio stalo susodinti
dėstytojai ir daug tokių, kurių
nepažinau, o salėje, prie rampos
– aš viena, visada alkaną, smulkį
ir išsigandusį. Koridoriuje už
durų grūdosi kurso draugai. At-
simenu tik A. Venclovą, kuris
sėdėjo visą laiką galvą nuleidęs,
jam buvo gėda už viską, kas ten
darėsi. Jis visada man buvo la-
bai geras ir vertino mane kaip
studentę.

Atsimenu, kaip išėjusi į ko-
ridorių pamačiau pirmąsias ap-
siverkusias savo draugę Janiną
Diskaitę, su kuria kartu laikėme
stojamuosius egzaminus. Daug
blogų patyriau, bet skaudžiaus-
iai kando mano tautiečiai. Net iš
universiteto mane išmetė su
"geltonu bilietu", t.y. be teisės
įstoti į bet kokią aukštąją m-lą.
O mūsų tremtiniai Sibire Ir-
kutsko ar kitą universitetą baig-
davo.

LEDAS REFRIGERATION
AIR CONDITIONING &
APPLIANCES
Skambinti
R. Jareckui
Tel. 416-370-3539
arba 416-825-3328
(Nemokamai atvažiuoju įkainoti)

JUOZAS (JOSEPH) NORKUS
Re/max West įstaigoje
ilgiausiai dirbantis agentas
♦ 25 metų namų remonto patyrimas ♦ Dau-
giau kaip 12 metų pardavimo-pirkimo paty-
rimas ♦ Namų nuomojimų ir nuomininkų rei-
kalų specialistas.
RE/MAX West Realty Inc.
1678 Bloor St.W., Toronto, Ont. M6P 1A9
Skambinti bet kuriuo metu įstaigos tel.
416 769-1616, namų – 416 769-3577
Nemokamas namų įvertinimas

Dantų gydytoja
Gintarė Sungailienė, D.S., D.D.S.
115 Lakeshore Rd.E.
Mississauga, Ont. L5G 1E5 (į vakarus nuo Hurontario)
Tel. 905 271-7171
Patogus, nemokamas mašinos pastatymas

ORTODONTAS
(Orthodontist)
DR. R. KARKA, D.D.S. M.s. Dip. Orth.
2326 Bloor Street West, Suite 200
(Prie Jane gatvės)
416 769-2526

Bloor West Village
DENTAL CARE
Dr. J. Birgiolas
Dr. S. Dubickas
2373 Bloor St. West
Tel. (416) 763-5677

Advokatas
ALGIS S. PACEVIČIUS PACE, B.Sc., LL.B.
PACE, JOHNSON
5110 Dundas ST.W.
(tarp Islington ir Kipling gatvių)
Etobicoke, Ont. M9A 1C2
Tel. 416 236-3060
Fax 416 236-1809

Sutton GROUP
PATYRĘS
NUOSAVYBIŲ
PARDAVĖJAS
netoli naujos
PRISIKĖLIMO
PARAPIJOS
Prašau skambinti šiandien
tel. 416 236-6000
pirkimo ar pardavimo klausimais
sutton group – assurance realty inc. realtor
5415 Dundas St. West, Suite 300, Etobicoke, Ont. M9B 1B5

MARGUTIS
PYSANKA V.I.M. Inc.
4134 Dundas St. West,
Toronto, ON, M8X 1X3
Tel. (416) 233-4601
Fax (416) 233-3042

Reguliarūs maršrutai siuntiniams laivu
ir lėktuvu tiesiai į Vilnių.
Greitas ir garantuotas
siuntų pristatymas Lietuvoje.

VILNIUS
Nemokamai surenkame siuntas
iš Jūsų namų.*
Tel: (416) 233-4601
*Galiau kai kurie apribojimai.
\$2.00* COUPON \$2.00*
For 1 parcel
*Coupon valid only at "Margutis-Pysanka" head office. OFF

TORONTONT

Anapilio žinios

Lietuvos kankinių šventovės choras po vasaros atostogų renkasi savo pirmąją repeticiją rugsėjo 9, sekmadienį, 10 v.r. įprastiniame repeticijų kambaryje Anapilio salės antrajame aukšte. Visi buvusieji nariai ir nauji kandidatai skatinami jungtis į choro eilę ir kuo iškilmingiau garbinti Dievą giesmėmis.

„Žodis tarp mūsų“ rugsėjo spalio knygelių laidą jau platina Albina Augaitienė sekmadieniais parapijos salėje.

Anapilio knygyne gauta nauja knyga apie žydų gelbėjimą Lietuvoje 1941-1944 metais.

Anapilyje esančio Kanados lietuvių muziejaus-archyvo lankymo valandos sekmadieniais: nuo 10.30 v.r. iki 11 v.r. ir nuo 12 v.d. iki 6 v.v.; pirmadieniais: nuo 1 v.p.p. iki 8 v.v. Muziejaus vedėja – dr. Rasa Mažeikaitė. Muziejaus tel. 905 566-8755. Šiuo metu iki spalio 14 vyksta pomirinė a.a. Anastazijos Tamošaitienės paveikslų, gobelenų ir audinių paroda.

Reikia paramos kun. A. Lipniūno Jaunimo kultūros centrui, kuris rūpinasi Panevėžio vyskupijos jaunimo katalikiškąja veikla, ruošia evangelizacijos dienas, Šv. Rašto kursus, organizuoja maldos grupes, Kryžiaus kelius, naktines švenčių adoracijas, tautinių bei religinių datų minėjimus, platina religinę spaudą ir rengia jaunimui vasaros stovyklas.

Toronto arkivyskupijos įstatas santuokos reikalai: norintieji tuoktis turi susitikti su savo parapijos kunigu ir tuo reikalu su juo pasikalbėti bent vienerius metus prieš numatomą santuokos datą bei atlikti reikiamą santuokai pasiruošimą. Jei kuris iš būsimųjų su-tuoktinių jau yra kokia nors forma tuokęsis anksčiau (išskyrus našlės tėstį), tai kunigas negali su juo tartis dėl santuokos datos, kol nėra gautas santuokai leidimas iš arkivyskupijos.

Mišios rugsėjo 2, sekmadienį: 9.30 v.r. už a.a. Konstantiną Rugienę; 11 v.r. už parapiją; Vasa-goro Gerojo Ganytojo šventovėje 10 v.r. už Alešę ir Pijų Grigus; Delhi Šv. Kazimiero šventovėje rugsėjo 1, šeštadienį, 3 v.p.p. už a.a. Kazimierą Šorių ir Anzelmą Breiderį.

Išganytojo parapijos žinios

Rugsėjo 2, sekmadienį, pamaldų nebus.

Rugsėjo 9, sekmadienį, 11.15 v.r. pamaldos ir sekmadienio mokykla. Pamaldas atliks tarybos narys Ričardas Hirsas. Skaitovė – Elena Delkuvienė.

Rugsėjo 16, sekmadienį, 11.15 v.r. pamaldos su Šv. Komunija, po kurių įvyks moterų draugijos susirinkimas.

Parapijos taryba posėdžiaus rugsėjo 18 d., 7.30 v.v. Alfredo Mikšienės bute.

Siemė Padėkos šventės puota įvyks spalio 21, sekmadienį, po pamaldų, 12.45 v.p.p. Lietuvių Namuose. Pietūs su vynu suaugusiems \$20, vaikams iki 6 metų nieko ir iki 12 m. \$10. Bilietus platina A. Langienė, telefonas 416 233-0511.

Praeitą sekmadienį pamaldose buvo prisiminta a.a. Edita Ulickienė, kuri gimė Kaune 1900 m. sausio 8 d. ir mirė 1991 m. rugpjūčio 28 d. Toronto. Paliko liūdincius: dukras Ireną Giedraitienę, Eleną Kerienę ir Lidia Balsienę; vaikaičius Norą, Joną ir Jurgį bei provakaitį Julij. Ilšėkis ramybėsje!

Mirusių tėvų, vyro ir brolių atminimui N.N. aukėjo tremtinių vaikų mokyklai „Lietuvių Namai“ Vilniuje \$100.

Prisikėlimo parapijos žinios

Šis šeštadienis yra mėnesio pirmasis. Pirmą mėnesio šeštadienį Gyvojo rožinio draugijos nariai renkasi parapijos šventovėje Rožiniui ir Mišioms 10.30 v.r.

2001 metai Jungtinių Tautų yra paskelbti savanoriškos tarnybos metais. Pradedant naują darbo sezoną, parapijiečiai turėtų pagalvoti, kaip savo talentus ir sugebėjimus galėtų savanoriškai paaugoti parapijos reikalingas. Ryšium su mūsų šventovės šventinimo iškilėmis, savanoriškos tarnybos svarba bus pabrėžta per specialias pamaldas spalio 11 d.

Metinis parapijos susirinkimas įvyks rugsėjo 16 d., 12 v. parapijos salėje. Parapijos tarybos rinkimas praversti ir sudaryti kandidatų sąrašą yra sudaryta rinkimų komisija iš B. Čepaitienės tel. 416 621-2343, Irenos Vibrienės tel. 416 762-8414 ir Lino Zubricko tel. 416 767-9066. Jei kas nori kandidatuoti, ar gavus sutikimą pasiūlyti kitą, prašome skambinti bet kuriam iš rinkimų komisijos narių.

Žodis tarp mūsų knygetės sekmadieniais rugsėjo ir spalio mėnesiais yra padėtos ant biuleteninio staliuko. Kviečiame visus jas įsigyti ir naudoti. Kaina – \$5.

Santuokos sakramentui ruošiasi Lisa Kriščiūnaitė su Andriumi Utz.

Parapijos choro repeticijos prasidės rugsėjo 6 d., 7 v.v. muzikos kambaryje. Naujo sezono pradžia yra gera proga ir naujiems choristams įsijungti į šį parapijos vienetą ir tęsti giedojimo tradiciją parapijoje.

Jaunimo chorui registracija įvyks rugsėjo 9 d., po 10.30 v. Mišių muzikos kambaryje. Repeticijos prasidės rugsėjo 16 d. Sol. Anita Pakalniškytė-Puodžiūnienė sutiko padėti chorui vadovauti.

KLKM draugijos parapijos skyrus savo sezoninę veiklą pradės susirinkimu rugsėjo 9 d., po 10.30 v. Mišių. Programoje Birutės Litvinienės paskaita apie Lietuvos gintaro istoriją ir jo reikšmę Lietuvos žmonėms. Loterijoje tarp kitų laimikčių bus galima laimėti vienam žmogui kelionę lėktuvu bet kur į Ameriką.

Parapijos šventovės ir pasta-tų šventinio iškilmės įvyks spalio 14 d., į kurias bus pakviesta nemažai lietuvių ir nelietuvių garbės svečių.

Mišios sekmadienį, rugsėjo 2 d. 8 v.r. už a.a. Kazimierą Urbanavičių, 9.15 v.r. už gyvus ir mirusius parapijiečius, 10.30 v.r. už a.a. Algirdą Strumilą, už a.a. Katariną Staškevičienę ir už a.a. Tomą ir Anelę Žilius.

Aleksandra ir Vytautas Buleliai, atšvęsdami savo vedybinio gyvenimo auksinę sukaktį, Tėviškės žiburiams aukėjo \$50.

Vasagos lietuvių moterų būrelis vėžiū ir džiova sergantiems vaikams ir tremtinėms Lietuvoje aukėjo \$200. M.P.

A. a. Broniui Rikevičiui mirus, užjaušdami jo žmoną Mariją ir penkis vaikaičius „Kovai su vėžio liga“ Lietuvoje aukėjo: \$25 – B. T. Stanuliai; \$20 – E. Kripienė, A. Bumbulis, A. D. Bajorinai, J. Valiulienė, J. Rovas, A. Kanapka, L. E. Rudaičiai, dr. R. A. Karkos, R. V. Simonaičiai, A. I. Jurcevičiai, Z. Didžbalienė; \$15 – Ald. Petrauskienė; \$10 – V. V. Baliūnai, B. Maziliauskienė, V. Gudaitis, B. Kazlauskaitė, E. A. Šelmiai, J. Kriščiūnas, R. Kalendra. M.P.

A. Sabonio krepšinio mokyklos mokiniai, rungtis su kanadiečiais Kalgarije su vietos lietuviams

Kanados liuanistinių mokyklų mokytojų suvažiavimas įvyks rugsėjo 8, šeštadienį, 10 v.r. – 3.30 v.p.p., St. Charles Adult Education Centre, 150 East 5th Street, Hamilton, Ont. (Iš Toronto: QEW, 403, Lincoln Alexander Expressway East, Upper James į kairę, Fennel Ave. į dešinę). Kviečiami dalyvauti visi mokytojai ir talkininkai. Daugiau informacijos teikia Vida Stanevičienė tel. 905 331-0303 Burlingtone. Inf.

Pranešimas

KLB krašto tarybos vyriausia rinkimų komisija praneša, kad rinkimai į krašto tarybą įvyks 2001 m. rugsėjo 30 d. Hamiltone ir Toronte. Kitose apylinkėse tarybos nariai bus išrinkti aklamacijos būdu. Skelbiame kandidatų sąrašą. Hamiltono apylinkė: Brasas Petras, Dalius Stasys, Garkūnienė Danutė, Deksnys Kazimieras, Karcekas Stasys, Lukavičius Almis, Povilauskienė Frances, Skaitys Jonas, Stankus Jonas, Šidlauskas Petras, Venslovas Algis, Zorkus Alfredas ir Žilytė Alina. Balsuojama už 8 kandidatus.

Toronto apylinkė: Balsevičienė Sofija, Baziliauskas Leonas, Čuplinskienė Judita, Čuplinskas Eugenijus, Empakeris Algis, Garbaliuskienė Danutė, Jonaitienė Ramūnė, Jonušonis Kazimieras, Karasiejus Juozas, Kurienė Rasa, Liacienė Natalija, Mažeikaitė Rasa, Morkūnas Arūnas, Pacevičius Algis, Paulionienė Giedra, Pečiulis Vytautas, Piečiūnienė Silvija, Putrimas Edis, Ross Irena, Stanevičius Matas, Staškevičius Jonas, Steponas Ernestas, Šarpytė Audronė, Šturmas Petras ir Žilinskienė Rūta. Balsuojama už 18 kandidatų. Balsuoti gali visi lietuviai, sulaukę 18 metų amžiaus.

Apie rinkimų eigą praneš apylinkių komisijos. Kviečiame visus kuo gausiau rinkimuose dalyvauti.

Vyriausia rinkimų komisija Mirusio vyro, tėvų, brolių prisiminimui N.N. vėžiū ir džiova sergantiems vaikams ir tremtinėms aukėjo \$100.

Lietuvių Namų žinios

Rugpjūčio 26 d. Lietuvių Namų sveatinėje pietavo 280 svečiai. Pranešimą padarė ir su svečiais supažindino LN kultūros komisijos narė G. Bijūnienė. Svečių knygoje pasirašė: V. Vaitkutė iš Marijampolės, L. Budrytė, J. R. Budriai iš Vilniaus, Timukų šeima iš Acton, Ont. ir F. M. Timukai iš Toronto.

LN valdybos posėdis įvyks rugsėjo 5 d., 7 v.v.

Slaugos namų žinios

Šių metų rugpjūčio 15 d. Slaugos namų posėdyje buvo pasiūlyta ir pritarė įsteigti Slaugos namų priežiūros komitetą iš šių asmenų: klebono kun. A. Simanavičiaus, OFM, R. Zilinskienės, dr. R. Zabieliūsko, dr. M. Valadkos, inž. R. Sondos.

Slaugos namų statybai aukėjo: \$1000 – S. Kuzmickas (\$2290), a.a. S. Blusio atminimui; \$50 – A. P. Kazilai, L. Balsienė a.a. R. Bražukienės atminimui ir L. Balsienė \$20 – a.a. B. Rikevičiaus atminimui. Slaugos namų komitetas dėkoja visiems aukotojams už nuosirdų dosnumą ir paramą Slaugos namams. Slaugos namams aukos priimanos Toronto ir Hamiltono kredito kooperatyvuose arba siūsti tiesiog: Labdaros fondas, 1573 Bloor St. W., Toronto, Ont. M6P 1A6.

Ar jau parėmė Kanados lietuvių kultūros muziejų?

Tautinių šokių grupė „ATŽALYNAS“

KVIEČIA PRISIJUNGTI NAUJUS NARIUS nuo 6 iki 60 m. amžiaus

Repeticijos vyksta anglų ir lietuvių kalbomis – patyrimas nereikalingas

REGISTRACIJA:

š.m. rugsėjo 11, antradienį, 7 v.v.

Toronto Lietuvių Namuose, 1573 Bloor St.W.

(Prie DUNDAS WEST požeminio stoties)

Registracijos kaina – \$5 asmeniui, \$10 šeimai

Informacijai skambinti: Brutei Batraks tel. 905 271-1640

Toronto vyrų choras „Aras“ pradeda repeticijas rugsėjo 10, pirmadienį, 6.30 v.v. Toronto Lietuvių Namuose.

Buvęs Vilniaus universiteto rektorius, prof. Jonas Kubilius, atsiliepdamas į TŽ išspausdintą Genovaitės Gustaitės straipsnį jo 80 metų amžiaus sukakties proga, atsianti padėkos laiška, kuriame rašo: „Ačiū už TŽ numerį ir palankų straipsnį apie mane. Draugų ir pažįstamų gerų žodžių palydėtas, žengiu į dešintąją dešimtį. Sveikata labai nesiskundžiu, nors apsisukimai jau nebe tie. Nežinia kuriam laikui dar užteks parako. Dar vaikštai be lazdos, atsimeinu kas vakar buvo ir studentai per paskaitą dar nenušvilpia“.

Kun. Ričardas Doveika iš Lietuvos, du mėnesius talkinęs Lietuvos kankinių parapijos sielovadoje, rugpjūčio 25 d. išskrido Romon baigti teologinių studijų licenciatą laipsnį gauti. Baigęs licenciatą studijas Romoje š.m. lapkričio pabaigoje, grįš į Vilnių ir pradės darbuotis vietinėje sielovadoje. Būdamas Anapilyje susipažino su lietuvių katalikų parapijų sielovada Kanadoje, su lietuvių institucijomis Toronte, aplankė Otavą, Montrealį ir keletą kitų vietovių. Dalyvavo lietuvių maldininkų šventėje Kanados kankinių šventovėje Midlande ir ten pasakė turiningą pamokslą, kuris bus išspausdintas TŽ.

CLEAN FOREVER. Valome kilimus, minkštus baldus ir automobilių vidų nauju būdu – sausomis putomis. Kilimas išdžiūna per 1-2 valandas. Labai gera kokybė. Skambinti bej kurio laiku tel. 416 503-1687.

ATLIEKU stalius, vidaus sienų (drywall), dažymo, plytelių dėjimo, elektros įvedimo, vandentiekio sistemos įvedimo (plumbing) darbus. Įrengiu pirtis (saunas), dengiu stogus. Skambinti Algiiui tel. 905 272-8323. Pager 416 715-4783.

Dr. Gina J. Ginčauskaitė
optometristė
1551 Bloor Street West,
Toronto, Ont. M6P 1A5
(prie Lietuvių Namų)
Priima pacientus pagal susitarimą
Tel. 416 532-7115
Susitarus priima pacientus ir vakarais

PRINTING
Atliekame visus paruošimo ir spausdinimo darbus. Priimanos kainos, aukšta kokybė.
TEL. (416) 252-6741
66 Mimico Ave. Toronto Ont.
Savininkas Jurgis Kuliešius

Aukojo „TŽ“

\$200 – Vasagos moterų būrelis; \$55 – M. Barteska, dr. A. P. Daidė, V. Beniušis, E. Schachow; \$20 – M. Kiniauskas; \$15 – M. Gelažius; \$10 – A. Artickonis, A. Cibas, B. Žemaitis, B. Čeponkus, H. Kripavičius, V. Palubinskas; \$5 – G. Taoras.

Rėmėjo prenumeratą atsunti: \$60 – J. Povilauskas, A. Ubavičius; \$55 – dr. J. Petrikonis, prof. V. A. Mantautas, I. Merkevičius, R. Geležūnas, kun. L. Kemėšis, M. Timmerman, A. Leiberis, E. Kuchalskis, E. Puodžiūnas, S. Ančiulis, T. Linertas, K. Bačanskas, M. Jurėnas, K. R. Poškus, O. Skėrius, J. Pavilonis, S. Vashkys, R. Striūkas, J. J. Daugėla, K. Stankus, I. Kereilis, S. Kilikauskas.

Garbės prenumeratą atsunti: \$100 – E. Ehlers, dr. A. J. Vyšniauskas; \$80 – J. Prasauskas; \$70 – A. Radžiūnas; \$65 – J. Jurgutis, V. Vaičiūnas, A. Žugaraitė, J. N. Dėdinas, S. Augaitis, P. Tunkūnas, A. Sudeikis, J. Janulaitis, dr. R. Slavicis, S. Šimoliūnas, P. A. Raulinaitis, A. Cibas, dr. V. Mileris, dr. D. Gottschalk.

Nuosirdus ačiū už paramą lietuviškai spaudai. Dėkojame garbės bei rėmėjo prenumeratoriams ir visiems, kurie, siųsdami reguliariai prenumeratą prideda ir auką.

DĖL PAŠTO VĖLAVIMŲ galima kreiptis į Canada Post Customer Service skambinant tel. 1-800-267-1177. Duokite savo adresą ir pašto kodą, kurie bus registruojami kompiuteryje. „TŽ“ tarnauti pagal Kanados pašto nurodymus, ir jų vykdymas keletą kartų buvo tikrinamas pašto atstovų. Laikraščiai pasiekia pašto įstaigą antradieniais, ne vėliau 10 v.r. (Leidėjai)

Punia Construction Ltd.

NAMŲ REMONTO BENDROVĖ

- ATLIKAME: stalius, dažymo, elektros įvedimo, susikabinusių plytų (interlocking), keramikos plytelių klojimo darbus
- ĮRENGIAME: rūsius, vonias, virtuves
- STATOME: verandas, tvoras
- DENGIAME stogus.

GARANTUOJAME GERĄ DARBO KOKYBĘ

Skambinti
ALVYDUI GRIGUČIUI
tel. (905) 848-9628
nešiojamas (416) 560-0122

Marius E. Rusinas, CLU CFP
(Certified Financial Planner)
RESP, RRIF, LIF
ANNUITY, RRSP
Patarnauju visose pensijų srityse
Net Worth Financial Planning Inc.
1576 Bloor Street West
Toronto M6P 1A4
(priešais Lietuvių Namus)
416 588-2808

MONTREALQUE

Prel. Jonas Staškevičius, rugpjūčio 15 d. buvo atsivežęs kun. Ričardą Doveiką parodyti Montrealio miestą. Kun. Ričardas studijuoja Romoje, bet vasarą talkino Lietuvos kankinių parapijos (Mississauga, Ont.) sielovadoje. Šio mėnesio pabaigoje jis grįžo į Romą, o lapkritį baigia studijas ir važiuoja Lietuvon. Abu keliautojai tepabuvo Montrealyje tik popietę ir po vakarų išvažiavo į Otavą.

Jungtinių tautų vaikų švietimo Kvebeko komisija rugpjūčio 4-20 d.d. surengė Montrealyje prancūziškai kalbančių (frankofonų) kraštiečių seminara. Į šią grupę įeina ir Lietuva, kurios su savo pranešimais šiame seminare dalyvavo trys atstovai. Tai buvo Vilniaus pedagoginio universiteto docentas Vytautas Dumbliuskas, Alytaus Volungės vidurinės mokyklos prancūzų kalbos mokytoja Rasa Naujailienė ir Alytaus Jovingių gimnazijos bibliotekininkė Ona Kizalienė. Seminare dalyvavo apie penkiasdešimt atstovų ir viskas vyko prancūziškai kalba. Rengėjai nuosirdžiai rūpinosi visų keliuone ir išlaikymu. Alytškes dar parėmė Alytaus miesto savivaldybė. Renginiui besibaigiant Lietuvos atstovai užmezgė ryšius su kai kuriais Montrealio lietuviams ir gražiai su jais pasveikino.

Aušros Vartų šventovę rugpjūčio 5 d. naktį bandė apiplėšti. Išmūstas durų langelis ir per atidary-

tas duris nueita į šventovės vidų. Čia apdraskytos aukų dėžutės ir bandyta įsilaužti į tabernakulį. Nepavyko nieko atidaryti, liko tik apdraskyti užraktai. B.S.

Atšvęsta vedybinė sukaktis. Saulėta buvo rugpjūčio mėn. 4 diena. Prie Lake Archambault, Ryčio ir Vilijos Bulotų vasarvietėje susirinko giminės, draugai ne tik iš Montrealio, bet ir iš Otavos pasveikinti ir atšvęsti sidabrinę vedybinę 25-ųjų metų sukaktį. Vilijos paruoštos vaisės kvietė kiekvieną skaniai pasistiprinti. Nuotaika buvo gera, nes skambūs choristų balsai linksmino visus lietuviškomis ir prancūziškomis dainomis, pritariant gitarai, kurią skambino Ryčio ir Sofijos draugė Jacqueline Guerra iš Meksikos. Lake Archambault ežero bangos kvietė pasimaudyti, atsigaiivinti nuo karštos, saulėtos dienos. Jaunimas, pasinaudodamas proga, linksminosi prie ežero. Sukaktuvinis tortas ir kava irgi atgaivino visus. Visiems besivaikinant, sūnus Marius angliskai, duktė Sofija prancūziškai ir vyriausias sūnus Dalius lietuviškai pasveikino tėvus, sulaukusius sidabrinės vedybinės sukakties, linkėdamiesiems sveikatos ir pasisekimo darbuose. Buvo sugiedota Ilgiausių metų. Po to abu sukaktuvininkai padėjo visiems už dalyvavimą jų vedybinės sukakties šventėje. Laikas prabėgo greitai ir vakarop svečiai ruošėsi į namus. Div.

ADAMONIS INSURANCE AGENCY INC.
3907A ROSEMONT BLVD., MONTREAL, QUE. H1X 1L7
TEL: (514) 722-3545 FAX: (514) 722-3546

LITAS Montrealio lietuvių kredito unija

1475, rue De Sève, Montréal (Québec) H4E 2A8
Tel.: 766-5827 FAX: 766-1349

Šypsokimės

L. STANKEVIČIUS

(Tęsinys)

– Jei Sovietų Sąjungoje būtų leidžiamas Playboy žurnalas, ar jame būtų didelė spalvota merginos nuotrauka?

– O ne, Playboy žurnale būtų didelė spalvota traktoriaus nuotrauka.

– Koks skirtumas tarp žmogūdzio ir kareivio?

– Žmogūdzys už nužudimą gauna kalėjimą, o kareivis – medali.

– Kiek pieno gali duoti viena karvė?

– Nieko negali duoti, Jūs turite jį pats paimti.

– Kas yra netekėjusi moteris?

– Ta, kuri turi visus atsakymus, bet niekas nepateikia jai klausimų.

– Koks skirtumas tarp senos penkių centų monetos ir naujo cento?

– Keturi centai.

– Kodėl sakoma, kad šuo yra geriausias žmogaus draugas?

– Todėl, kad jis negali kalbėti.

– Kas gali pereiti per langą nesusidaužęs stiklo.

– Saulės spinduliai.

– Jeigu lėktuvas nukristų tarp Lietuvos ir Latvijos sienos, kuriam krašte palaidotumėte išlikusius žmones?

– Gyvų žmonių niekas nelaidoja.

PRIEINAMOMIS kainomis įrengiu rūsius, atlieku dažymo bei kitus namų remonto darbus. Skambinti Viktorui tel. 416 617-0350.

Turner & Porter
LAIDOTUVIŲ NAMAI

TORONTE
ETOBICOKE
ir
MISSISSAUGOJE

– Koks žmogūdzys nėra sodinamas į kalėjimą?

– Tas, kuris pats save nužudo.

– Kodėl Adomas ir Jieva perkando obuolį?

– Todėl, kad neturėjo peilio.

– Koks geriausias būdas sustabdyti vandenį, kad netekėtų į Jūsų namus?

– Nemokėti mokesčių už jį.

– Ar dedant skelbimą į laikraštį greitai sulaukiama rezultato?

– O, taip. Pavyzdžiui, vienai krautuvei reikėjo naktinio sargo, tai ji įdėjo skelbimą į rytinį laikraštį, o vakare jau buvo ta krautuė apvogta.

– Koks trumpiausias mėnuo.

– Liepa, kadangi jis turi tik penkis raides.

– Koks gerimas stipriausias?

– Vanduo, kadangi neša laivus.

– Kodėl gydytojai prie operacijos stalo dėvi kaukę?

– Jei operacija nepavyktų, kad neatpažintumėte.

– Kas yra mišrus choras?

– Tai choras, susidedantis iš mokerių dainuotojų ir nemokerių.

– Kaip Adomas galėtų nenusidėti rojuje?

– Jei nemėgtų obuolių.

– Kokio amžiaus moteris pradeda meluoti apie savo metus?

– Kai jos veidas pradeda rodyti teisybę.

– Koks skirtumas tarp Vilniaus ir jaunos merginos?

– Vilnius bus visuomet Vilnius, o jauna mergina – senelė.

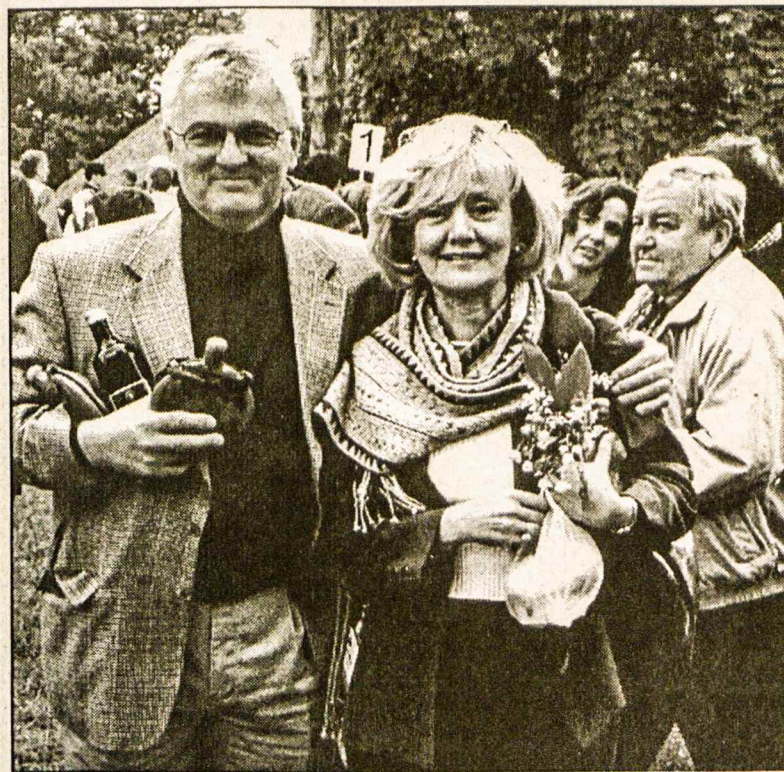
– Kodėl, kai šventovėje kunigas sako gaudų pamokslą, ne visi verkia?

– Tie, kurie neverkia, yra iš kitos parapijos.

(Bus daugiau)

3 Lt
TYRULINĖ ERIKA
Erika tetrailis L.

Lietuvos pašto ženklas
Nuotr. M. Pranevičiaus

Kanados atstovai, dalyvavę ŠAS (NATO) parlamentarų posėdyje Vilniuje š.m. gegužės 27-31 d.d. – LEON BENOIT (Edmonton East) ir senatorė RAYNALL ANDREYCHUCK (Saskatchewan)

Nuotr. A. Rugieniaus